

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

9 JANUARI 1995

HOORZITTING

over de studie „Op zoek naar groei.
Het Strategisch Plan voor Vlaanderen”

VERSLAG

namens de Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid
uitgebracht door de heer H. Candries

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer J. Laverge.

Vaste leden : de heren H. Candries, P. Deprez, J. Lenssens, E. Schuermans en J. Wcyts ;

de heren F. Dielens, C. Lisabeth, J. Sleenckx en G. Vermassen ;

de heren L. Bril en J. Laverge en mevrouw L. Nelis-Van Liedekerke ;

de heer F. Wymeersch ;

de heer H. Olaerts ;

de heer A. De Boeck.

Plaatsvervangers :

de heren S. De Clerck, J. De Roo, J. Dupré, K. Pinxten en J. Taylor ;

de heer M. Bourgois, mevrouw M. De Meyer en de heren P. Hostekint en J. Leclercq ;

de heren J. Buchmann, D. Van Mechelen en F. Vergote ;

de heer W. Peeters ;

de heer M. Capoen ;

de heer J. Ulburghs.

INHOUDSTAFEL

1. SAMENSTELLING VAN DE VEV-DELEGATIE

II. UITEENZETTING DOOR DE DELEGATIELEDEN VAN HET VEV

1. Uiteenzetting door mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele, afgevaardigd beheerder
2. Uiteenzetting door de heer G. Clémer, directeur van de Studiedienst van het VEV

DEEL I : ECONOMISCH WEEFSEL

- 2.1. Het welvaartspeil in België (figuur 1)
- 2.2. Waarom op zoek naar groei ? (figuur 2)
- 2.3. Op zoek naar groei (figuur 3)
- 2.4. Revitalisering en analyse van het industrieel weefsel (figuur 4)
- 2.5. Industrie – Gemiddelde produktiviteit per werknemer, een internationale vergelijking, 1981-1990 (figuur 5)
- 2.6. Industrie – Sectorale produktiviteit per werknemer, Vlaanderen versus de VSA, 1990 (figuur 6)
- 2.7. Verhandelbare diensten – Gemiddelde produktiviteit per werknemer, België versus de EU, 1990 (figuur 7)
- 2.8. Verhandelbare diensten – sectorale produktiviteit per werknemer, België versus de EU, 1990 (figuur 8)
- 2.9. Marktaandelen dalen
- 2.10. Buitenlandse ondernemingen – Aandeel in de directe buitenlandse investeringen van de VSA en Japan, een internationale vergelijking, 1980-1991 (figuur 10)
- 2.11. Competiviteit, kostencompetiviteit, Vlaanderen versus de omliggende regio's, 1992 (figuur 11)
- 2.12. Competiviteit – Kwaliteitsvestigingsfactoren, Belang en score van Vlaanderen, 1992 (figuur 12)

DEEL II : ARBEIDSMARKT

3	UITEENZETTING DOOR DE HEER W. VAN DER BEKEN, ADVISEUR OP DE STUDIEDIENST VAN HET VEV	9
3.1.	Vooraf	9
3.2.	Arbeidsmarktprestaties – Economische groei en werkgelegenheid, een internationale vergelijking, 1970-1993 (figuur 13)	9
3.3.	Arbeidsmarktprestaties, toename en absorptie van het arbeidsaanbod, België, 1970-1993 (figuur 14)	9
3.4.	Een rendabel bedrijfsleven is de bron van werkgelegenheidscreatie (figuur 15)	10
3.5.	Loonkost, gemiddelde uurloonkost in de industrie, een internationale vergelijking, 1992 (figuur 16)	10
3.6.	Loonkost – Loonkost per werknemer in de privé-sector, een internationale vergelijking 1988-1993 (figuur 17)	10

3.7.	Loonkost, loonwig : Marginale loonkost, een internationale vergelijking, 1992 (figuur 18)	10
3.8.	Loonkost, loonwig : nettoloon in percent van de totale loonkost, een internationale vergelijking (figuur 19)	11
3.9.	Loonkost, prijs betaald door de consument voor een schilder, België 1993 (figuur 20)	11
3.10.	Ramingen van de omvang van het zwartcircuit in verschillende landen van de Europese Unie (figuur 21)	11
3.11.	Arbeidsmarktflexibiliteit (figuren 22,23 en 24)	12

DEEL III : OVERHEID

3.12.	Globale overheidsfinanciën (figuur 25,26,27)	12
3.13.	Evolutie van de sociale zekerheid (figuren 28,29,30)	12
3.14.	De kostprijs van het onderwijs (figuren 31,32,33)	13
3.15.	De overheidsbedrijven (figuren 34,35)	14
3.16.	Competiviteit, regelgeving, complexiteit en instabiliteit (figuur 36)	14

111. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN MET ANTWOORD VAN DE DELEGATIELEDEN

1.	INLEIDING EN ALGEMENE OPMERKINGEN	14
2.	DEEL I : ECONOMISCH WEEFSEL	17
	Aantrekkingskracht van België voor directe buitenlandse investeringen, factorkosten, rendabiliteit van de investeringsprojecten, kwalitatieve vestigingsfactoren (figuren 10, 11,12)	17
3.	DEEL II : ARBEIDSMARKT	21
	3.1. Economische groei en werkgelegenheid	21
	3.2. Zwartcircuit	24
	3.3. Arbeidsmarktflexibiliteit	25
4.	DEEL III : OVERHEID	26
	4.1. Evolutie van de sociale zekerheid	26
	4.2. De kostprijs van het onderwijs	26
	4.3. De overheidsbedrijven, regelgeving, complexiteit en instabiliteit	26

BIJLAGE – LIJST VAN DE FIGUREN	29
--------------------------------	----

DAMES EN HEREN.

De commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid, besliste conform de bepaling van artikel 32, punt 2, b) van het Reglement op 29 september 1994 een hoorzitting te organiseren met een delegatie van het Vlaams Economisch Verband, over de studie „Op zoek naar groei. Het Strategisch Plan voor Vlaanderen”.

Vooraf werd deze studie aan de vaste en plaatsvervangende leden van de commissie overgezonden.

De voorzitter dankt mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele en haar medewerkers voor de bereidwilligheid waarmee ze ingingen op het verzoek van de commissie een deskundige toelichting te geven over deze studie.

I. SAMENSTELLING VAN DE VEV-DELEGATIE

- mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele, afgevaardigd beheerder ;
- de heer G. Clémer, directeur van de Studiedienst ;
- de heer W. Van Der Beken, adviseur Studiedienst.

II. UITEENZETTING DOOR DE DELEGATIELEDEN VAN HET VEV**1. Uiteenzetting door mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele, afgevaardigd beheerder**

Spreker dankt de commissie voor de uitnodiging op deze hoorzitting en verduidelijkt dat de studie inzake het Strategisch Plan voor Vlaanderen ingegeven is door de zorg en de bekommernis omtrent het behoud van de welvaart en het welzijn in Vlaanderen door een vernieuwde lange-termijnstrategie : deze studie moet de aanzet zijn van een breed maatschappelijk debat hierover. Spreker verduidelijkt dat de uitwerking van het concept van deze studie reeds werd aangevangen medio 1993. Er dient opgemerkt dat deze periode gekenmerkt is door een stagnatie in het sociaal overleg, dat zelfs soms volkomen in het slop zat. Spreker stelt dat hierin thans een positieve kentering is opgetreden. Dit blijkt ondermeer uit de constructieve consensus die in de SERV is bereikt tussen de federale en regionale, sociale partners, inzake ondermeer de milieuproblematiek. De luisterbereidheid is gegroeid. Spreker stipt aan dat het geenszins in de bedoeling ligt van het VEV aan doemdenken te willen doen, integendeel, door deze studie wenst het VEV concrete feiten aan te reiken, teneinde te evolueren naar vernieuwde doelstellingen op lange termijn voor het Vlaams Economisch leven.

Daarenboven kwam deze studie tot stand, na een intense samenwerking tussen het VEV en vele gespecialiseerde sectoren in het bedrijfsleven die de macro-economische gegevens aanreikten voor deze studie. Het uiteindelijke studieconcept werd begeleid door het studiebureau Mc. Kinsey.

Spreker dringt aan dat de commissieleden met betrekking tot de cijfermatige gegevens, telkens toelichting zouden vragen.

2. Uiteenzetting door de heer G. Clémer, directeur van de studiedienst van het VEV

De heer G. Clémer, licht zijn uiteenzetting toe aan de hand van cijfergegevens, die opgenomen zijn op grafieken en figuren. Voor een goed begrip dienen deze samen met het verslag gelezen.

Op verzoek van de heer J. Lenssens beslist de commissie deze figuren in bijlage, met inhoudsopgave aldaar, van het verslag op te nemen. (Bijlage 1).

Vervolgens verstrekt de heer G. Clémer aan de commissie de volgende mondelinge uiteenzetting.

DEEL 1: ECONOMISCH WEEFSEL

Spreker stelt dat deel 1 van de studie over een Strategisch Plan voor Vlaanderen een onderzoek omvat naar de prestaties, de structuur, de competitiviteit en de toekomstgerichtheid van de Vlaamse economie, alsmede naar de positie van Vlaanderen als investeringsregio.

Verder wordt aangegeven welke factoren nodig zijn om over een dynamisch en toekomstgericht weefsel te beschikken. Daarbij wordt aandacht besteed aan het ondernemerschap en het ondernemingsklimaat, bestaande uit kostenelementen en meer kwalitatieve vestigingsfactoren, in het bijzonder het onderzoeks- en ontwikkelingsgebied, het risicokapitaal en de regelgeving.

2.1. Het welvaartspeil in België (figuur 1)

Aan de hand van deze figuur blijkt duidelijk dat België geen slechte positie binnen de Europese context ter zake inneemt. Vergelijkend met de ons omringende landen van de Europese Unie, (ondermeer Frankrijk, Duitsland) bekleedt het een minder gunstige positie. Japan en de VSA kennen een hoger welvaartspeil. Spreker merkt op dat, terwijl de groei van de Belgische economie in de jaren '60 en '70 boven het Europese gemiddelde lag, men thans dient vast te stellen dat dit vanaf de jaren '80 niet meer het geval is. De welvaart verschuift geleidelijk

2.2. Waarom op zoek naar groei ? (figuur 2)

Spreker vestigt er de aandacht op dat inzake de Europese diagnose kan worden vastgesteld dat het economisch weefsel verouderd is en dat nieuwe initiatieven moeilijk op gang komen in vergelijking met andere mondiale economische machtsconcentraties. Europa is daarenboven gekenmerkt door een weinig flexibele arbeidsmarkt en een hoge werkloosheid.

Binnen de Europese Unie dient opgemerkt dat het overheidsoptreden te omvangrijk is, wat resulteert in een hoog collectief beslag gericht op inkomensherverdeling in plaats van inkomenscreatie.

Op wereldvlak stelt men daarenboven een doorgedreven mundialisering vast van de economie, zowel in de industriële sector, als in de tertiaire sector (bijvoorbeeld de uitbesteding van boekhoudingen in India). Ook inzake de ontwikkeling van hoog-technologische segmenten en 0 & 0-activiteiten

zijn de lage loonlanden zeer gewild (ondermeer Singapore, ontwikkeling softwarepakketten). De opkomst van de lage loonlanden vormt eveneens een bedreiging voor het welvaartspeil, ingevolge een ver doorgedreven combinatie van het competitief voordeel van de lage loonkost, met de ontwikkeling van hoogwaardige technologische produkten. Daarenboven is er een toenemende concentratie van high-tech en 0 & 0 in Japan en de VSA.

De structurele scheefgroei binnen de Europese economische context en deze ontwikkelingen op wereldvlak duiden op een mogelijke drastische ommekeer ; wil men Vlaanderen niet degraderen tot een tweederangsregio, dan is handelen absoluut nodig. Vandaar de nood aan een Strategisch Plan voor Vlaanderen.

2.3. Op zoek naar groei (figuur 3)

Het Strategisch Plan heeft als doelstelling de welvaart in Vlaanderen te behouden. Drie thema's staan centraal. Het economische weefsel dient gerevitaliseerd, de arbeidsmarkt moet flexibeler worden, de overheid dient geresponsabiliseerd. Deze drie krachtlijnen moeten nader worden uitgewerkt.

2.4. Revitalisering en analyse van het industrieel weefsel (figuur 4)

Spreker stelt vast dat uit de cijfergegevens afdoende blijkt dat in Vlaanderen de industrie bijzonder kwetsbaar is.

Vlaanderen is sterk gespecialiseerd in schaalintensieve en arbeidsintensieve sectoren. Deze sectoren staan in voor 60 procent van de industriële toegevoegde waarde. Vlaanderen is daarenboven echter weinig gespecialiseerd in wetenschapsgeoriënteerde activiteiten en gespecialiseerde toelevering.

Inzake de gespecialiseerde toelevering bereikt België slechts 44 tegen 62 (Nederland). Bovendien blijkt dat Nederland sterk gespecialiseerd is in grondstofintensieve activiteiten (aardgasreserves in Slochteren).

Schaalintensieve en arbeidsintensieve productie resulteren in een hoge afhankelijkheidsgraad van de loonkost en schaalvoordelen (massaproductie). In deze produktiewijze spelen het just-in-time delivery-principe en de arbeidsorganisatievormen een zeer belangrijke rol (chemie-, auto-, textielen metaalsector).

Deze competitiefactoren zijn vooral belangrijk in de internationale economische context en inzake de lokalisatie van de bedrijven. De specialisatie in schaalintensieve en arbeidsintensieve sectoren wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de hoge produktiviteitsgraad die in Vlaanderen is bereikt.

2.5. Industrie – Gemiddelde produktiviteit per werknemer, een internationale vergelijking, 1981-1990 (figuur 5)

Inzake de evolutie van de produktiviteitsgemiddelden, zoals blijkt uit figuur 5, verheugt spreker er zich om dat Vlaanderen het afgelopen decennium zijn produktiviteitsachterstand nagenoeg heeft ingelopen ten aanzien van de VSA. De stijging van de produktiviteitsgraad, gaat aldus spreker gepaard met een aantal ongewenste neveneffecten, onder-

meer een verhoogde arbeidsuitstoot. Dit wordt door mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele beaamd. Waar eenzelfde productie vroeger door 100 werknemers werd gerealiseerd, volstaan hiervoor thans 33 werknemers (België).

2.6. Industrie – Sectorale produktiviteit per werknemer, Vlaanderen versus de VSA, 1990 (figuur 6)

De heer G. Clémer attendeert de commissie erop dat, zoals blijkt uit deze figuur, er in Vlaanderen inzake de industriële produktiviteit grote sectorale verschillen optreden. Belangrijke sectoren van het productie-apparaat komen nog in aanmerking voor verbeteringspotentieel.

Uit de schematische voorstelling in figuur 6, blijkt dat bepaalde sectoren gekenmerkt zijn door een hoog produktiviteitspeil ; andere sectoren doen het dan weer beduidend slechter en daar ligt het produktiviteitspeil onder het niveau in de VSA behaald. Vastgesteld wordt dat 3/4 van de industriële jobs, gekenmerkt zijn door een produktiviteitspeil dat lager ligt als dit behaald in de VSA. Mocht men voor deze jobs, de produktiviteitspeil optrekken tot het Amerikaans niveau, dan zou dit resulteren in een arbeidsuitstoot van 60.000 arbeidsplaatsen. De hamvraag is, aldus spreker, die maatregelen te nemen die bijdragen tot een verhoging van het produktiviteitspeil maar zonder de tewerkstelling af te bouwen.

2.7. Verhandelbare diensten – Gemiddelde produktiviteit per werknemer, België versus de EU, 1990 (figuur 7)

Spreker merkt op dat uit fig. 7 blijkt dat de produktiviteit in de dienstensector in België in het jongste decennium slechts matig is toegenomen en thans schommelt rond het Europees gemiddelde. In de belangrijkste buurlanden ligt de produktiviteit echter op een hoger peil.

België heeft op zijn belangrijkste handelspartners (Duitsland, Frankrijk) een produktiviteitsachterstand in de dienstensector van ± 20 percent, in tegenstelling met het hoge industriële produktiviteitspeil (wereldleider).

2.8. Verhandelbare diensten – Sectorale produktiviteit per werknemer, België versus de EU, 1990 (figuur 8)

Spreker stelt dat het produktiviteitspeil in de verhandelbare diensten verschilt van sector tot sector. Alleen hotel en toerisme en transport scoren beter dan het Europees gemiddelde. De andere sectoren situeren zich op dit gemiddelde (handel en distributie) of eronder (overige diensten, communicatie, banken en verzekeringen).

Voor de bankensector is ingevolge de recent doorgevoerde herstructurering het produktiviteitspeil van de verhandelbare diensten reeds enigszins gestegen. Het produktiviteitspeil in de dienstensector evenwel opvoeren tot het peil van het Europees gemiddelde zou resulteren in een arbeidsuitstoot van 100.000 arbeidsplaatsen in de dienstensector.

2.9. Marktaandelen dalen

Spreker illustreert dit aan de hand van figuur 9, dat een overzicht geeft van de exportgerichtheid van de Belgische

economie, de graad van openheid en evolutie marktaandelen, een internationale vergelijking, 1988-1993.

Figuur 9 toont aan dat de Belgische economie, meer marktaandelen verliest dan de belangrijkste handelspartners, die evenwel ook marktaandelen verliezen, doch slechts in een geringe mate. De drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) konden de schade beperken tot 7,7 percent en onder meer de VSA en Japan tot 5,7 percent. In Japan bemoeilijkt de sterke herwaardering van de yen de export en doet de loonkost stijgen, waardoor Japan geconfronteerd wordt met een verhoogd competitiviteitsprobleem.

Daarenboven tipt de heer G. Clémer aan dat de VSA, ingevolge de sterk doorgedreven herstructurering van de grote bedrijven, thans ten nadele van Japan, hun marktaandeel sinds medio 1990, hebben verruimd. Duitsland rekt binnen de Europese Unie af, met een tanend exportresultaat, ingevolge de toespitsing door de Duitse bedrijven van hun afzet op het vroegere Oost-Duitsland.

Ook de Benelux scoort ongunstig, vermits ook hier het marktaandeel krimpend is (- 12 percent) over de periode 1988-1993. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk kunnen inzake de evolutie van de marktaandelen, in de periode 1988-1993 evenwel bogen op een iets gunstiger resultaat.

Nederland verhoogt zijn marktaandeel gevoelig in dezelfde periode met 4,1 percent. Het verlies aan marktaandelen in België in de periode 1988-1993 betekent een verlies van 350 miljard BEF aan BBP. Deze 350 miljard zou borg gestaan hebben voor 75.000 arbeidsplaatsen en 160 miljard aan fiscale en parafiscale inkomsten voor de overheid.

2.10. Buitenlandse ondernemingen – Aandeel in de directe buitenlandse investeringen van de VSA en Japan, een internationale vergelijking, 1980-1991 (figuur 10)

Uit deze figuur blijkt dat de aantrekkingskracht van België voor directe buitenlandse investeringen sterk verminderd is ; België pikt momenteel slechts een beperkt aandeel in van de nieuwe investeringen, zeker in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

Spreker stelt dat de aanwezigheid van buitenlandse ondernemingen zeer belangrijk is voor de Belgische economie : zij staan in voor 59 percent van de industriële toegevoegde waarde, 62 van de top-100-bedrijven zijn van buitenlandse oorsprong. Volgens de grafiek kunnen de volgende vaststellingen worden gedaan.

Vlaanderen noch België slagen er niet meer in hun rechtmatig aandeel in de directe buitenlandse investeringen van de VSA in Europa te verwerven. Vooral het aandeel van het Verenigd Koninkrijk is aanzienlijk (30,5 percent) ; Nederland : 11 percent. België slechts 4 percent (vroeger 6,5 percent).

België slaagt er evenmin in om een groot deel van de Japanse investeringen aan te trekken. De Japanse investeringen in Europa waren zeer aanzienlijk. Groot-Brittannië realiseert hiervan $\pm$ 40 percent ; Nederland : 31 percent. België presteert met 2,2 percent ook hier bijzonder zwak.

2.11. Competiviteit, kostencompetiviteit, Vlaanderen versus de omliggende regio's, 1992 (figuur 11)

Spreker merkt op dat hieruit blijkt dat de faktorkosten in België hoger zijn. Deze kosten drukken de rendabiliteit van de investeringsprojecten.

2.12. Competiviteit – Kwalitatieve vestigingsfactoren, belang en score van Vlaanderen, 1992 (figuur 12)

Hieruit blijkt, volgens spreker dat de kwaliteit van een aantal vestigingsfactoren dient verbeterd, teneinde de algemene aantrekkelijkheid van Vlaanderen te verhogen.

DEEL II : ARBEIDSMARKT

3. UITEENZETTING DOOR DE HEER W. VAN DER BEKEN, ADVISEUR OP DE STUDIEDIENST VAN HET VEV

3.1. Vooraf

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele verduidelijkt dat deel II van het Strategisch Plan voor Vlaanderen de werking van de arbeidsmarkt analyseert en zocht naar de achterliggende redenen voor het werkloosheidsprobleem. In deze context zal aandacht worden besteed aan de hoogte en de evolutie van de loonkosten, het gevoerde arbeidsmarktbeleid en de mate van flexibiliteit in de arbeidsorganisatie

3.2. Arbeidsmarktprestaties – Economische groei en werkgelegenheid, een internationale vergelijking, 1970-1993 (figuur 13)

De heer W. Van der Beken stelt vast dat uit deze figuur duidelijk blijkt dat in tegenstelling tot de VSA, West-Europa er niet in geslaagd is groei om te zetten in werkgelegenheid. In de periode 1971-1993 steeg het BBP zowel in de VSA als in Europa met 75 percent. De werkgelegenheid nam in de Verenigde Staten echter toe met 48 percent en in Europa slechts met een schamele 6,1 percent. In België blijft de werkgelegenheidscreatie beperkt tot 2,3 procent.

Spreker pleit niet voor het overnemen van het Amerikaans model, maar wijst wel op de grote werkgelegenheidscreatie in de VS in vergelijking met de meeste Europese landen.

3.3. Arbeidsmarktprestaties, toename en absorptie van het arbeidsaanbod, België, 1970-1993 (figuur 14)

Spreker merkt hierbij op dat de toename van de bevolking op arbeidsleeftijd en de verhoogde participatiegraad van vrouwen aan het arbeidsproces resulteerde in een bruto-aan-groei van de beroepsbevolking van 766.000 eenheden.

Deze bruto-toename van de beroepsbevolking werd in België de jongste decennia voornamelijk opgevangen door vervroegde uittredingen en door een stijgende werkloosheid. De netto-beroepsbevolking nam in de periode 1970-1993 toe met 500.000 eenheden. De netto-werkgelegenheidscreatie bedroeg 52.000 jobs.

De netto-werkgelegenheidscreatie bedroeg 52.000 eenheden. Spreker stelt vast dat de werkloosheid en overheidstewerkstelling aanzwellen. Het cijfer van 52.000 eenheden verbergt echter een groot verlies aan arbeidsplaatsen in de privé-sector. Spreker benadrukt dat de voorbije decennia de werkgelegenheid bij de overheid met 254.000 eenheden toenam, ofwel een toename met 38 percent op 23 jaar tijd. In de private sector gingen 211 .000 arbeidsplaatsen verloren. Indien men de vervroegde uittredingen, overheidstewerkstelling en aantal werklozen globaal beschouwt, resulteert dit in een toename van 1 miljoen bijkomende eenheden, ten laste van de actieve beroepsbevolking.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele geeft nog volgende toelichting. Budgettaire vertaald resulteert dit in een kostprijs van 500 miljard frank ten laste van de begroting en dus gefinancierd door de actieve beroepsbevolking.

Spreker stelt dat deze cijfers alarmerend zijn, vermits er parallel met de bijkomende budgettaire kost van 500 miljard frank geen jobcreatie geschiedt. Het Strategisch Plan wil de aandacht op dit probleem vestigen.

3.4. Een rendabel bedrijfsleven is de bron van werkgelegenheidscreatie (figuur 15)

Spreker benadrukt dat zoals uit deze grafiek blijkt een rendabel bedrijfsleven de bron is van werkgelegenheidscreatie, vermits er een nauwe relatie bestaat tussen de rendabiliteitsrevolutie van de ondernemingen en de werkgelegenheid.

De periode van economische hoogconjunctuur (1988-1990) is gekenmerkt door een netto-jobcreatie van 150.000 eenheden.

Economische groei alleen is echter geen voldoende voorwaarde. Het probleem van de langdurig werklozen blijft vooral bestaan bij de categorie van de laaggeschoolden en jongeren (70 percent). Vooral voor deze werknemerscategorie moeten de loonkosten dalen.

Spreker meent dat een aantal determinanten bij deze jobcreatie een belangrijke rol spelen, onder meer de economische groei. Een andere determinant is de loonkost. De heer W. Van der Beken illustreert dit aan de hand van de figuren 16, 17 en 18.

3.5. Loonkost, gemiddelde nrrloonkost in de industrie, een internationale vergelijking, 1992 (figuur 16)

3.6. Loonkost – Loonkost per werknemer in de privé-sector, een internationale vergelijking 1988-1993 (figuur 17)

3.7. Loonkost, loonwig : Marginale loonkost, een internationale vergelijking, 1992 (figuur 18)

Aan de hand van deze grafieken doet de heer W. Van der Beken volgende vaststellingen.

De gemiddelde uurloonkost ligt in de Belgische industrie ver boven het Europees gemiddelde. Het is een vijfvoud van het gemiddelde in de Tijgerlanden (Taiwan, Hong-Kong, Zuid-Korea en Singapore) en meer dan het tienvoudige van de loonkost in Oost-Europa. De hoge loonkost in België is

vooral het gevolg van de fiscale en parafiscale druk, die de hoogste is van alle OESO-landen. Een modale arbeider houdt netto nauwelijks de helft over van wat hij zijn werkgever kost.

De loonkost per werknemer steeg in België met 32 procent. De loonkost in Duitsland, Frankrijk en Nederland is in dezelfde periode slechts met 25 procent gestegen. Dit resulteert onder meer uit de koppeling van de Belgische frank aan de Duitse Mark. In de Europese Monetaire Slang bevindt België zich samen met Frankrijk, Duitsland en Nederland in de harde muntzone. Om een dergelijke monetaire politiek succesvol te voeren dient hierop eveneens de loonkostpolitiek afgestemd. Hieraan dient meer aandacht besteed volgens spreker.

Daarenboven worden de loonstijgingen in België vooral gedreven door vormen van collectieve loonsverhoging. De automatische en integrale koppeling van de lonen aan de index der consumptieprijzen en de CAO-loonsverhogingen zijn goed voor meer dan 80 procent van de loonstijging in de periode 1988- 1993.

De hoge interne dynamiek in het loonvormingsproces veroorzaakt een verhoogde loonkostenhandicap.

Laaggeschoolden vinden moeilijk werk. De loonkost bemoeilijkt ook een dynamisch beloningsbeleid door de werkgever. Een netto-loonsverhoging van 100 frank kost aan de werkgever $\pm$ 300 frank. Spreker wijst erop dat de marginale lastendruk in België veel hoger ligt dan in Duitsland, Frankrijk of het Verenigd Koninkrijk. Om een werknemer eenzelfde loonsverhoging te geven, moet de werkgever in België een veel hogere kost dragen.

Spreker refereert naar figuur 18 (Bijlage). De combinatie van de hoge aanslagvoet gehanteerd in de personenbelasting en een hoge aanslagvoet in de sociale bijdrage verhoogt de marginale loonkost. Vermits vooral laaggeschoolden moeilijk in het reguliere arbeidscircuit worden geïntegreerd, worden deze jobs weggeautomatiseerd of belanden zij in het zwartcircuit (huishoudelijke diensten, klusjes, enz.).

3.8. Loonkost, loonwig : nettoloon in percent van de totale loonkost, een internationale vergelijking (figuur 19)

Spreker vestigt er de aandacht op dat de vraag naar en het aanbod van arbeid wordt ontmoedigd door een hoge wig tussen de marktprijs voor arbeid en het nettoloon, wat het zwart circuit aantrekkelijk maakt.

3.9. Loonkost, prijs betaald door de consument voor een schilder, België, 1993 (figuur 20)

Spreker benadrukt dat deze grafiek een duidelijk beeld geeft, waarom het zwart circuit in België zo aantrekkelijk is. De omvang ervan neemt toe.

3.10. Ramingen van de omvang van het zwartcircuit in verschillende landen van de Europese Unie (figuur 21)

Het zwartwerk in België zou meer dan 15 procent van het BNP bedragen, wat een equivalent is voor 300.000 à 400.000 banen.

Spreker stelt dat het voor de consument aantrekkelijk is een beroep te doen op het zwartcircuit (besparing van 70 percent). De zwartwerker verdient 40 percent meer. Dit proces leidt ertoe dat de omvang van het zwartcircuit in België en in de verschillende landen van de Europese Unie toeneemt.

3.11. Arbeidsmarktflexibiliteit (figuren 22, 23 en 24)

De heer Van der Beken stelt vast dat uit de aangereikte figuren duidelijk blijkt dat inzake de flexibele tewerkstellingsvormen België een duidelijke achterstand vertoont. De ontslagkost voor bedienden ligt beduidend hoger dan in de ons omringende landen. De wettelijk voorziene ontslagkost voor arbeiders is lager dan in onze buurlanden, maar in talrijke sectoren is de opzeggingstermijn verlengd.

Hij refereert naar figuur 22. De interimarbeid, tijdelijke contracten en deeltijdse arbeid zijn in België weinig ontwikkeld. In België vertegenwoordigt interim-arbeid slechts 0,7 percent van de totale tewerkstelling, tegenover 1,5 percent in Frankrijk en 1,8 percent in Nederland.

De rigide arbeidsmarktstructuur betekent een ernstige rem op jobcreatie. Mevrouw M. Officiers-Van de Wiele vervolledigt dat een sectoraal vergelijkend onderzoek werd verricht inzake de kostprijs van de overuren. In België bestaat inzake continu-arbeid een redelijke flexibiliteit, maar de meerkost van een volcontinu-arbeider tegenover een gewone dagarbeider loopt op tot 35 percent. Dit is meer dan in de buurlanden. Dergelijke kostprijsverschillen wegen ook zwaar door bij potentiële buitenlandse investeerders om zich hier al dan niet te vestigen.

DEEL III : OVERHEID

De heer Van der Beken stelt dat deel III van het Strategisch Plan voor Vlaanderen de prestaties van de overheidssector analyseert. Veel aandacht wordt besteed aan de toestand van de overheidsfinanciën die dwingt tot een diepgaande analyse van de sociale zekerheid, het onderwijs, de overheidsadministratie en de bestuurlijke organisatie. Spreker stelt vast dat de laatste 20 jaar er een sterke groei van de overheidssector plaatsvond in Europa en in België in het bijzonder. Het overheidsbeslag in de Europese Unie ligt op een fundamenteel hoger peil dan in de VSA of Japan.

3.12. Globale overheidsfinanciën (figuren 25, 26, 27)

Spreker vestigt er de aandacht op dat uit deze grafieken blijkt dat de ontsporing van de overheidsuitgaven zich vooral voordeed in de zeventiger jaren (in 1981 : piek van 63,4 percent van het BBP). Deze ontsporing leidde tot de opbouw van de rentesneeuwbal in de overheidsuitgaven. Saneringsoperaties trachtten het aandeel van de overheidsuitgaven in het BBP terug te dringen.

3.13. Evolutie van de sociale zekerheid (figuren 28,29,30)

De heer W. Van der Beken schetst aan de hand van deze figuren de evolutie van de uitgaven in de sociale zekerheid. Spreker verklaart dat er hoe dan ook bij een ongewijzigd

beleid in de toekomst de sociale zekerheid zeker afstevent op financiële problemen, zowel in de pensioen- als gezondheidssector (figuur 29).

Spreker benadrukt dat de toekomst van het sociaal zekerheidssysteem voor een reeks grote uitdagingen staat, die de betaalbaarheid ervan in het gedrang brengen. Vooral de vergrijzing van de bevolking weegt zwaar op de sociale zekerheid.

Zoals blijkt uit figuur 29 zullen de sociale zekerheidsuitgaven, inclusief overheidspensioenen oplopen van 23 percent van het BBP in 1993 naar 30 percent tegen het jaar 2030.

Voor de pensioenuitgaven en de sector van de gezondheidszorg (uitgaven) zullen sterk stijgen. In 2030 zal bij ongewijzigd beleid de sociale zekerheid worden geconfronteerd met een tekort van 7 percent van het BBP. Spreker stelt dat bij verhoogde ontvangsten de fiscale en para-fiscale druk zal toenemen.

Spreker extrapoleert deze twee mogelijke hypothesen op de situatie van een gemiddelde arbeider. Hij merkt op dat, in de veronderstelling dat de verhouding tussen werkgevers- en werknemersbijdragen in 2030 dezelfde is als in 1993, de toename van de bijdragevoet van 38 naar 58 percent van het brutoloon, er zal toe leiden dat een arbeider met een brutoloon van 59.000 frank en een nettoloon van 42.000 frank per maand, zijn nettoloon met 7.000 frank ziet dalen. Deze daling is vooral toe te schrijven aan de hogere fiscale en parafiscale lasten, terwijl de loonkost met 5.000 frank per maand zal stijgen tengevolge van de verhoogde werkgeversbijdragen. De sociale zekerheid moet ook in de 21ste eeuw overleven. Spreker benadrukt dat daarvoor zowel langs de uitgaven- als langs de inkomstenzijde grondige aanpassingen zich opdringen. Deze moeten vanaf vandaag worden voorbereid.

De uitgaven voor de gezinsbijslag en werkloosheid liggen in België aanzienlijk boven het Europees gemiddelde. De hoge gezinsbijslag, en de fiscale subsidies, zorgen ervoor dat in België een zeer gezinsvriendelijk beleid wordt gevoerd (figuur 30).

3.14. De kostprijs van het onderwijs (figuren 31, 32, 33)

Spreker wijst op de hoge onderwijsuitgaven in Vlaanderen : 250 miljard frank, dit is 46 percent van de uitgaven van de Vlaamse begroting. Het onderwijs in Vlaanderen staat op een hoog kwalitatief peil, doch de kostprijs ervan is duur. Vooral het secundair onderwijs is vergeleken met het EU-gemiddelde zeer duur.

Spreker illustreert dit aan de hand van de cijfergegevens opgenomen in figuur 31. De hoge onderwijskost is, volgens spreker het gevolg van historisch gegroeide scheeftrekkingen :

- de bruto-weddes van het onderwijzend personeel, met uitzondering van licentiaten, liggen op een Europees peil, maar er wordt 17 percent minder uren gepresteerd. Daarenboven moet het onderwijsbudget een toenemend aantal leeraars zonder lesopdracht dragen (lage leerkracht-leerlingratio). (figuur 32) ;

- de kleinschaligheid van de scholen en het laag aantal leerlingen per leerkracht. De optrekking van de leerling-leerkrachtratio (8 in Vlaanderen) naar het Europees gemiddelde (14 à 15) zou resulteren in een besparing voor Vlaanderen van 22 miljard frank per jaar.

3.15. De overheidsbedrijven (figuren 34, 35)

Aan de hand van deze grafieken blijkt, aldus spreker, dat een reflectie zich opdringt over de wijze waarop de overheidsbedrijven hun taken uitoefenen. Inzake telecommunicatie scoort België internationaal vergeleken ondermaats : de produktiviteit ligt relatief laag en de dienstverlening laat te wensen over.

De overheid verwaarloost haar essentiële taken. De criminaliteit neemt toe, terwijl het aantal veroordelingen en ophelderingen van misdrijven daalt.

3.16. Competiviteit, regelgeving, complexiteit en instabiliteit (figuur 36)

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele verklaart dat door de lawine van wetten en reglementeringen, de wetgeving weinig transparant is, waardoor de rechtsonzekerheid toeneemt en het investeringsbeleid fel bemoeilijkt wordt. Van de ondernemingen worden hoe langer hoe grotere inspanningen gevergd, onder meer op het vlak van de loonberekening.

Ook een adequate toepassing van de milieureglementering wordt bijzonder moeilijk. Vele kleine bedrijven, middelgrote en recentelijk grote ondernemingen worden geconfronteerd met een disparate milieureglementering.

Spreker citeert deze voorbeelden, zonder hoe dan ook een standpunt te zake in te nemen, maar eerder om de commissie erop te attenderen dat de taak- en de dienstverlening door de overheid onder druk staat.

Spreker wijst er tevens op dat, zoals blijkt uit figuur 27 de herverdelende rol van de overheid in de voorbije twintig jaar alsmaar is toegenomen.

Het aantal personen dat voor zijn inkomen afhangt van de overheid, aldus spreker, nam op een indrukwekkende wijze toe. Spreker stipt aan dat terwijl in 1970 1 Belg op 4,3 zijn inkomen van de overheid kreeg, deze verhouding in 1991 is opgelopen tot 1 op 2,7. Spreker benadrukt dat momenteel zelfs meer personen hun inkomen rechtstreeks van de overheid dan van de privé-sector ontvangen.

Tegenover 1 inkomen van de privé-sector ontvangen 1,3 Belgen hun inkomen van de overheid. De marktsector dient de inkomsten te genereren voor de financiering van deze groeiende groep.

Volgens spreker is het zwaartepunt van de economie verschoven van de marktsector naar de budget- of niet-marktsector. Hierdoor nam de fiscale en para-fiscale druk toe. In deze context verwijst spreker terloops naar de hoge kost van de werkloosheidsverzekering, die maar liefst 40 percent boven het Europese gemiddelde ligt (figuur 37).

III. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN MET ANTWOORD VAN DE DELEGATIELEDEN

1. INLEIDING EN ALGEMENE OPMERKINGEN

De heer H. Candries stelt inhoudelijk vast dat het Strategisch Plan voor Vlaanderen in feite een analyse is van verschillende factoren. Hoe zal de evolutie verlopen van de

verschillende doelstellingen. Daarenboven merkt het lid op dat de titel van de studie beter als volgt zou luiden : „Naar een Strategisch Plan voor Vlaanderen”. Spreker wenst te vernemen welke strategie door het VEV zal worden gevoerd, na het formuleren van de doelstellingen. De uitbouw van een strategie vergt immers een krachtenbundeling. Welke elementen zullen worden onderzocht en hoe zullen deze worden georiënteerd en geformuleerd ? Daarenboven stelt het lid vast dat de objectiviteit van de in de studie aangereikte gegevens wordt bewaakt door het studiebureau McKinsey, dat eveneens het concept verzorgde voor een document ten behoeve van de Vlaamse regering. De presentatie hiervan geschiedde op het Eerste Vlaams Economisch Forum. Spreker wenst te vernemen of er tussen de VEV-analyse en dit document een samenhang bestaat.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele refereert naar de destijds door de Vlaamse regering opgezette -DIRV-actie, waarvan de reikwijdte als te beperkt werd ervaren. Vervolgens lanceerde de Vlaamse regering het project „Vlaanderen 2002”. Spreker verklaart dat het VEV zich inschrijft in het denkproces op lange termijn en ter zake slechts de nodige gegevens aanreikt. De Vlaamse regering, heeft aldus spreker, bij monde van de Vlaamse minister-president, nagedacht over een strategie op lange termijn, zonder een objectieve evaluatie van het eigen beleid te schuwen. Er bestaat geen samenhang tussen de beide documenten, doch zij gaan in een gelijkaardige richting.

Spreker benadrukt dat een herbronning van de eigen gegevens, waarover een brede consensus kan bestaan van cruciaal belang is. Vaak stuit het VEV op kritiek vanwege werknemersorganisaties, die menen dat de VEV-studie te beperkt is. Het VEV zal inderdaad vaak als uitgangspunt het economisch en ondernemersbelang hanteren, en nagaan welke rol het VEV in deze context vervult. Daarenboven tast het VEV het terrein zorgvuldig af, om na te gaan of rond een economisch uitgangspunt, naderhand een consensus kan groeien. Dit is de doelstelling van de publikatie : „Op zoek naar groei”.

De heer J. Laverge betreurt dat de publikatie aan de rol van cultuur en welzijn slechts een eerder karige rol toebedeelt. Is dit geen verrassende leemte, gelet op de intense wisselwerking tussen cultuur, welzijn en economie ?

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele repliceert als volgt. Het VEV neemt ter zake geen standpunt in, maar reikt loutere vaststellingen en gegevens aan, die op basis van een breed debat kunnen evolueren naar het leggen van nieuwe prioriteiten, waaruit andere doelstellingen voortvloeien die eveneens een impact kunnen hebben op de profilering en heroriëntering van het economisch model. Mocht het VEV toch een standpunt innemen dan zal dit eerder economisch gericht zijn.

Mevrouw Nelis-Van Liedekerke vraagt of het correct is dat het VEV ernaar streeft een definitief standpunt te formuleren begin mei 1995 ? Waarom mei 1995 ?

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele stelt dat de keuze van deze datum willekeurig is. Het VEV neemt thans nog geen stelling omdat het brede maatschappelijk debat nog niet voldoende is uitgediept. Iedere doelgroep of maatschappelijke geleding dient in de deelname hieraan zelf zijn verantwoordelijkheid op te nemen. De bedrijfswereld wenst niet in de plaats te treden van de beleidsmakers.

Hierop repliceert mevrouw Nelis-Van Liedekerke, dat er na mei 1995, weinig tijd zal resten voor een fundamenteel

debat, over een aantal toch vrij belangrijke conclusies. Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele verduidelijkt dat het definitieve standpunt van het VEV ten laatste in mei 1995 zal worden bekendgemaakt. Te gelegenertijd zal het VEV, zelf in de geëigende omstandigheden, als werkgeversorganisatie een standpunt innemen. In het maatschappelijke debat, dat hieraan vooraf gaat, wenst het VEV geen standpunt in te nemen. Innoverend in het concept van deze studie is het globale aanbod van objectief feitenmateriaal dat na een grondige research werd bijeengegaaard.

Ook andere maatschappelijke geledingen kunnen een debat aantrekken. Ter zake eigent het VEV zich geen exclusieve toe. Mocht het VEV nu reeds een standpunt innemen, dan zou dit leiden tot een verstilling van dit debat. Inzake de strategie stelt spreker dat deze zal worden ontwikkeld vanuit een welbepaalde invalshoek. De titel zelf van de studie staat reeds ter discussie : „Op zoek naar groei” werd op het congres in oktober 1994 : „Op weg naar groei”. In mei 1995 kan een eerste aanzet worden gegeven met het aanduiden van de middelen van de groei. De groei zelf dient onderzocht. De titel zou inderdaad beter luiden : „Naar een Strategisch Plan voor Vlaanderen”. De heer K. Pinxten feliciteert het VEV met dit goed gestoffeerd en mooi verzorgd document, doch formuleert een aantal kritische methodologische bedenkingen.

Spreker toont er begrip voor, dat het inderdaad moeilijk ligt, om voor een dergelijke analyse over precieze gegevens te beschikken.

Spreker betreurt dat bepaalde vergelijkingen o.m. in figuur 11 niet altijd ter dege zijn onderbouwd, wellicht ingevolge het gebrek aan de nodige gegevens. Kunnen uit onvolledige cijferreeksen wel valabele conclusies worden getrokken ?

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele repliceert als volgt. De Europese dimensie van de problematiek inzake kostencompetitiviteit resulteert vooral uit de vaststellingen en niet uit de interpretatie van de gegevens. België doet het inderdaad beduidend slechter dan de ons omringende landen.

Hierop benadrukt de heer K. Pinxten dat vanuit methodologisch vlak, een consistente besluitvorming slechts mogelijk is bij een vergelijking van een aantal parameters met de gegevens omtrent die landen, die eenzelfde evolutie doormaakten. Een consistente besluitvorming is voor de globale macro-economische analyse van groot belang. Verklaringsgronden zijn steeds noodzakelijk.

De heer W. Van der Beken is de mening van het vorige lid niet toegedaan. Inzake figuur 10, bijvoorbeeld betreft het een vergelijkende bevraging tussen verschillende regio's. Deze problematiek zal later verder worden uitgediept bij het investeringsbeleid.

Vervolgens betreurt de heer C. Lisabeth dat alhoewel de milieuproblematiek in de ontwikkeling van de duurzame groei een belangrijke rol speelt, dit aspect in het Strategisch Plan eerder stiefmoederlijk wordt behandeld. Het VEV nam destijds wel reeds een aantal standpunten in t.o.v. deze problematiek. Spreker meent dat de discussie over de positie van de overheid en de private sector in het milieuvraagstuk nog niet is afgerond.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele beaamt dat het milieuvraagstuk in deze studie inderdaad niet grondig werd uitgediept. De keuze viel o.m. op het onderwijs. Spreker wijst erop dat men bij de opmaak van het Strategisch Plan slechts feiten aanreikt, in de tweede fase zullen de te nemen beleidsopties worden aangereikt die door de overheid zouden

kunnen gevolgd worden. Keuzen zullen moeten worden gemaakt, o.m. flexibiliteit, marktmechanismen. Pas in een derde fase zal het VEV zelf een standpunt innemen.

2. ECONOMISCH WEEFSEL

Aantrekkingskracht van België voor directe buitenlandse investeringen, factorkosten, rendabiliteit van de investeringsprojecten, kwalitatieve vestigingsfactoren (figuren 10, 11, 12)

De heer K. Pinxten formuleert meer in het bijzonder m.b.t. deze figuren eveneens een aantal methodologische bezwaren. Beschikte men wel over voldoende cijferreeksen ?

De heer W. Van der Beken stelt dat figuur 10 een weerspiegeling bevat van de vergelijkende bevraging tussen verschillende regio's. Op basis van 107 investeringsaanvragen werd een vergelijkend onderzoek verricht tussen de verschillende potentiële regio's (Noord-Nederland, Zuid-Nederland, Nord Pas-de-Calais enz.). Het betreft dus geen absolute bevraging m.b.t. het investeringsgedrag. Inzake de vergelijking België-Nederland (figuur 11) beaamt spreker de goede resultaten inzake de verwerving van een belangrijker marktaandeel in de buitenlandse investeringen. Dit resulteert ongetwijfeld uit een meer dynamisch en actief promotiebeleid. Daarenboven is in Nederland de jongste jaren de loonkost goed ingetoomd. In België oefende de overregulering en de fel gestegen loonkosten een nefaste impact uit op het investeringsbeleid. Hierdoor werd de rechtszekerheid in het gedrang gebracht. Ook de beperking van de verliesoverdracht werd door vele potentiële investeerders kritisch benaderd. Een aantal concrete hoogtechnologische projecten strandden hierop.

De heer H. Candries merkt terloops op dat hoogtechnologische projecten dienen ondersteund omwille van de hoge tewerkstellingsreturn. De economische spin-off van nieuwe technologieën is zeer aanzienlijk (bv. de inschakeling in het productieproces van een lasrobot). In de beroepscategorie van de lassers zal dit aanvankelijk aanleiding geven tot een verhoogde arbeidsuitstoot, die evenwel zal gecompenseerd worden in andere hoogtechnologische marktsegmenten (o.m. de aanmaak van software-pakketten).

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele beaamt dat de delocalisatietrend van arbeidsplaatsen een reëel feit is. Men dient zich te bezinnen welke beroepscategorieën zullen getroffen worden door de automatisering. Inzake de figuren 11 en 12 stelt spreker dat deze een overzicht geven van de resultaten door het studiebureau Price Waterhouse naar het investeringsgedrag van de potentiële investeerders t.a.v. concrete investeringsprojecten.

Met betrekking tot de kostencompetiviteit (figuur 11) blijkt volgens de heer F. Dielens, dat de directe buitenlandse investeringen in België momenteel eerder overnames betreft van Belgische en Vlaamse ondernemingen. Dit zal niet zonder gevolgen zijn voor het economisch weefsel. Immers, samen met de buitenlandse overname, verdwijnt eveneens de strategische beslissingsmacht van Vlaanderen over deze bedrijven. Spreker is van mening dat in het vergelijkend onderzoek tussen België en Nederland inzake buitenlandse investeringen, ook de overnames moeten worden opgenomen.

Mevrouw M. Offeciers verduidelijkt dat de cijfergegevens van figuur 10 op nieuwe investeringen slaan. Spreker wijst

erop dat België in hoge mate afhankelijk is van de buitenlandse investeringen. 60 % van de topbedrijven betreffen buitenlandse investeringen. In het belang van een continuïteit in de economische groei, is het verwerven van een ruim aandeel in deze buitenlandse investeringen belangrijk. De gegevens ter zake werden kwantitatief beoordeeld en niet kwalitatief. Ook werd de opportuniteit van deze investeringen niet beoordeeld. Vastgesteld werd dat nieuwe buitenlandse investeringen wegblijven. België scoort op dit vlak beduidend slechter dan de ons omringende landen.

De heer W. Van der Beken verklaart dat Vlaanderen vooral slecht scoort op het vlak van nieuwe industriële produktinvesteringen in tegenstelling met Groot-Brittannië, dat vooral goed in de markt ligt voor de Japanse automobielinvesteringen. Vlaanderen trekt vooral distributiecentra aan.

De heer G. Clémer wijst erop dat de figuren 11 en 12 schematisch de onderzoeksresultaten weergeeft van de studies verricht door Price Waterhouse, op basis van de financiële en kwalitatieve modellen die door hen worden gehanteerd bij de evaluatie van investeringsprojecten. Vanuit financieel oogpunt treden er aanzienlijke rendabiliteitsverschillen op (bv. een investering van 1 frank in Vlaanderen brengt 1,87 % op ; 1 frank investeren in Wallonië brengt 2, 12 frank op). De rendabiliteitsverschillen spruiten vooral voort uit de steunverlening (o.m. in Henegouwen) toegekend in het kader van de Europese economische expansiepolitiek. De positie Vlaanderen versus Wallonië is verschillend.

Mevrouw M. Offeciers stipt aan dat Limburg eveneens veel subsidies ontvangt.

De heer J. Laverge repliceert hierop dat desondanks de regio Hasselt-Genk economisch slecht presteert. Dit bewijst afdoende dat de toekenning van economische expansiesteun niet determinerend is voor het aantrekken van nieuwe investeringen.

Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele stelt dat het slechts vergelijkende cijfers betreft. Aan de regio Cork (Ierland) worden enorm veel subsidies toegekend. Dit resulteert evenwel niet in de vestiging van veel buitenlandse bedrijven. Inzake de vergelijking tussen West-Vlaanderen en Nord-Pas-de-Calais dient vastgesteld dat de toekenning van subsidies hier wél determinerend is voor de vestiging van nieuwe buitenlandse bedrijven. Subsidies vormen wel een element in het onderzoek naar de kostencompetiviteit. Figuur 12 toont aan dat buitenlandse investeerders ook de kwaliteit van een aantal belangrijke vestigingsfactoren (o.m. wegeninfrastructuur, verkeerssituatie) weergeeft. De bedrijven laten zich ter zake deskundig adviseren door studiebureaus. Figuur 12 geeft de weerslag van een kwalitatieve benadering van het investeringsgedrag van buitenlandse investeerders.

De heer J. Laverge vraagt in deze context nadere uitleg over de recente studie van het Planbureau inzake de delokalisatietrend in het bedrijfsleven.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele meent dat men in deze context zich zou dienen te bezinnen over de effectiviteit van toekenning van Europese expansiesteun aan achtergebleven economische regio's. Verdient het niet eerder aanbeveling om de groeikernen te subsidiëren ?

De heer E. Schuermans meent dat de delokalisatie van Europese bedrijven naar lageloonlanden en het investeringsgedrag van Japanse en Amerikaanse investeerders t.a.v. Europa en meer bepaald Vlaanderen, door elkaar worden gehaspeld. Het betreft twee gescheiden problemen.

Spreker benadrukt dat figuren 11 en 12 aangeven waarom buitenlandse investeringen niet in Vlaanderen komen. De studie van het Planbureau behelst de vestiging van nieuwe bedrijven in lageloonlanden.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele verduidelijkt dat de in het Strategisch Plan voor Vlaanderen opgenomen gegevens, een waarschuwing inhouden voor de nefaste economische evolutie in Europa. Vlaanderen presteert daarenboven beduidend slechter dan de ons omringende Europese landen. Men kan hiervoor niet de ogen sluiten. Deze gegevens dienen om tot handelen aan te sporen en het debat hierover aan te zwengelen.

De heer G. Clémer meent dat de studie van het Planbureau vooral het probleem stelt van de delokalisatie van bedrijven. Het betreft bedrijven die hun bestaande vestigingsplaats overhevelen naar lageloonlanden. Bij de investeringen beslist men over nieuwe vestigingsplaatsen. Waar zullen deze gebeuren ; in Limburg, Vlaanderen ? De hoge rendabiliteitsverschillen (+ 30 %) zijn alarmerend. Deze rendabiliteitsverschillen kunnen onmogelijk exact kwantitatief worden ingeschat door het Planbureau dat vooral oog heeft voor de ombuiging van financiële stromen. In het investeringsdebat dient zeker rekening te worden gehouden met de delokalisatietrend, doch het is er slechts één element van. De delokalisatie manifesteert zich sterk in bepaalde sectoren, o.m. de textielsector. Het aantrekken van nieuwe investeringen is een complex vraagstuk. Vaak worden investeringen gedaan als uitbreiding van gevestigde bedrijven in Vlaanderen of België.

De heer J.Laverge twijfelt vervolgens aan het nut van het verrichten van investeringen in reconversieprojecten. De rendabiliteit van deze investeringen is twijfelactig.

Het lid is eerder voorstander van het selectief ondersteunen van groeizones omwille van de positieve tewerkstellingsreturn op de regio.

In deze context stipt de heer W. Van der Beken aan dat de beschikbaarheid van voldoende uitgeruste industrieterreinen eveneens een belangrijke vestigingsfactor is voor buitenlandse investeerders. De bezetting ervan is nagenoeg volkomen in de nabijheid van groeipolen.

Vervolgens merkt mevrouw L. Nelis-Van Liedekerke op dat bepaalde industrieterreinen daarenboven moeilijk volzet raken, bv. Geraardsbergen. Verschillende bedrijven uit de Aalsterse regio, die expansieproblemen hebben, vestigen zich bij voorkeur in Wallonië (Henegouwen). Ook de personeelswerving geschiedt in de streek rond Geraardsbergen.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele stelt dat de significante rendabiliteitsverschillen inderdaad (bv. 30 %) een maatschappelijk onverantwoorde pendelbeweging in de hand werken.

Spreker stelt vast dat Europa een te grote prioriteit toekent aan de achtergebleven regio's ten nadele van een selectieve ondersteuning van de groeipolen.

Spreker verklaart dat in de vergelijking Vlaanderen, Noord-Nederland en Nord-Pas-de-Calais, naast economische expansiesteun, ook nog andere elementen zijn opgenomen (o.m. loonkost, fiscaal regime, intrest e.a.) (figuur 11).

De heer E. Schuermans stelt vast dat er in sommige regio's inzake loonkost, subsidiëring, weinig verschillen optreden. Hij wijst op de recente trendbreuk in expansiesteun. De lineaire steunverlening werd stelselmatig afgebouwd, ten voordele van een selectieve toekenning en inwerking op de omgevingsfactoren.

Het lid maant aan om deze afbouwpolitiek toch niet te ver door te zetten.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele beaamt dat de zorg voor de omgevingsfactoren aan belang wint, ten nadele van de lineaire toekenning van expansiesteun. Het juridisch kader van de Europese steunverlening wordt evenwel volkomen benut in de ons omringende landen. De omgevingsfactoren blijven belangrijk. Bedrijven beschouwen subsidies als een volwaardige kostenfactor die doorweegt bij de evaluatie van de economische rendabiliteit van een geplande investering.

De heer G. Clémer benadrukt dat Vlaanderen m.b.t. de kostenrendabiliteit zwak scoort, in vergelijking met Zuid-Nederland. Hij verklaart dit als volgt. De vestiging van bedrijven in Noord- of in Zuid-Limburg is immers niet uitsluitend meer gebaseerd op kostenelementen. Bij een meer gedetailleerde vergelijking met Vlaanderen en Nord-Pas-de-Calais stelt men vast dat het rendabiliteitsverschil van 30 % te wijten is aan specifieke factoren. In de regio Nord-Pas-de-Calais ligt het subsidiëringspercentage hoger. Vlaanderen scoort beter op het vlak van de grondprijzen, terwijl de loonkost in Nord-Pas-de-Calais beduidend lager ligt (60 %). Daarenboven is het fiscaal regime in Noord-Frankrijk bijzonder aantrekkelijk voor startende ondernemers die kunnen genieten van een overdraagbare fiscale vrijstelling van winstbelasting.

De heer G. Clémer benadrukt dat door de investeerders die vooral oog hebben voor de verhoogde aantrekkelijkheid van een aantal vestigingsfactoren, als negatief werden beoordeeld : nl. de luchthaveninfrastructuur, de verkeerssituatie, gebrekkige beschikbaarheid van voldoende industrieterreinen. Ook het ontbreken van voldoende expansiemogelijkheden bij de uitbouw van een eigen afvalverwerkings- en regeneratiecircuit werd ervaren als een obstakel. De voortdurende wijzigingen en de complexiteit van de milieureglementering, die vaak gekoppeld werd aan wijzigingen in de Stedebouwwet, leiden tot een beperkte risico-evaluatie van de overwogen investeringen. De Amerikaanse investeerders deinzen hiervoor vaak terug.

De heer E. Schuermans meent dat, los van de empirische gegevens er eveneens problemen kunnen rijzen in de perceptie van de potentiële investeerders. Figuur 12 geeft de resultaten weer van een vergelijkende bevraging waarom buitenlandse bedrijven niet meer naar België komen.

De heren H. Candries en J. Laverge menen dat naast economisch gunstige omgevingsfactoren, ook een attentvolle benadering van de potentiële buitenlandse investeerder en een dynamisering van het promotiebeleid nodig zijn.

De heer H. Candries merkt op dat de Nederlanders een zeer alerte promotiepolitiek voeren. België schiet in vergelijking met Nederland hierin jammerlijk tekort. Spreker herinnert eraan dat het FIOC hieraan een belangrijke bijdrage kan leveren.

De heer J. Laverge twijfelt vervolgens aan de juistheid van de gegevens opgenomen in figuur 10. Wordt deze bevraging geen dekmantel voor het formuleren van algemeenheden ?

Vervolgens stellen de heren J. Laverge en M. Didden vast dat de omgevingsfactoren in België en Nederland vrij parallel zijn en toch pikken de Nederlanders een verhoogd marktaandeel in. De loonkost en het reguleringsbeleid gelijken sterk op die in België, terwijl daarenboven de prijzen van industrieterreinen werkelijk hoger liggen in Nederland. In feite dient de reden van de succesvolle promotiepolitiek gezocht in o.m. ook de grote klantgerichtheid.

De heer M. Didden twijfelt daarentegen niet aan de juistheid van de cijfers, maar meent dat de factoren die door de heer G. Clémer als de oorzaken van de minder goede prestatie van België inzake het aantrekken van directe buitenlandse investeringen misschien eveneens te verklaren zijn ingevolge de revaluatie van de yen en de depreciatie van de dollar. Niet alles kan worden verklaard door kostenfactoren (loonkost, overregulering, fiscale lasten).

De heer G. Clémer beaamt dit. Dit is volgens mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele zeker geen stellingname door het VEV. De gegevens worden aangereikt ten einde het fenomeen in het debat over de loonkost duidelijk te situeren. Een fragmentaire benadering is niet gewenst, vermits deze aanpak zal resulteren in conclusies die zullen afwijken van de hier aangereikte cijfergegevens. De depreciatie van de Amerikaanse dollar is inderdaad een niet te verwaarlozen factor.

3. DEEL II : ARBEIDSMARKT

3.1. Economische groei en werkgelegenheid

De heren J. Laverge, J. Lenssens, G. Vermassen en C. Lisabeth formuleren een aantal kritische bedenkingen ter zake.

De heer J. Laverge wijst erop dat de werkloosheid een structurele ingreep in de sociale lasten fel bemoeilijkt, waardoor de jobcreatie problematisch werd. Spreker is er zich van bewust dat een toenemende tewerkstellingsgraad, zelfs in een periode van hoogconjunctuur, geen gunstig effect had op de hoogte van de sociale zekerheidsbijdragen.

Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele beaamt dit. Een „retour du coeur-politiek” is slechts betaalbaar in een periode van economische hoogconjunctuur. De tijdens een economische neerwaartse conjunctuur aangegane engagementen, resulteerden in een economische heropleving tot een verhoging van de werkloosheid. Ook in de ons omringende landen werden allerlei opslorpingsprogramma's gestructureerd, die evenwel niet uitmondde in een effectieve jobcreatie.

Spreker wenst ter zake geen standpunt in te nemen, doch wil aanmanen tot de nodige waakzaamheid. De lange termijnevolutie wijst duidelijk op een „jobless-growth”. Het Strategisch Plan wil de aandacht hierop vestigen. Deze cijfers zijn belangrijk voor de te ontplooiën strategie naar de toekomst toe.

De heer J. Lenssens repliceert hierop als volgt. In 1988 werd een drastische belastingverlaging ingevoerd. Deze budgettaire maatregel kostte de Schatkist 90 miljard frank. De effectieve tewerkstellingsreturn hiervoor bleef echter uit. Spreker stelt vast dat zelfs in de periode van economische hoogconjunctuur (1988-1991) de werkloosheid slechts relatief afnam. De oorzaken van de huidige nefaste ontwikkelingen zijn van structurele aard. Mevrouw M. Offeciers-Van de Wiele repliceert inzake de belastingvermindering van 100 miljard frank, dat wel dient nagegaan hoe de return hiervan zal worden geïmplementeerd (loonkost, arbeidscreatie).

De heer G. Vermassen vraagt nadere informatie over de geringe toename van de werkloosheidsgraad (6 percent). Hier is werkelijk sprake van een duale maatschappij. Is deze 6 percent wel objectief ? Quid met het aantal eenheden die nep-jobs voorstellen.

Daarenboven vraagt spreker zich af, of een toename van de economische groei, wel steeds garant staat voor bijkomende jobcreatie. Het fenomeen „jobless-growth” is reëel.

Het huidige arbeidsaanbod zou slechts op peil blijven, mits een toename van de economische groei met 5 percent. Een verhoogde produktie blijft vaak zonder impact op de tewerkstelling. Een daling in de werkloosheid is vaak te wijten aan het opzetten van de vele arbeids(her)verdelende initiatieven in de afgelopen decennia (loopbaanonderbreking, vervroegd pensioen, tijdelijke werkloosheid). Dient niet eerder ingewerkt op het stimuleren van de arbeidsherverdeling, in plaats van te streven naar een selectieve toename van de economische groei.

Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele refereert naar figuur 13 (Bijlage). Alle cijfers berusten op de in de internationale context aanvaarde objectieve cijfergegevens. Hieromtrent is geen discussie meer. Figuur 13 bestrijkt een periode van 20 jaar. Het Strategisch Plan reikt deze cijfergegevens aan ter discussie. Dient men te streven naar economische groei of niet ? De economische groei in de VSA, Europa, België en Nederland is gelijklopend geweest gedurende deze twee decennia. De jobcreatie verliep in Europa en de VSA echter niet gelijklopend. Spreker merkt op dat het Europees model meer ruimte liet in recessieperioden voor de uitbouw van een gedegen sociaal zekerheidstelsel. Deze inspanning werd niet geleverd door de VSA. Na iedere periode van economische recessie steeg de werkloosheid tot 11 percent. In de VSA stagneerde het werkloosheidspeil tot 6 percent.

Figuur 14 wil alleen aantonen dat de stijging van de werkloosheid, na iedere neerwaartse economische conjunctuur een ongewenste evolutie is. De overheid creëerde opslorplingsprogramma's. Indien rekening wordt gehouden met de 274.000 werknemers die via de uitbouw van het stelsel van brugpensioenen en loopbaanonderbreking, zich vervroegd uit de arbeidsmarkt terugtrokken, (- 274) bedraagt de netto-aangroei op de arbeidsmarkt slechts + 492.000 eenheden. De vraag die bij deze figuur rijst, is te peilen naar de toekomstige beleidsopties te nemen door de overheid. Inzake de neptatuten wenst de heer J. Laverge de exacte draagwijdte van dit begrip, evenwel geëxtrapoleerd in de Amerikaanse context.

De heer G. Vermassen refereert naar de PWA's. Het betreft een neptewerkstelling alhoewel deze tewerkstellingsnorm duidelijk beantwoordt aan een maatschappelijke behoefte.

Het leeuwedeel van de tewerkstellingsvormen in de VSA kan onder het begrip „neptewerkstelling” worden gerangschikt (geen sociale zekerheidsbijdragen, noch contracten van onbepaalde duur). De statistische gegevens omtrent deze tewerkstellingsvorm zijn evenwel niet in de werkloosheidsstatistieken opgenomen.

De heer J. Laverge uit zijn bezorgdheid over de toename van de „harde kern” van de langdurig werklozen. De heer G. Vermassen twijfelt aan het Amerikaans economisch maatschappijmodel, vermits het een duale samenleving in de hand werkt. De heer J. Lenssens stelt vast dat in de VSA gedurende een periode van 20 jaar, de werkloosheidsgraad nagenoeg constant bleef op 6 percent.

In West-Europa nam deze gestadig toe. De heer G. Vermassen benadrukt dat belangrijke stellingen worden geopend. Een zinvol debat over de loonkost kan gevoerd worden. Betreft het echter de netto-of de bruto-loonkost ? Het terugschroeven van de bruto-loonkost zal echter dadelijk re-

sulteren in een inkrimping van de budgettaire enveloppe voor de financiering van de sociale zekerheid. Hoe moet er getornd worden aan de sociale zekerheid ? Waaruit dient de overheid de alternatieve financiële middelen te putten ? (figuur 14).

De heer Van der Beken stipuleert dat de werkloosheidsgraad van 6 percent in de VSA neerkomt op een Europese werkloosheidsgraad van 11 percent. In de VSA leeft inderdaad een groter bevolkingspercentage onder de armoedegrens dan in België, Europese Unie.

Het percentage van 15 percent dat in de VSA onder de armoedegrens leeft, kan niet vergeleken worden met het percentage van 11 percent werklozen in de Europese Unie. Deze dienen gerelateerd naar 25 percent van de actieve beroepsbevolking die geen job heeft (werkloos, loopbaanonderbreking, brugpensioen). De werkloosheidsgraad in België en binnen de Europese Unie bedraagt 25 percent in plaats van 11 percent. Spreker meent dat men in een toekomstig arbeidsmarktbeleid prioritair moet streven naar jobcreatie of integratie op de reguliere arbeidsmarkt. De heer G. Vermassen meent dat hiervoor naast de loonkost, de aandacht naar andere factoren dient uit te gaan.

De heer G. Vermassen merkt op dat de jobcreatie amper gelijke tred houdt met het nieuwe aanbod op de arbeidsmarkt. De economische groei is ontoereikend. Hierop, repliceert de heer J. Lenssens dat de ondersteuning van het economisch draagvlak essentieel blijft ; de kwantitatieve en kwalitatieve expansie in een vrijemarkteconomie is van essentieel belang. Veel zorg en aandacht dienen uit te gaan naar de bevordering van 0 & 0-activiteiten en het streven naar IKZ. Met de extrapolatie van statistische gegevens over een lange periode (30 à 40 jaar) heeft spreker enige moeite, vermits de toekomstige economische groei moeilijk in te schatten is. De demografische evolutie kan daarenboven wel zorgvuldig worden opgevolgd.

De heer E. Schuermans meent dat de economische achteruitgang inderdaad resulteert in een verhoogde arbeidsuitstoot. Ook in perioden van economische heropleving kunnen demografische evoluties leiden tot marktimperfecties op de arbeidsmarkt. De afbouw van de werkloosheid ingevolge de economische groei, was eerder miniem.

De heer C. Lisabeth is geen voorstander van een overname van het Amerikaans socio-economisch model. De hamvraag is hoe men op een betaalbare wijze de werkloosheid kan opvangen en hoe men aan bijkomende arbeidscreatie kan doen ! Het lid meent dat de tewerkstelling in de overheidssector niet langer kan aanzwellen. Ook de verdere aangroei van de werkloosheid dient vermeden. Quid met een alternatieve financiering van de sociale zekerheid. Welke wegen dienen hier bewandeld ? Spreker betreurt de stiefmoederlijke behandeling van het werkloosheidsvraagstuk en de inherente sociale problematiek.

1 miljoen werklozen zijn aldus niet langer geïntegreerd in de maatschappij. Vooral de integratie van de „harde kern” langdurig werklozen zal moeizaam verlopen. Prioritair dient vooral gestreefd naar arbeidsherverdelende maatregelen, arbeidstijdverkorting, dienstenchecks. Bepaalde denkpijlers dienen verder uitgediept. De inleveringen dienen daarenboven beter gespreid over alle inkomensdecilen. De heer J. Laverge is eveneens voorstander van gecombineerde formules. De integratie van de moeilijk bemiddelbare werklozen op de reguliere arbeidsmarkt zal bijzonder moeilijk gebeuren.

Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele repliceert dat het VEV tijdens deze hoorzitting de gegevens aanreikt van de analyse die het Strategisch Plan maakt van de marktstructuren. De globaliteit van de aangereikte gegevens dient gehandhaafd. Het aantonen van feiten en ze onderling vergelijken is belangrijk voor het uittekenen van de contouren van een toekomstig economisch beleid door de overheid. Het VEV neemt ter zake geen standpunt. De beleidsprioriteiten moeten door de overheid worden vastgelegd. De VEV-gegevens kunnen hierbij van groot nut zijn. Het debat kan slechts binnen de globaliteit van de aangereikte gegevens worden gevoerd.

3.2. Zwartcircuit

Vervolgens wordt in de marge van het werkloosheidsvraagstuk door de heren J. Laverge en G. Vermassen geattendeerd op het verontrustend fenomeen van het zwartcircuit, dat alsmaar in omvang toeneemt. De heer G. Vermassen betreurt dat aldus een omvangrijke budgettaire massa aan de enveloppe bestemd voor de financiering van de sociale zekerheid wordt onttrokken. De vermindering van het peil van de arbeidskosten tot het loonpeil in het zwartcircuit is geen adequate remedie tegen het zwartcircuit. Wei zou men, eventueel in het kader van de PWA's een omvangrijk arbeidsaanbod kunnen integreren in de sector van de reguliere tewerkstelling, door het vervullen van een dienstenpakket waaraan thans een grote maatschappelijke behoefte bestaat (huishoudelijke hulp, kinderopvang, tuinman en dergelijke meer). Hiervoor wordt thans volop een beroep gedaan op het zwartcircuit. Het lid is ervan overtuigd dat het peil van de bruto-arbeidskost te hoog ligt. Hoe kan hieraan worden geredigeerd, zonder schadelijke neveneffecten op het sociaal zekerheidstelsel ? Ook moet dit probleem geïntegreerd worden in een internationale context.

De concurrentie met de lageloonlanden kan niet ontkend worden. Een verlaging van de loonkost, moet volgens spreker, parallel worden doorgevoerd met het zoeken naar alternatieve financieringsnormen van de sociale zekerheid. Het lid meent dat de minder gunstige concurrentiepositie van vele bedrijven vaak ook te wijten is aan mis-management. Schiet men niet tekort in de vormingsaanpak voor het management ?

Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele stipt aan dat dit thema door de bedrijfswereld en het VEV nader wordt onderzocht. De heer G. Vermassen benadrukt de belangrijke rol van de overheid, via een voldoende vormingsaanbod en een voortdurende kwalitatieve verbetering van het onderwijs. Buitenlandse investeerders stellen immers veel vertrouwen in de hoge scholingsgraad van de Vlaamse werknemers. Spreker meent niet dat de inkrimping van de werkloosheidsuitkering werklozen zal aansporen zich sneller te integreren in het reguliere arbeidscircuit. Vele werklozen vertonen nog steeds een grote bereidheid tot werken, als middel tot maatschappelijk integratie. Wel beaamt het dat er een nauwe correlatie bestaat tussen de „harde kern” van langdurig werklozen en hun scholingsgraad, vermits hier vooral laaggeschoolden langdurig werkloos zijn. Deze glijden snel af naar de armoede, ondanks de toekenning van een werkloosheidsvergoeding.

De overheid dient via de VDAB een voldoende vormingsaanbod en de nodige financiële middelen hiertoe, aan te bieden. Inzake de positieve tewerkstellingsreturn van de economische groei, geeft het lid grif toe, dat sinds 1989 deze

economische groei hiertoe onvoldoende was. Bijkomende tewerkstelling zou, volgens het Planbureau, aldus het lid, slechts mogelijk zijn mits een economische groei van 5 procent.

Arbeidsverdelende maatregelen zullen zeker noodzakelijk zijn in een maatschappij waar al te veel aandacht uitgaat naar welvaart, in plaats van welzijn. Het lid pleit voor een duurzame, selectieve groei, met een selectief investeringsbeleid.

De heer J. Laverge merkt op dat in een goed uitgebouwd sociaal zekerheidsstelsel velen niet meer gemotiveerd zijn om te werken. Bestaan hierover vergelijkende cijfers met bijvoorbeeld VSA, Verenigd Koninkrijk. De distorsies in het gevoerde beleid ter zake, komen aldus onvoldoende tot uiting. Bestaat er een correlatie tussen de daling van de werkloosheidscijfers en de omvang van het zwartcircuit ? Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele erkent dat er duidelijk een correlatie bestaat. Spreker wijst erop dat bepaalde diensten uit de markt worden geprijsd. Laaggeschoolden vinden moeilijk werk. De taken die deze kunnen verrichten mogen evenwel niet worden beschouwd als „neparbeid”. De heer W. Van der Beken repliceert als volgt. Door de Europese Commissie werd onderzoek verricht inzake de omvang van het zwartcircuit in de verschillende Europese landen. Hij verwijst naar figuur 21.

De omvang van het zwartcircuit bedraagt in België 15 percent van het BNP.

Inzake de kost van de werkloosheidsverzekering refereert spreker naar figuur 37. Hieruit blijkt dat de kost van de werkloosheidsverzekering maar liefst 40 percent ligt boven het Europees gemiddelde. Amper de helft van de 1 miljoen uitkeringstrekkers ontvangt een uitkering als werkzoekende volledig werkloze. Deze hoge kost spruit voort uit de onbegrensde duur van de werkloosheidsuitkering. Daarenboven stapt men vrij gemakkelijk in het werkloosheidsstelsel, dat fungeert als financieringsvorm van arbeidsherverdelende maatregelen.

De werkloosheidsverzekering gaat de intrede op de arbeidsmarkt vooraf. De aanvulling van een werkloosheidsvergoeding toegekend aan een gezinshoofd met inkomsten uit zwartwerk, leidt tot een gering inkomensverschil met een inkomen verworven via een reguliere tewerkstelling.

De arbeidsprikkel is aldus inderdaad zeer klein geworden. Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele onderstreept dat de analyse aandacht besteedt aan diegenen die ingevolge werkloosheid terugvallen op een veel lager inkomen. Deze categorie geniet een te lage uitkering. Daarenboven is spreker ervan overtuigd dat een te grote doelgroep opgenomen is in het werkloosheidsstelsel (bijvoorbeeld bruggepensioneerden ; 54 miljard frank). Deze horen daar niet thuis. Ook hierover dient men zich naar de toekomst over te bezinnen.

3.3. Arbeidsmarktflexibiliteit

De heer C. Lisabeth en J. Lenssens stellen dat de belangrijkste elementen die kunnen bijdragen tot een verhoogde arbeidsflexibiliteit (verlaging loonkost en flexibiliteit) reeds tot uiting komen in het thans door de overheid gevoerde beleid. De heer J. Lenssens waarschuwt er echter voor dat men zich dient te hoeden, misbruik te maken van de macro-economische evolutie, teneinde de sociale bescherming af te bouwen. Vaak worden er immers maatregelen genomen, waarvan de impact op de jobcreatie nihil is (bijvoorbeeld

invoering van opeenvolgende contracten voor bedienden van bepaalde duur). Het gevaar is zeker niet denkbeeldig dat vanuit werkgeversorganisaties zou worden aangedrongen tot het nemen van bepaalde maatregelen, die vreemd zijn aan jobcreatie. Volgens het lid impliceert een verdere verhoging van de arbeidsflexibiliteit steeds een verminderde sociale bescherming. Spreker pleit voor een duidelijk band van de te nemen maatregelen met de beoogde jobcreatie. Spreker betreurt eveneens in deze context dat het Europees Sociaal Handvest, nog onvoldoende is uitgebouwd.

De heer C. Lisabeth stelt dat de nood aan een verhoogde arbeidsflexibiliteit zal leiden tot een complexere regulering.

4. DEEL 111 : OVERHEID

4.1. Evolutie van de sociale zekerheid

De heer J. Lenssens benadrukt dat de herstructurering van de sociale zekerheid, teneinde de betaalbaarheid ervan te garanderen hoe dan ook de opdracht bij uitstek blijft van de overheid. De hamvraag is hoe de budgettaire herschikkingen zullen worden doorgevoerd binnen het huidige sociaal zekerheidsstelsel, gelet op de gestage koopkrachtvermindering van de beroepsactieve bevolking. De beroepsactieve bevolking investeert thans aanzienlijk in kapitaalvorming belegd in pensioenfondsen. Deze middelen zijn aldus onttrokken aan de normale consumptieve bestedingen, ten nadele van het binnenlands verbruik, voor de vorming van risico-dragend kapitaal. Het lid pleit voor een rechtvaardige verdeling van de gevraagde inleveringen. Hierbij pleit de heer C. Lisabeth dat de financiële lasten van de pensioenregeling niet volledig mogen afgewenteld worden op de overheid. Ook de bedrijfs-wereld dient ter zake geresponsabiliseerd.

4.2. De kostprijs van het onderwijs

De heer J. Lenssens meent dat de kostprijs van 140 miljard frank voor het secundair onderwijs te groot is. De lage ratio leerkracht-leerling werkt dit nog in de hand. Het lid stelt vast dat dit ten nadele gaat van het universitair onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek. Nochtans kan ook in universitaire opleidingen gesaneerd worden.

4.3. De overheidsbedrijven, regelgeving, complexiteit en instabiliteit

Volgens de heer J. Lenssens dient de sanering van de overheidsbedrijven, eventueel via privatisering te kaderen binnen een Europese context. Spreker, hierin bijgetreden door de heer C. Lisabeth, beaamt dat de regelgeving, ingevolge de federale staatsstructuur bijzonder complex is geworden. Nochtans meent de heer C. Lisabeth dat ook het bedrijfsleven niet vrij uit gaat. Ondernemingen en zelfs vennootschappen functioneren vaak binnen een schier onontwaaarbaar kluwen van holdings met dochtervennootschappen en dergelijke meer. Deze ingewikkelde financiële structuren dienen vanuit fiscaal oogpunt de controle op de geldstromen te bemoeilijken of minstens een belastingontwijking mogelijk te maken. De heer J. Lenssens kant zich vervolgens tegen een te verregaande vereenvoudiging van de sociale wetgeving, die aldus zou leiden tot een verdere uitholling van de

sociale bescherming. Ook het sociaal overlegmodel dient behouden.

Mevrouw M. Offeciers-Van De Wiele antwoordt op deze opmerkingen samenvattend als volgt.

Het behoud van het economisch draagvlak, is met betrekking tot de betaalbaarheid van de sociale zekerheid essentieel. Van groot belang is eveneens de „groei”, niet in de zin van een gecorrigeerde markteconomie, doch als een duurzame groei, inclusief de sociale en ecologische aspecten hieraan verbonden. Het investeringsbeleid dient selectief te zijn. Er dient over gewaakt dat er bij het nastreven van een duurzame groei, er een harmonisch evenwicht blijft bestaan tussen de sociale, politiek en economische aspecten hiervan. Het VEV wil hieraan bewust medewerken, teneinde een denkproces op gang te brengen.

Spreker stipt aan dat de analyse, zoals verwoord in het Strategisch Plan, wil aantonen, dat het probleem van de monetaire politiek in de Europese Unie, niet kan ontkoppeld worden van bijvoorbeeld de loonkost.

Deze analyse wil benadrukken dat er, niettegenstaande de complexiteit van de problematiek, orde op zaken dient gesteld. Spreker is er zich terdege van bewust dat het uitbouwen van een lange termijnstrategie inderdaad soms gerelativeerd moet worden. Bepaalde evoluties, ondermeer op het demografisch plan, zijn echter wel inschatbaar (bijvoorbeeld pensioenen). Het VEV wil de discussie over de arbeidsherverdeling niet uit de weg gaan. Wel dient dit debat binnen een brede context gevoerd. Duurzame economische groei is noodzakelijk, doch niet voldoende. Inzake arbeidsherverdeling stelt spreker dat het bewustzijnsproces nog in volle evolutie is. De praktische uitvoering van het maatregelenpakket dient gekaderd in de Europese sociale context. Het debat over de arbeidsherverdeling dient binnen deze context gevoerd, wat kan leiden tot een verschillend concept tegenover Amerika en Japan. Spreker kant zich tegen een fragmentaire aanpak van het vraagstuk over de arbeidsherverdeling.

Het VEV neemt nu ter zake nog geen standpunt in, maar reikt de gegevens aan voor een breed maatschappelijk debat hierover. Spreker drukt vervolgens haar waardering uit om hier in deze Commissie het Strategisch Plan te kunnen toelichten.

De verslaggever,

H. CANDRIES

De voorzitter,

J. LAVERGE

BIJLAGEN

LIJST VAN DE FIGUREN

- Figuur 1 : Welvaartskreatie
BBP per capita, een internationale vergelijking, 1961-1994
- Figuur 2 : Op zoek naar groei
Waarom ?
- Figuur 3 : Op zoek naar groei
- Figuur 4 : Industrie
Graad van specialisatie * naar type aktiviteit, Vlaanderen versus de OESO, 1990
- Figuur 5 : Industrie
Gemiddelde produktiviteit * per werknemer, een internationale vergelijking, 1981-1990
- Figuur 6 : Industrie
Sektorale produktiviteit * per werknemer, Vlaanderen versus de VS, 1990
- Figuur 7 : Verhandelbare diensten
Gemiddelde produktiviteit * per werknemer, België versus de EU, 1990
- Figuur 8 : Verhandelbare diensten
Sektorale produktiviteit * per werknemer, België versus de EU, 1990
- Figuur 9 : Exportgerichtheid
Graad van openheid en evolutie marktaandelen, een internationale vergelijking, 1988-1993
- Figuur 10 : Buitenlandse ondernemingen
Aandeel in de direkte buitenlandse investeringen van de VS en Japan, een internationale vergelijking, 1980-1991
- Figuur 11 : Kompetitiviteit
Kostenkompetitiviteit, Vlaanderen versus de omliggende regio's, 1992
- Figuur 12 : Kompetitiviteit
Kwalitatieve vestigingsfactoren, belang en score van Vlaanderen, 1992
- Figuur 13 : Arbeidsmarktprestaties
Economische groei en werkgelegenheid, een internationale vergelijking, 1970-1993
- Figuur 14 : Arbeidsmarktprestaties
Toename en absorptie van het arbeidsaanbod, België, 1970-1993
- Figuur 15 : Rendabiliteit en tewerkstelling
België, 1981-1993
- Figuur 16 : Loonkost
Gemiddelde uurloonkost in de industrie, een internationale vergelijking, 1992
- Figuur 17 : Loonkost
Loonkost per werknemer in de privé-sektor, een internationale vergelijking, 1988-1993
- Figuur 18 : Loonkost
Loonwig : marginale loonkost, een internationale vergelijking, 1992
- Figuur 19 : Loonkost
Loonwig : nettoloon in % van de totale loonkost *, een internationale vergelijking, 1992
- Figuur 20 : Loonkost
Prijs betaald door de konsument voor een schilder, België, 1993
- Figuur 21 : Ramingen van de omvang van het zwartcircuit in verschillende landen van de Europese Unie
- Figuur 22 : Arbeidsmarktflexibiliteit
Flexibele tewerkstellingsvormen en ontslagkost, een internationale vergelijking, 1991

- Figuur 23 : Loonkost
Nettoloon en uitkeringswaaier”, België, 1993
- Figuur 24 : Arbeidsmarktflexibiliteit
Konventionele arbeidsduur en gemiddelde afwezigheidsduur, een internationale vergelijking, 1992
- Figuur25 : Globale overheidsfinanciën
Overheidsuitgaven, een internationale vergelijking, 1970-1993
- Figuur 26 : Globale overheidsfinanciën
Bronnen en aanwendungen van de overheidsmiddelen, België versus de EU, 1993
- Figuur 27 : Globale overheidsfinanciën
Marktsector versus budgetsector, België, 1970 en 1991
- Figuur 28 : Sociale zekerheid
De uitbouw van de verzorgingsstaat, België, 1953-1993
- Figuur 29 : Sociale zekerheid
Sociale zekerheidsuitgaven nu en in de toekomst, België, 1993-2030
- Figuur 30 : Sociale zekerheid
Sociale zekerheidsuitgaven, een internationale vergelijking, 1990 en 1993
- Figuur 31 : Onderwijs
Prestaties en verloning onderwijzend personeel, een internationale vergelijking, 1988
- Figuur32 : Onderwijs
Efficiëntie universitair en secundair onderwijs, 1991
- Figuur 33 : Onderwijs
Scholingsniveau actieve bevolking, een internationale vergelijking, 1991
- Figuur 34 : Overheidsbedrijven
Productiviteit en dienstverlening telekommunikatie, een internationale vergelijking, 1990 en 1992
- Figuur 35 : Overheidsbedrijven
Productiviteit spoorwegen, een internationale vergelijking, 1962-1988
- Figuur 36 : Kompetitiviteit
Regelgeving, complexiteit en instabiliteit
- Figuur 37 : Werkloosheidsverzekering
Kost van de werkloosheidsverzekering
-

OP ZOEK NAAR GROEI

Het Strategisch Plan voor Vlaanderen

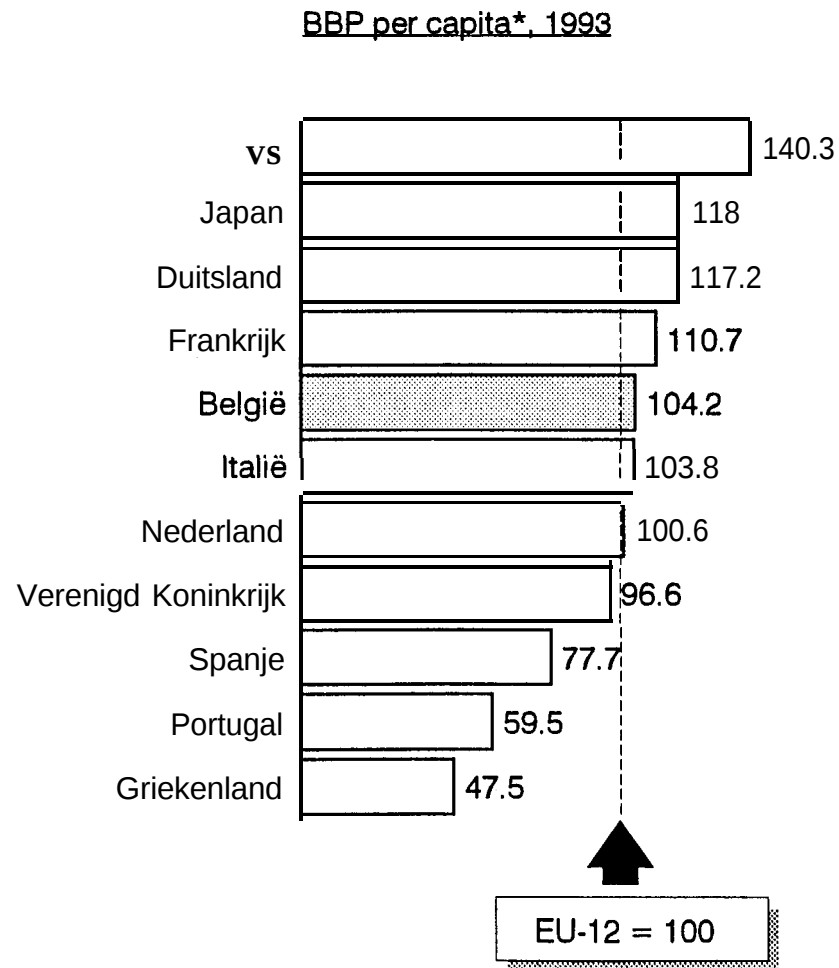

Presentatiepakket mei 1994

Het welvaartspeil in België ligt net iets boven het Europees gemiddelde. Europa verliest aan slagkracht op wereldniveau en België glijdt weg in het Europees peloton.

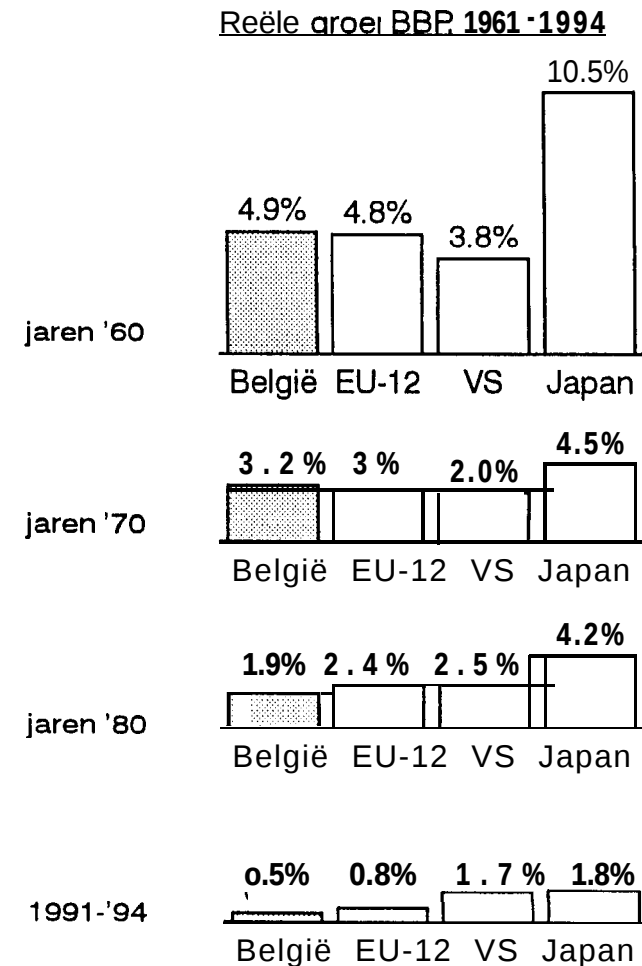
WELVAARTSKREATIE

BBP PER CAPITA, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1961-1994

• uitgedrukt in koopkrachtpariteiten.

Bron: Europese Commissie, European Economy, Broad Economic Policy Guidelines and Convergence Report, no 55, 1993.

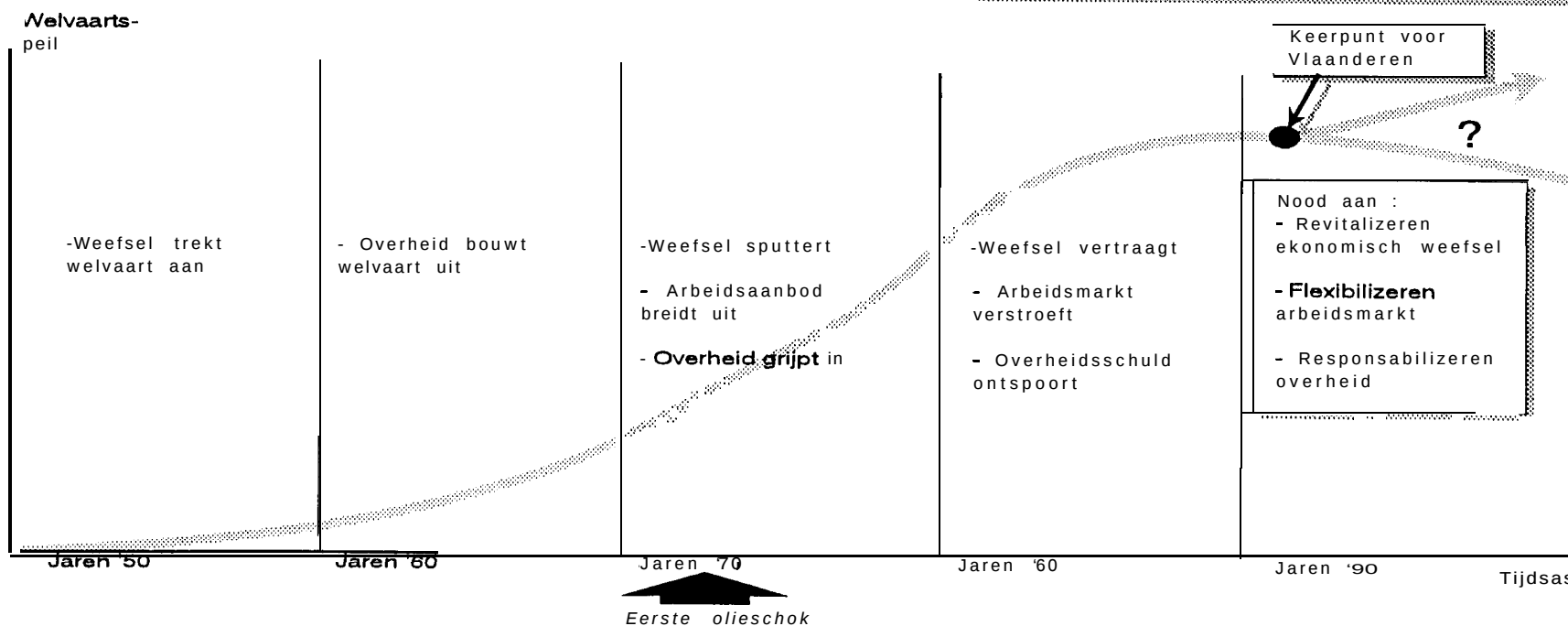
OP ZOEK NAAR GROEI WAAROM?

Europese diaanose

- Industrieel weefsel is verouderd en nieuwe initiatieven komen moeilijk op gang
- Weinig flexibele arbeidsmarkt en hoge werkloosheid
- Hoog kollektief beslag gericht op inkomensherverdeling

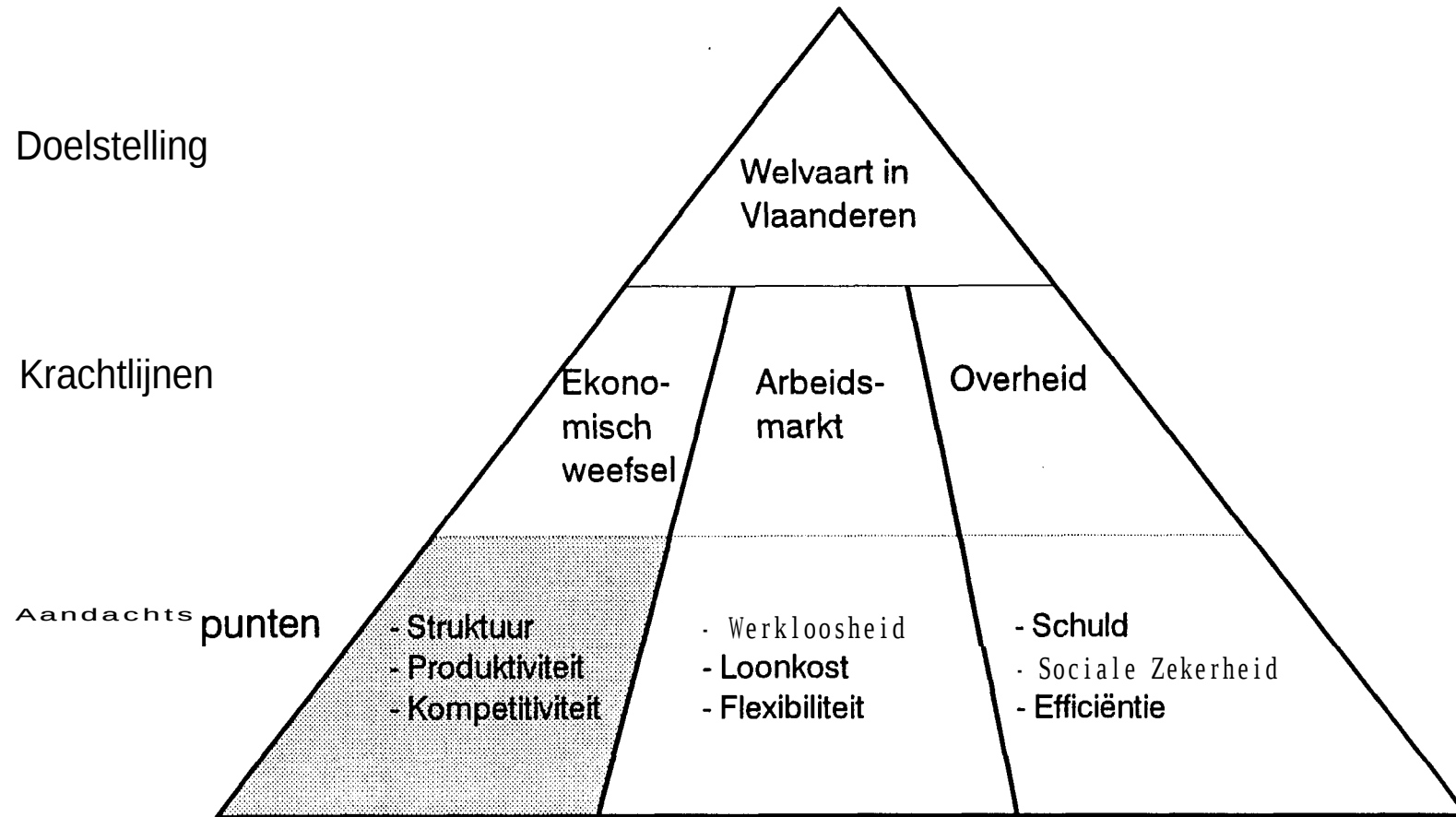
Grote trends op wereldvlak

- Mundialisering economie
- Toename konkurrentie van de lage loonlanden
- High-tech en O&O-koncentratie in de VS en Japan

Bron : Teamanalyse.

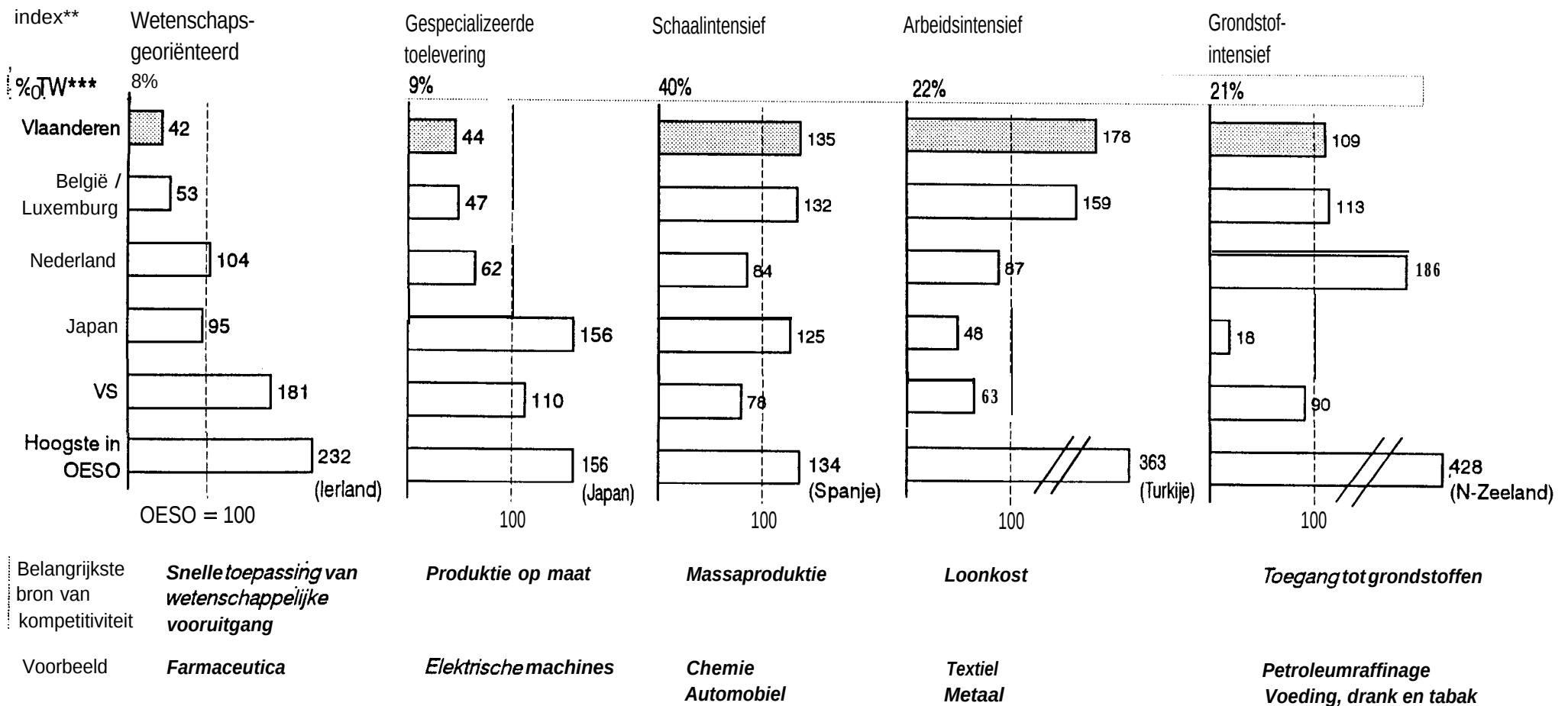
OP ZOEK NAAR GROEI

De industrie is uiterst kwetsbaar : Vlaanderen is sterk gespecialiseerd in schaal- en arbeidsintensieve activiteiten. Wetenschapsgeoriënteerde activiteiten en gespecialiseerde toelevering daarentegen zijn ondervertegenwoordigd.

INDUSTRIE

GRAAD VAN SPECIALIZATIE * NAAR TYPE AKTIVITEIT, VLAANDEREN VERSUS DE OESO, 1990

* gemeten a.h.v. exportcijfers.

** een index groter dan 100 duidt op een relatieve specializatie t.o.v. OESO-landen.

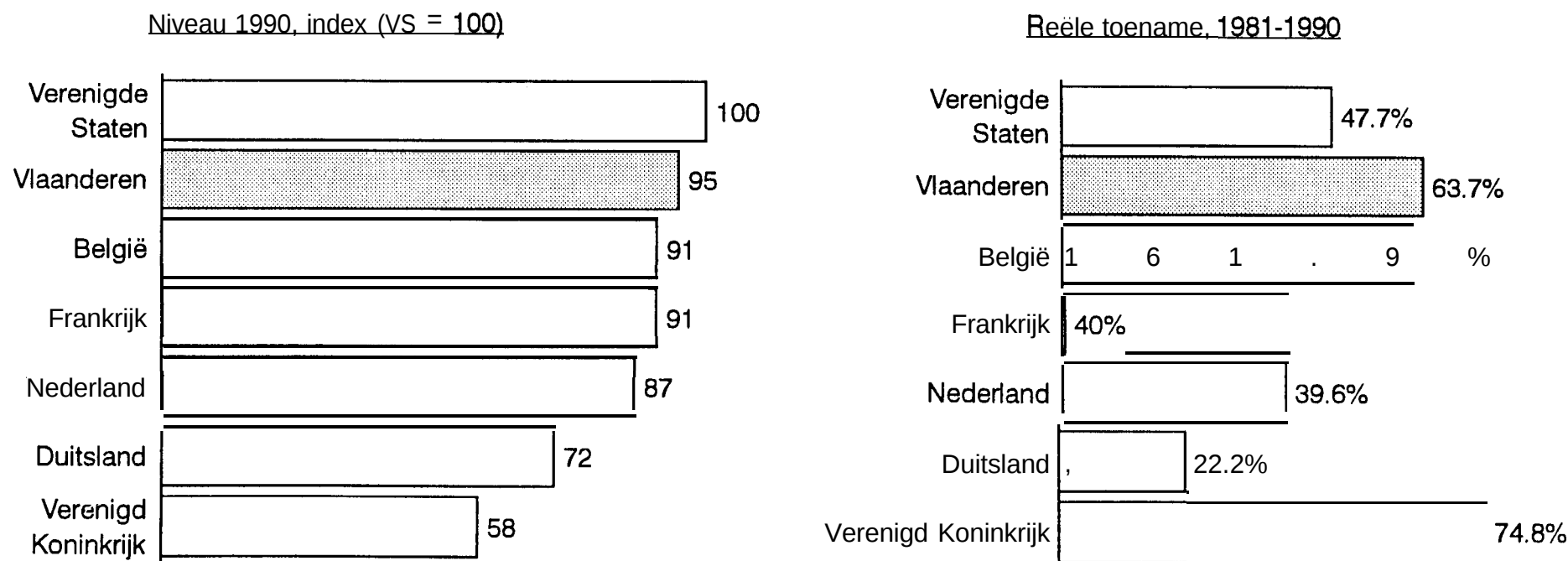
*** industriële toegevoegde waarde in Vlaanderen.

Bron : OESO, Industrial Policy in OECD Countries - Annual Review 1992, 1992; Teamanalyse.

De industriële produktiviteit in Vlaanderen is het jongste decennium opvallend sterk gestegen en benadert deze van de Verenigde Staten. Vlaanderen behoort tot de wereldtop.

INDUSTRIE

GEMIDDELTE PRODUKTIVITEIT* PER WERKNEMER, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1981-1990

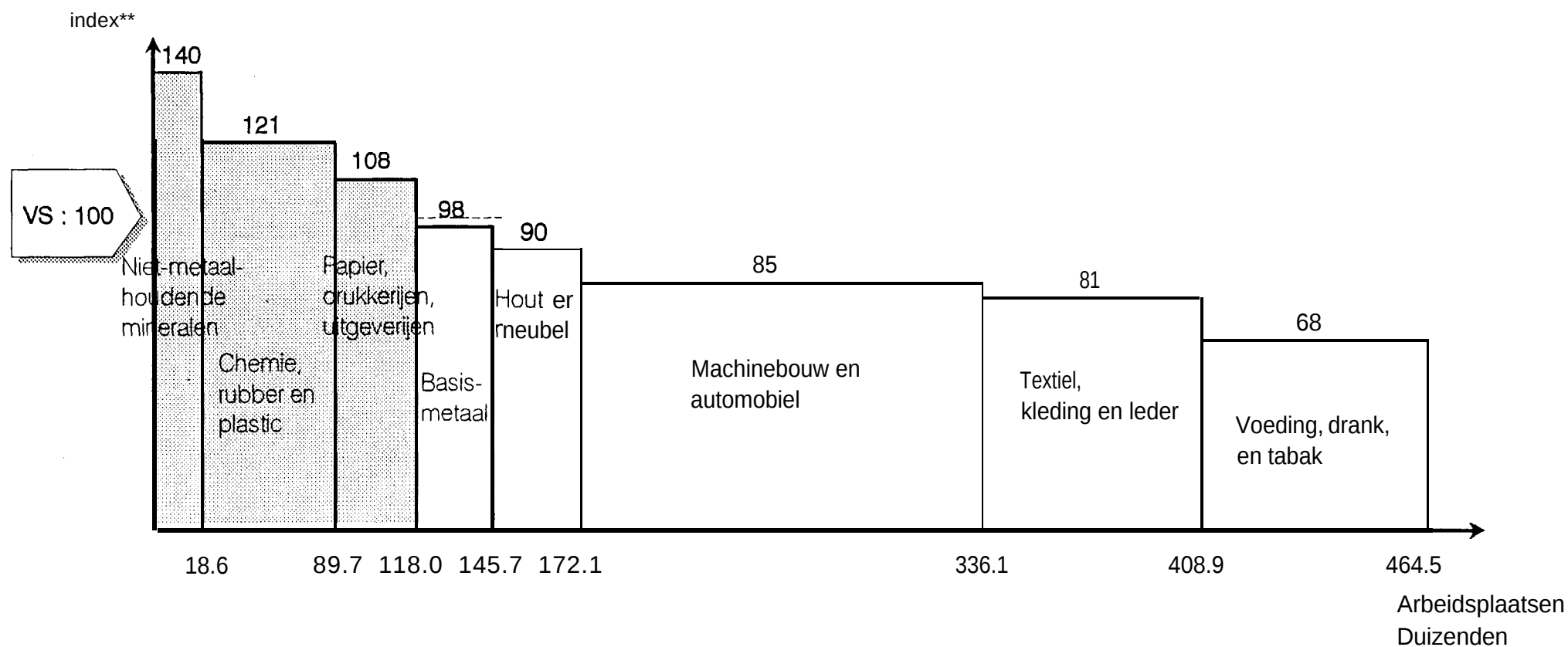
- toegevoegde waarde in nominale termen per werknemer, uitgedrukt in koopkrachtpariteiten.

Bron : ICOP (Van Ark - Groningen); KUL-CES (Soete - Leuven); Teamanalyse.

Het produktiviteitspeil van de industrie in Vlaanderen verschilt sterk van sektor tot sektor. Verschillende groepen van sectoren vertonen nog een belangrijk verbeteringspotentieel.

INDUSTRIE

SEKTORALE PRODUKTIVITEIT* PER WERKNEMER, VLAANDEREN VERSUS DE VS, 1990

* toegevoegde waarde in nominale termen per werknemer, uitgedrukt in koopkrachtpariteiten.

** een index groter dan 100 duidt op een relatief hogere produktiviteit dan de VS.

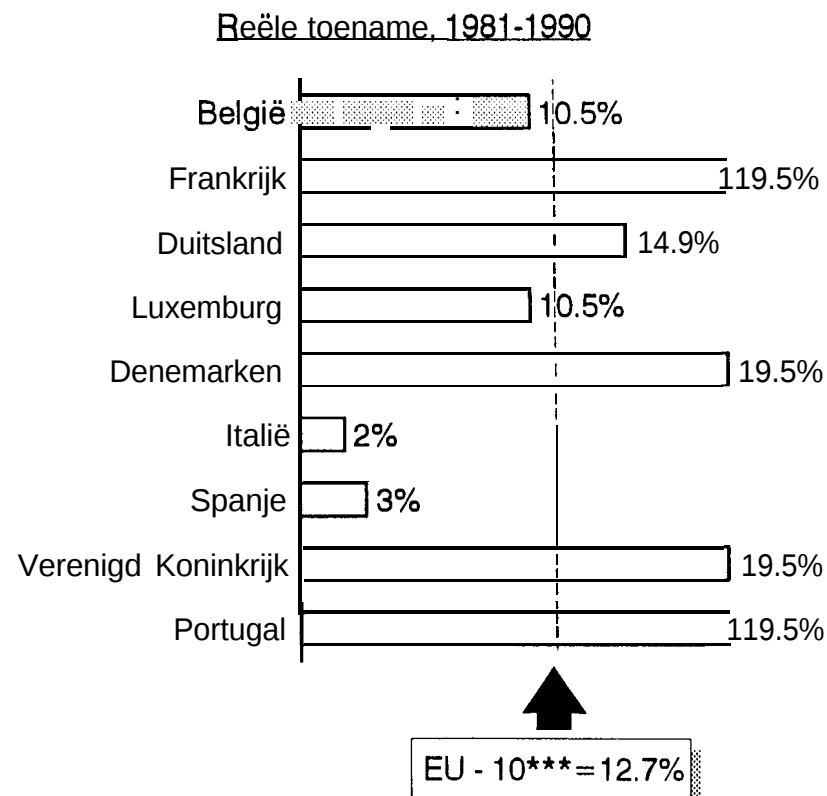
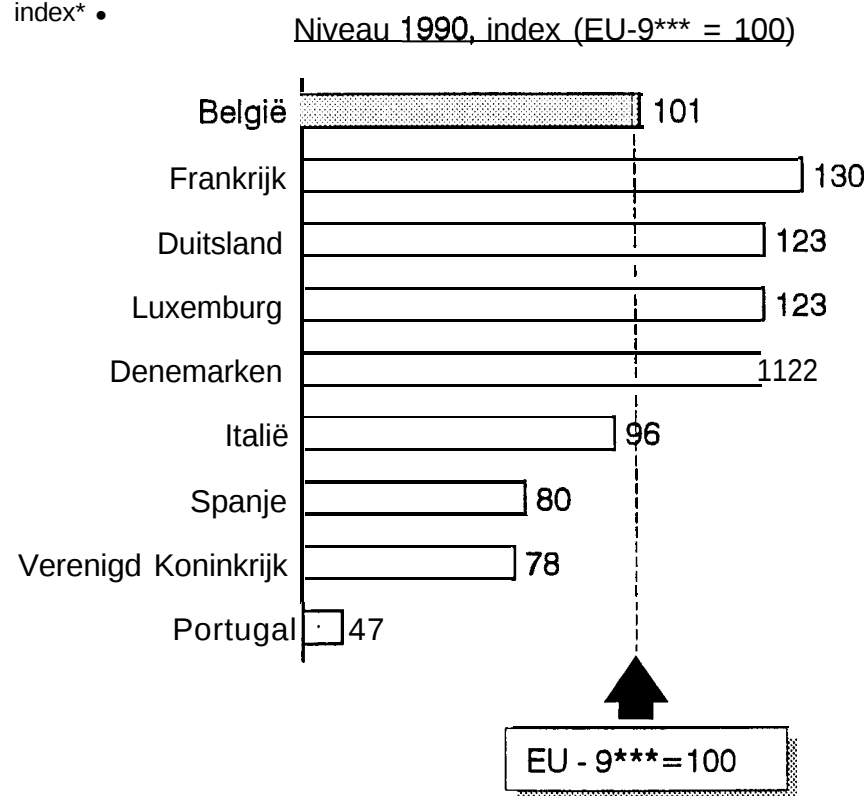
Bron : ICOP (Van Ark - Groningen); KUL-CES (Soete - Leuven).

De produktiviteit van de verhandelbare diensten in België is het jongste decennium slechts matig toegenomen en situeert zich thans rond het Europees gemiddelde. In de belangrijkste buurlanden ligt de produktiviteit echter op een hoger niveau.

VERHANDELBARE DIENSTEN

GEMIDDELDE PRODUKTIVITEIT* PER WERKNEMER, BELGIË VERSUS DE EU, 1990

index* •

* toegevoegde waarde in konstante prijzen (1985) per werknemer.

• * een index groter dan 100 duidt op een relatief hogere produktiviteit dan EU-9.

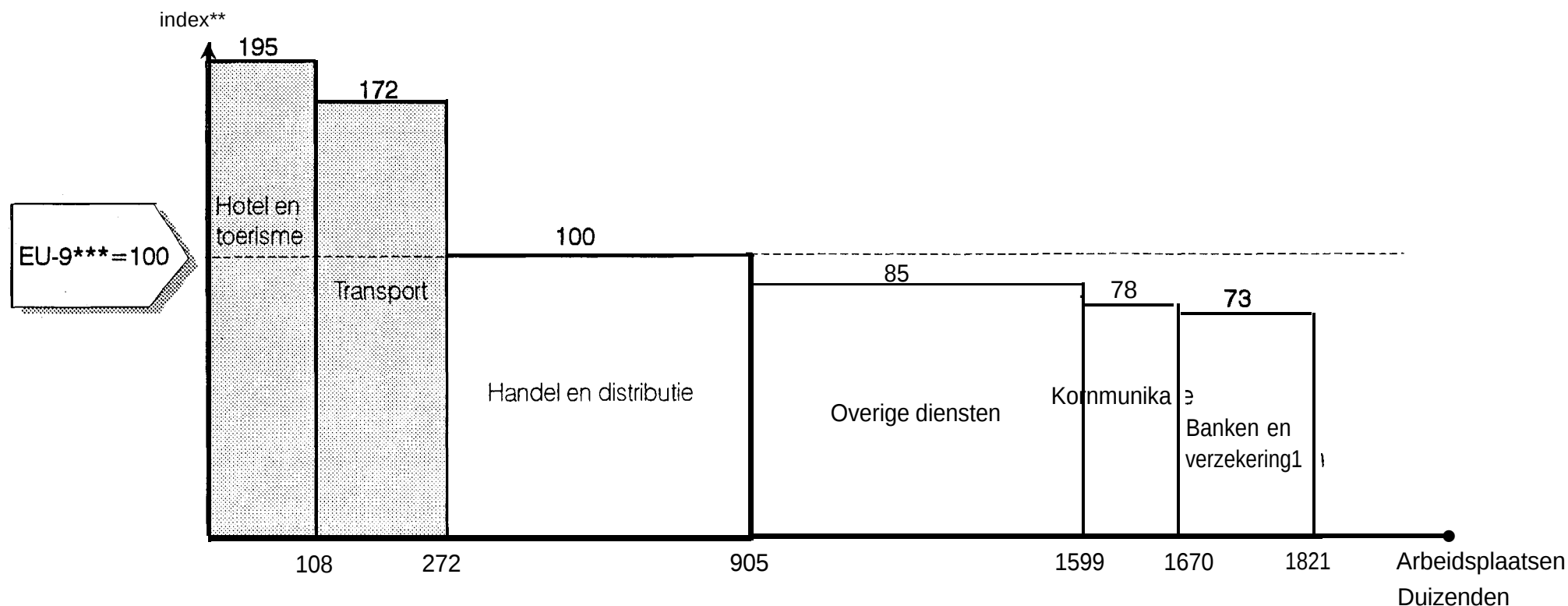
• ** EU-9 = B, DK, D, E, F, I, L, P, UK; EU-10 = EU-9+NL.

Bron : Europese Commissie, European Economy, Social Europe, Market Services and European Integration: the Challenges for the 1990s, no 3, 1993.

Het produktiviteitspeil in de verhandelbare diensten verschilt van sektor tot sektor. Alleen hotel en toerisme, en transport scoren beter dan het Europees gemiddelde. De andere sectoren situeren zich op of onder dit gemiddelde.

VERHANDELBARE DIENSTEN

SEKTORALE PRODUCTIVITEIT* PER WERKNEMER, BELGIË VERSUS DE EU, 1990

* toegevoegde waarde in konstante prijzen (1985) per werknemer.

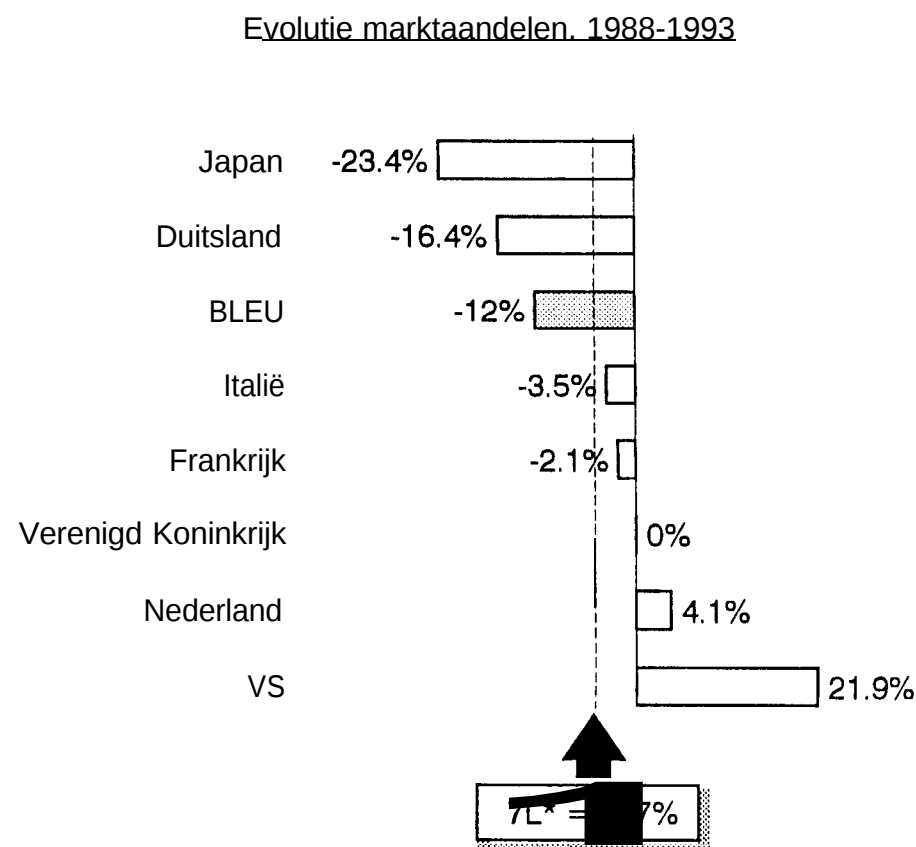
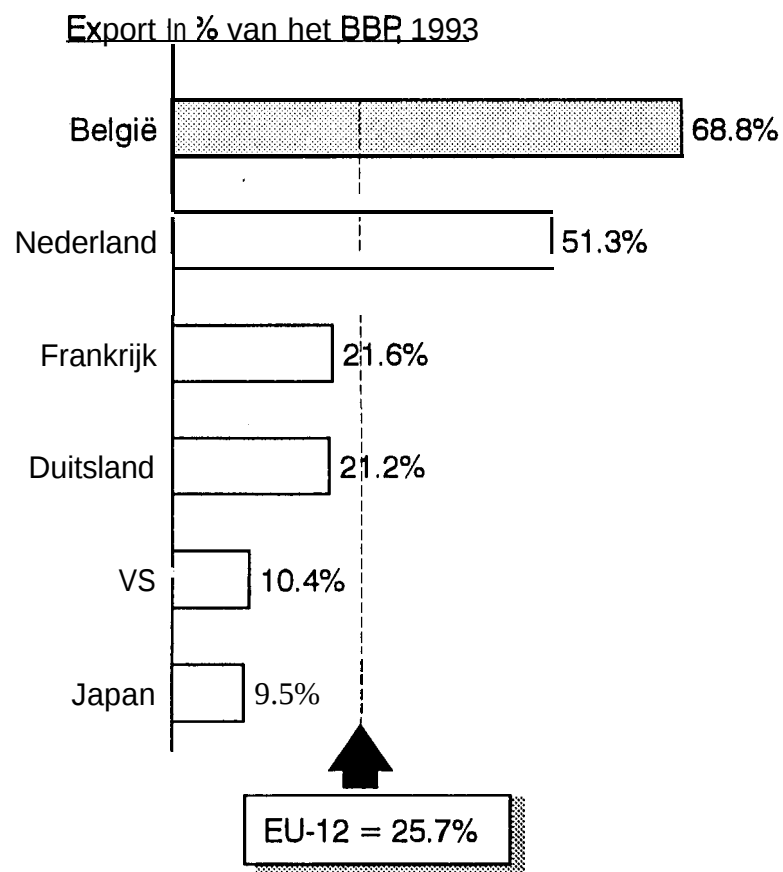
** een index groter dan 100 duidt op een relatief hogere produktiviteit dan EU-9.

*** EU-9 = B, DK, D, E, F, I, L, P, UK.

Bron : Europese Commissie, European Economy, Social Europe, Market Services and European Integration: the Challenges for the 1990s, no 3, 1993,

De Belgische economie is sterk exportgericht doch verliest de jongste jaren aanzienlijk meer marktaandeelen dan de belangrijkste handelspartners.

EXPORTGERICHTHEID GRAAD VAN OPENHEID EN EVOLUTIE MARKTAANDELEN, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1988-1993

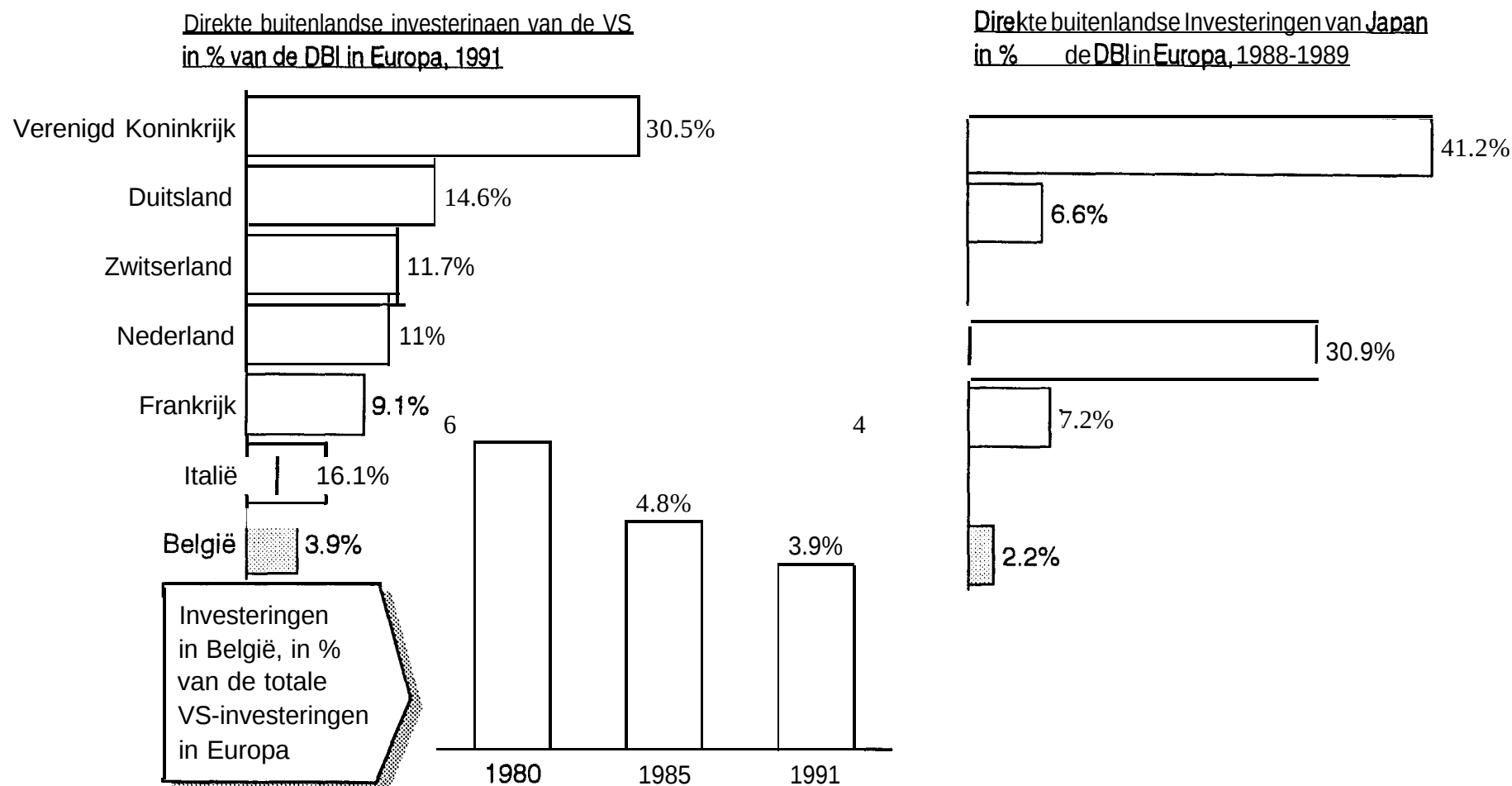
* Duitsland, Frankrijk, Nederland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Japan.

Bron: Europese Commissie, European Economy, Broad **Economic** Policy Guidelines and **Convergence** Report, no 55, 1993.

België verliest zijn aantrekkingskracht voor directe buitenlandse investeringen: het trekt momenteel slechts een klein aandeel van de nieuwe investeringen aan, zeker in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

BUITENLANDSE ONDERNEMINGEN

AANDEEL IN DE DIREKTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN VAN DE VS EN JAPAN, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1980-1991

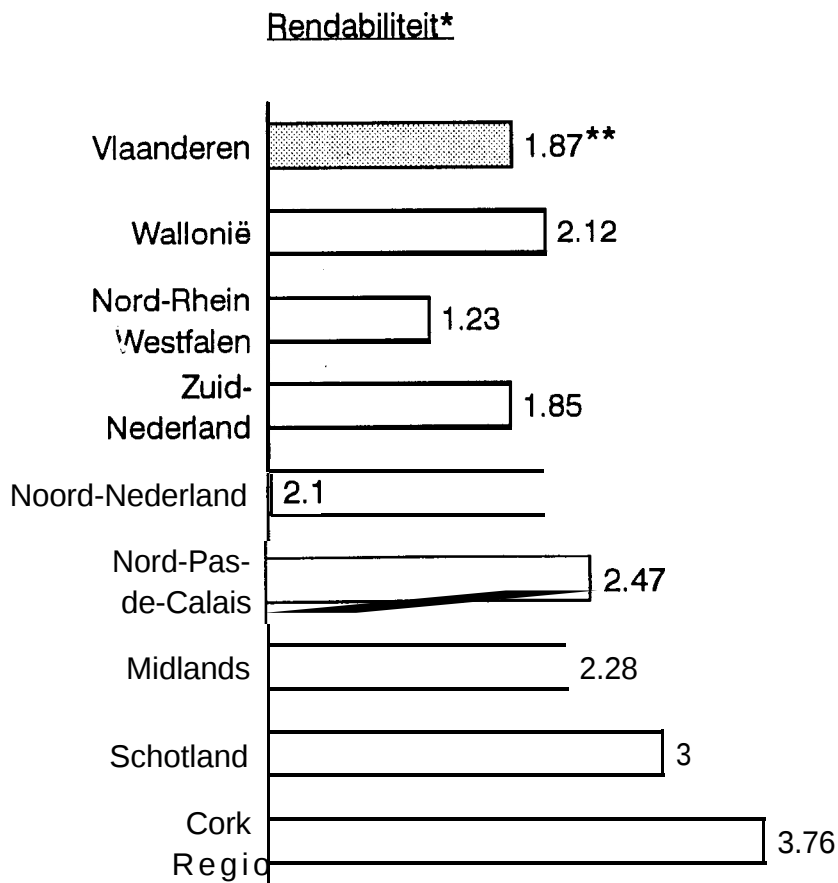

Bron : US Bureau of **Economic** Analysis, Survey of Current Business, June 1992; Europese Commissie, European Economy, The European **Community** as a World Trade Partner, no 52, 1993.

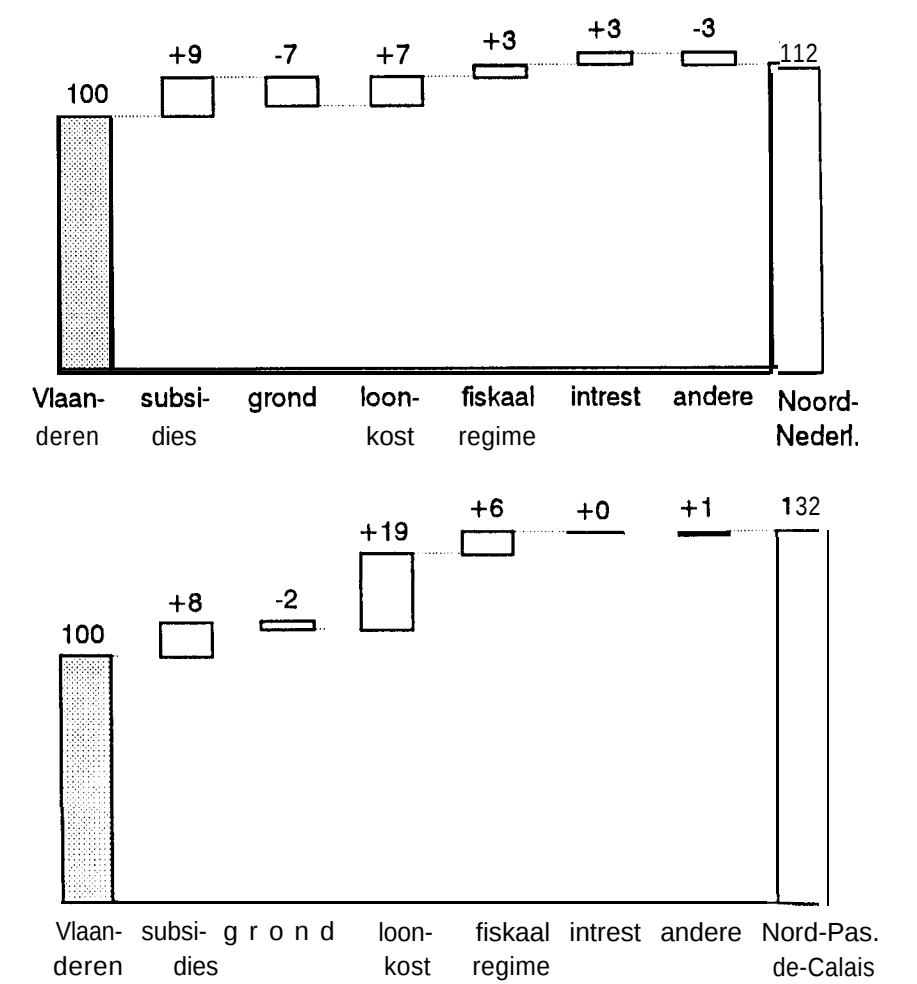
Met uitzondering van Duitsland zijn de meeste faktorkosten in België duurder dan in de ons omringende regio's, wat zich weerspiegelt in een lagere rendabiliteit van investeringsprojecten. Vooral de loonkost en de in het buitenland toegekende subsidies spelen ons parten.

KOMPETITIVITEIT

KOSTENKOMPETITIVITEIT, VLAANDEREN VERSUS DE OMLIGGENDE REGIO'S, 1992

Vergelijking Vlaanderen! Noord-Nederland en Nord-Pas de Calais

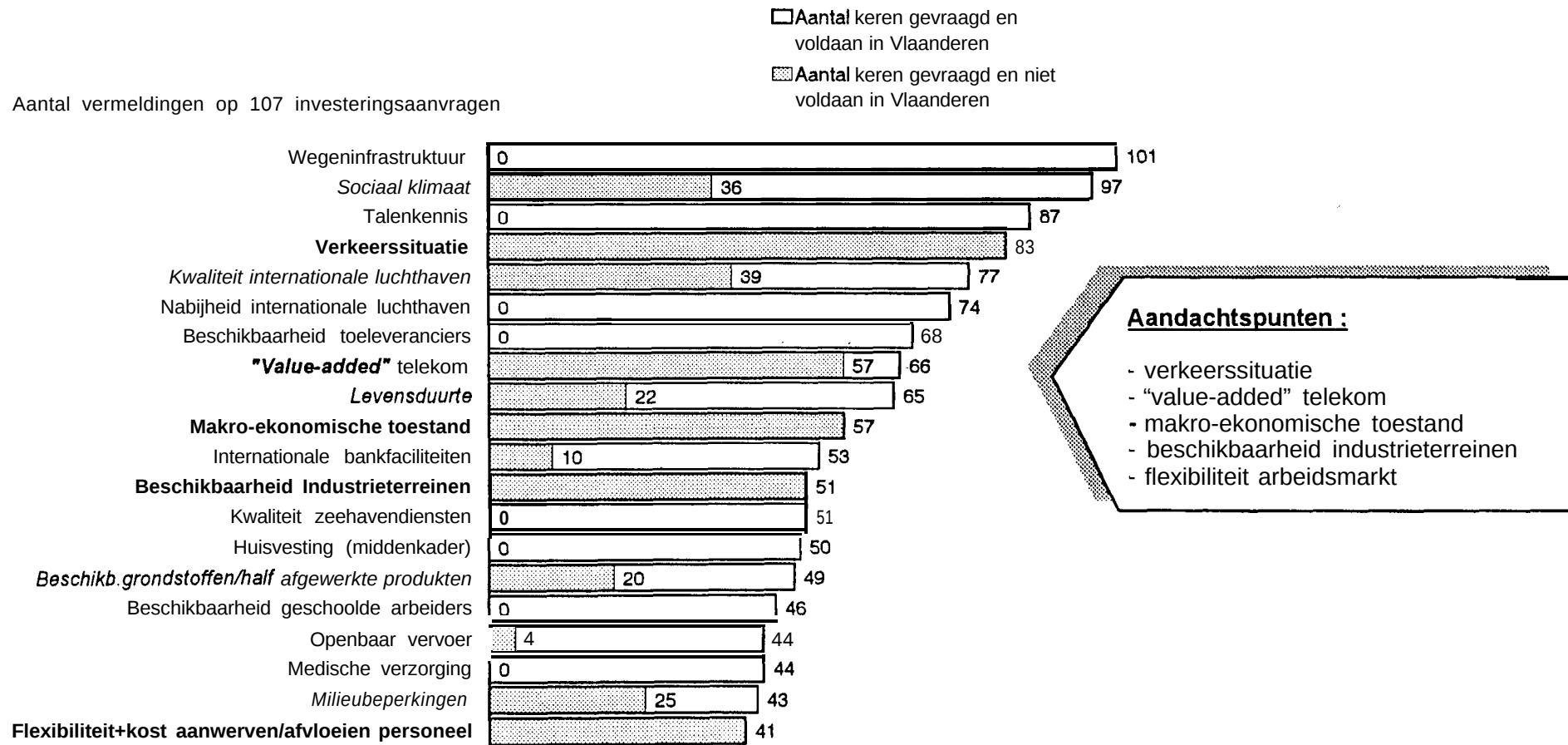

* geactualizeerde winst na belastingen/investering.
** met subsidies (Limburg).
Bron : PU - Price Waterhouse.

Om de algemene aantrekkelijkheid van Vlaanderen te verhogen moet de kwaliteit van een aantal belangrijke vestigingsfactoren verbeterd worden.

KOMPETITIVITEIT

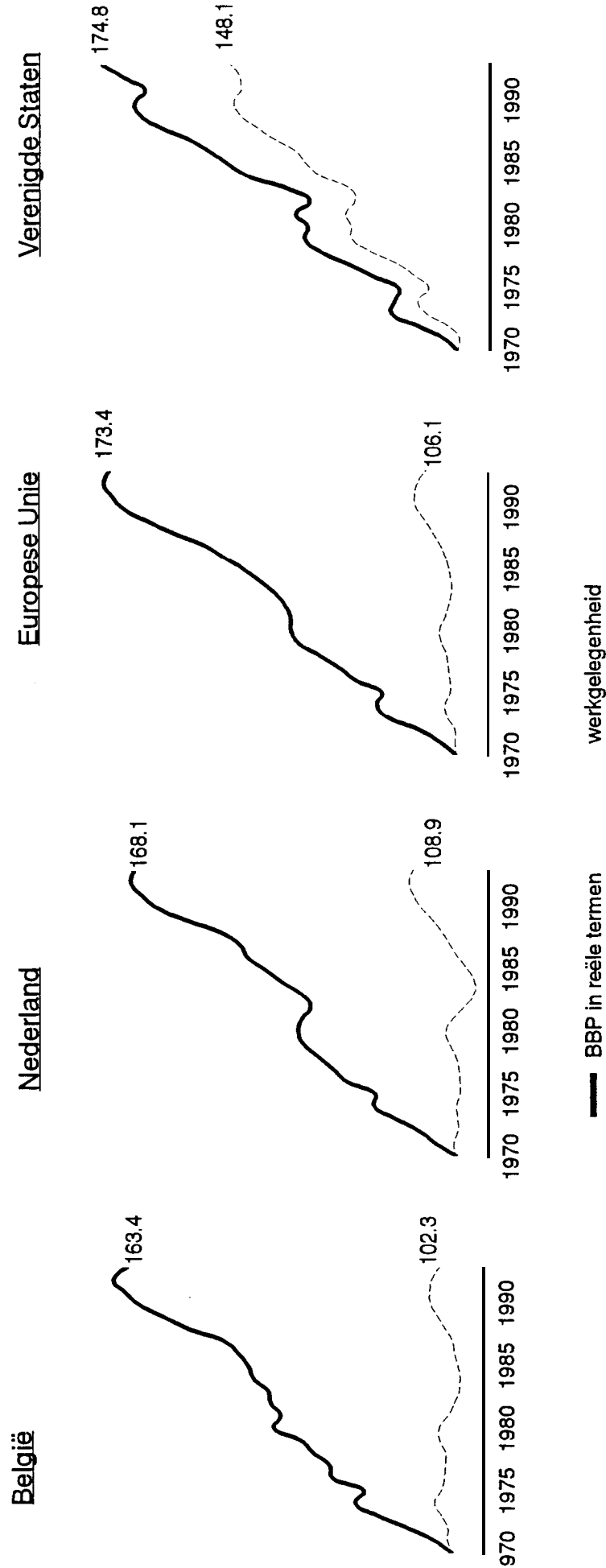
KWALITATIEVE VESTIGINGSFAKTOREN, BELANG EN SCORE VAN VLAANDEREN, 1992

Bron : PU - Price Waterhouse.

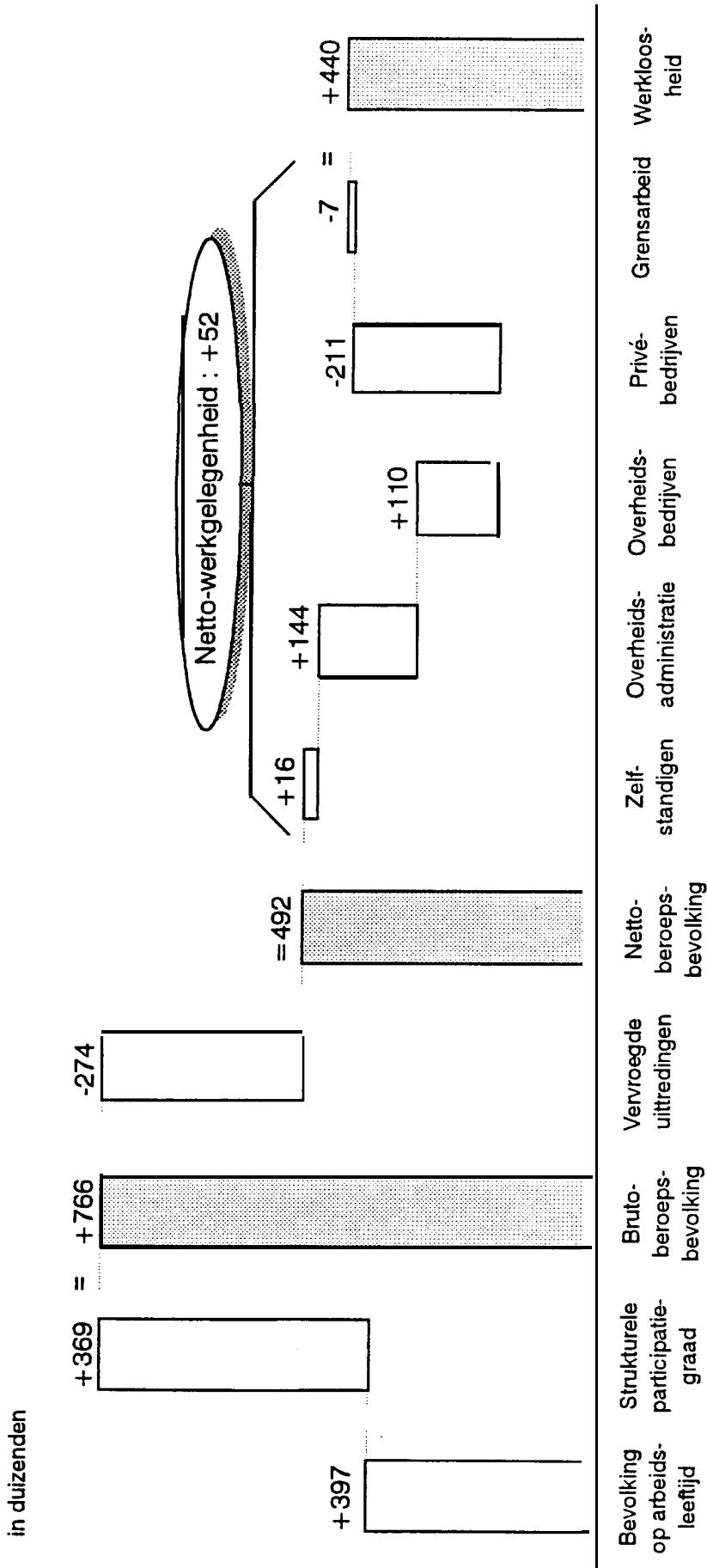
België, net zoals de Europese Unie in haar geheel, slaagt er niet in economische groei te vertalen in werkgelegenheid, dit in tegenstelling tot de Verenigde Staten. Nederland volgt sinds de tweede helft van de jaren tachtig het voorbeeld van de VS.

ARBEIDSMARKTPRESTATIES EKONOMISCHE GROEI EN WERKGELEGENHEID, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1970-1993

De toename van de bruto beroepsbevolking in België is de jongste decennia voornamelijk opgevangen door vervroegde uittredingen en door een toename van de werkloosheid. De netto werkgelegenheid is slechts met 52.000 eenheden gestegen.

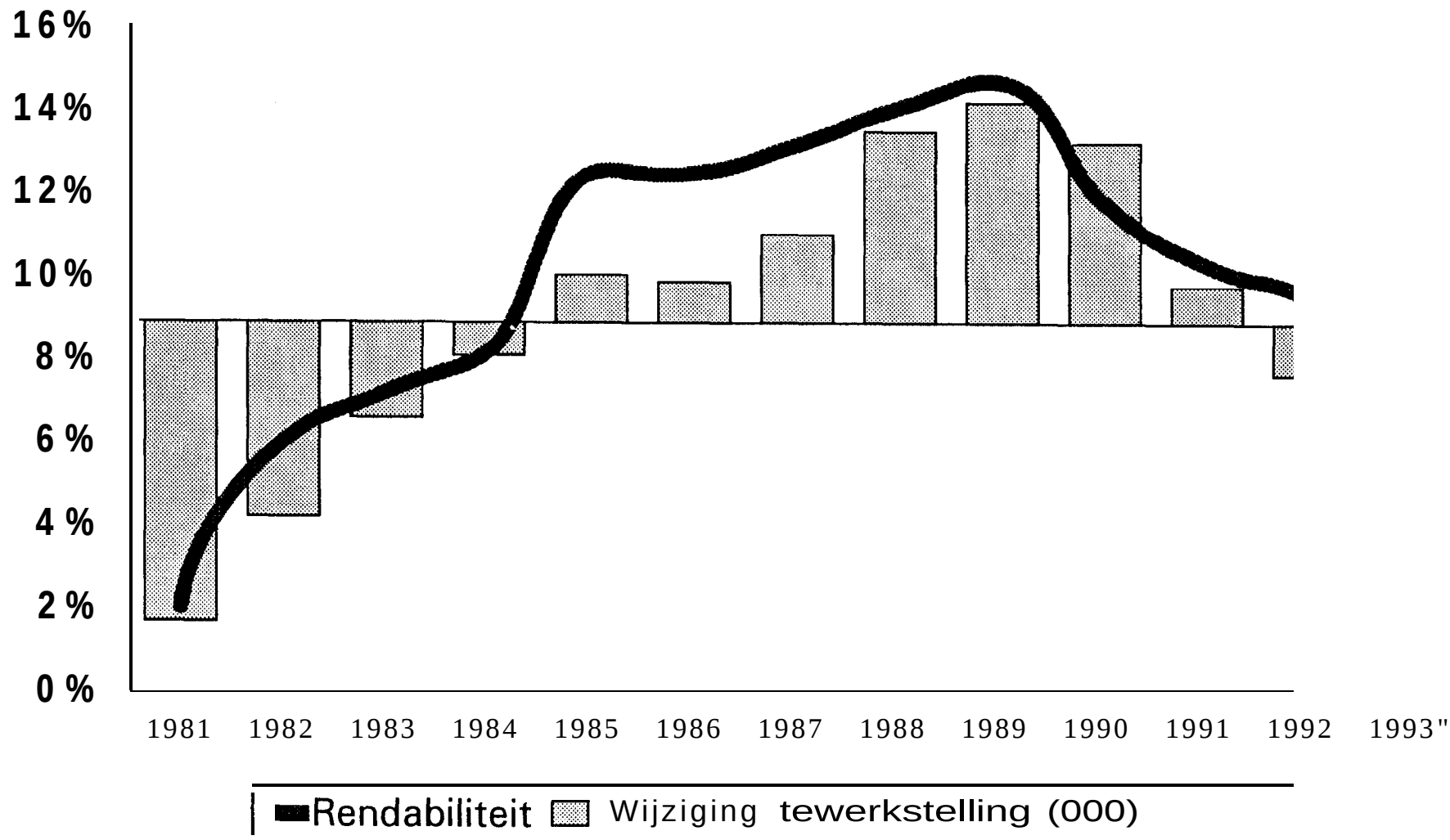
ARBEIDSMARKTPRESTATIES
TOENAME EN ABSORPTIE VAN HET ARBEIDSAANBOD, BELGIË, 1970-1993

Bron : NBB; Teamanalyse.

Een rendabel bedrijfsleven is de bron van werkgelegenheidskreetie : er bestaat een nauwe relatie tussen de rendabiliteitsevolutie van de ondernemingen en de werkgelegenheid.

RENDABILITEIT EN TEWERKSTELLING BELGIË, 1981-1993

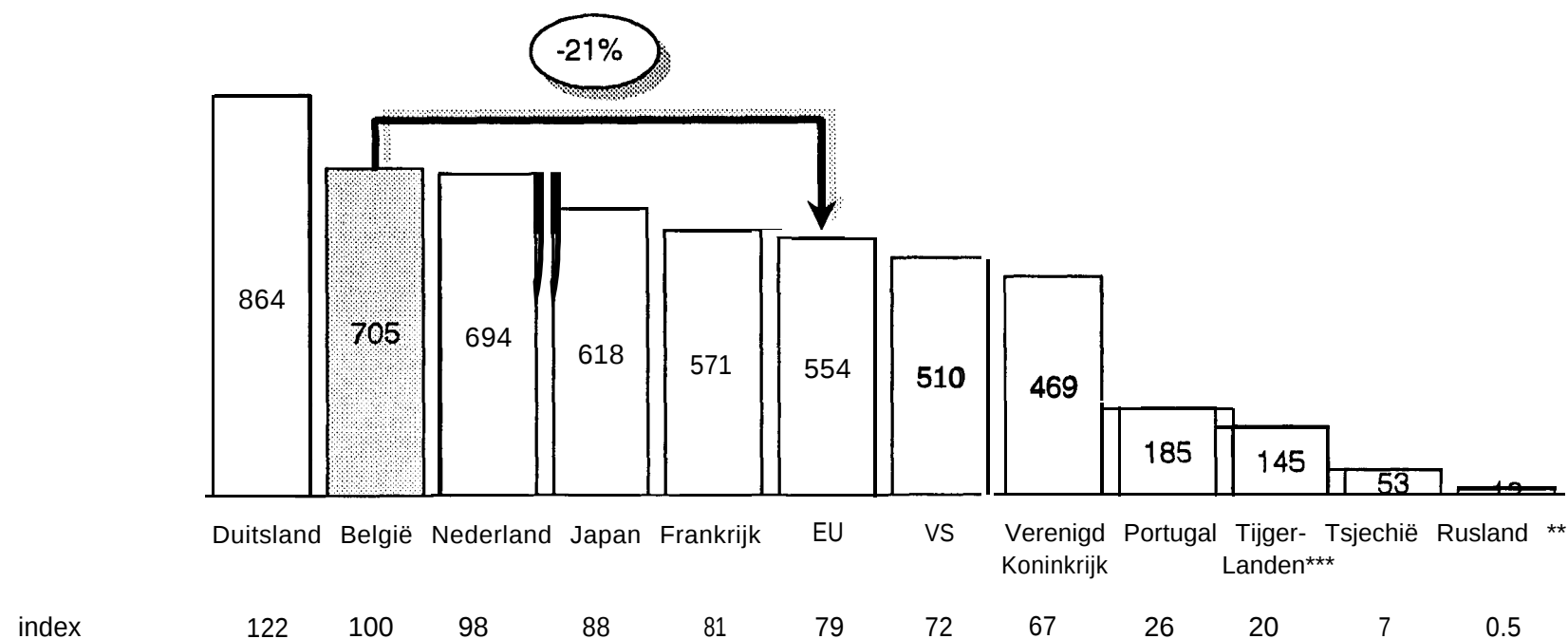
Bron : KB-Weekberichten, nr. 18, juni 1994;NBB.

De gemiddelde uurloonkost in de Belgische industrie ligt ver boven het Europees gemiddelde, is een vijfvoud van deze in de Tijgerlanden en bedraagt meer dan het tienvoudige van de loonkost in Oost-Europa.

LOONKOST

GEMIDDELDE UURLOONKOST IN DE INDUSTRIE, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1992

in BEF*

* wisselkoersen van 1992.

** 1991.

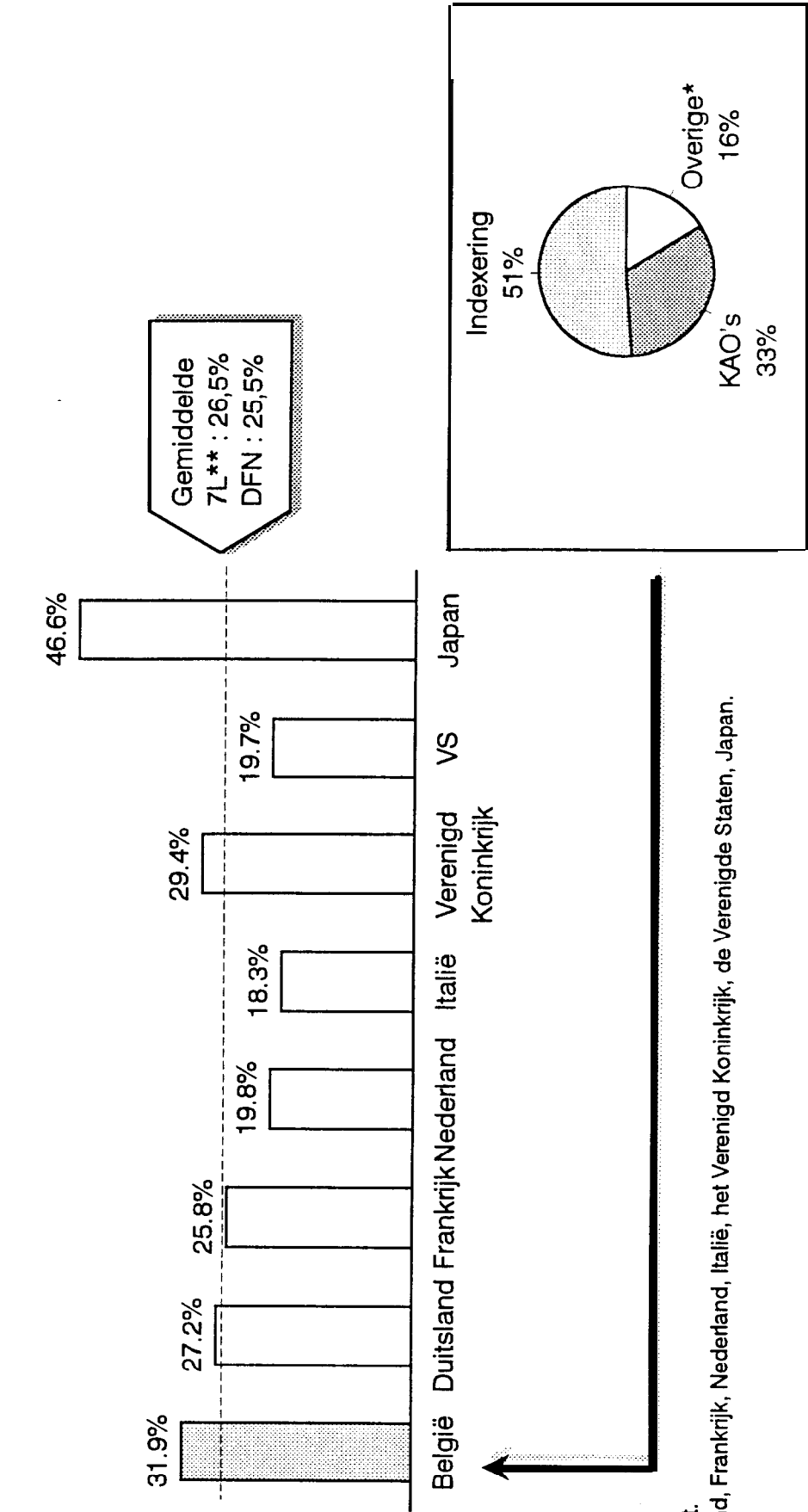
• ** Taiwan, Hong Kong, Zuid-Korea, Singapore.

Bron : IDW Internationale Wirtschaftszahlen, 1993.

De loonkosten in België zijn de jongste jaren aanzienlijk sneller gestegen dan bij de belangrijkste handelspartners. Automatische loonindexering en kollektieve loonsverhogingen zijn hiervan de belangrijkste componenten.

LOONKOST
LOONKOST PER WERKNEMER IN DE PRIVÉ-SEKTOR, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING,
1988-1993

toename in gemeenschappelijke munt

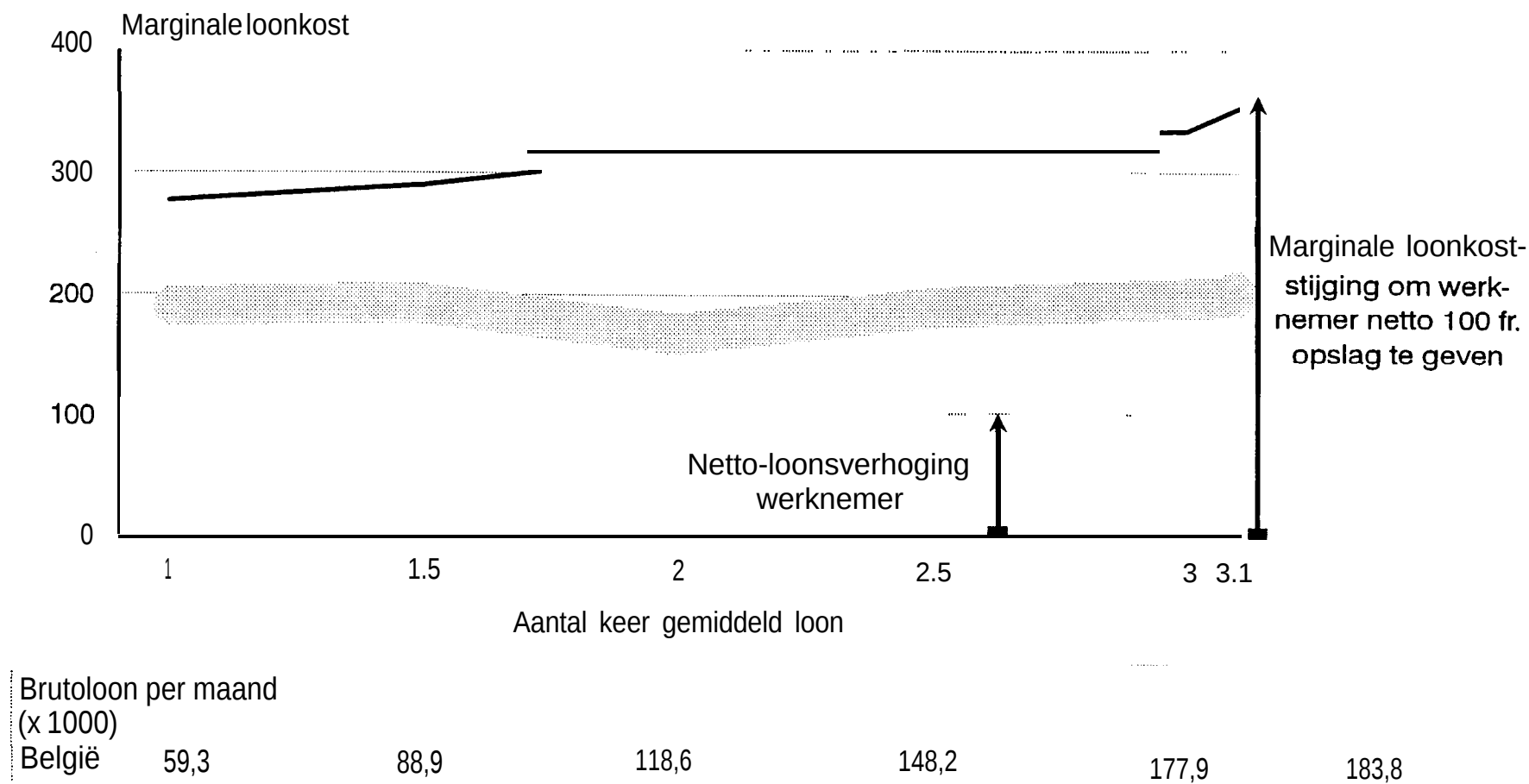

* vooral loondrift.
** 7L = Duitsland, Frankrijk, Nederland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Japan.
Bron : NBB.

De marginale lastendruk ligt in België veel hoger dan in Duitsland, Frankrijk of het Verenigd Koninkrijk. Om een werknemer een zelfde loonsverhoging te geven, moet de werkgever in België een veel hogere kost dragen.

LOONKOST

LOONWIG: MARGINALE LOONKOST, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1992

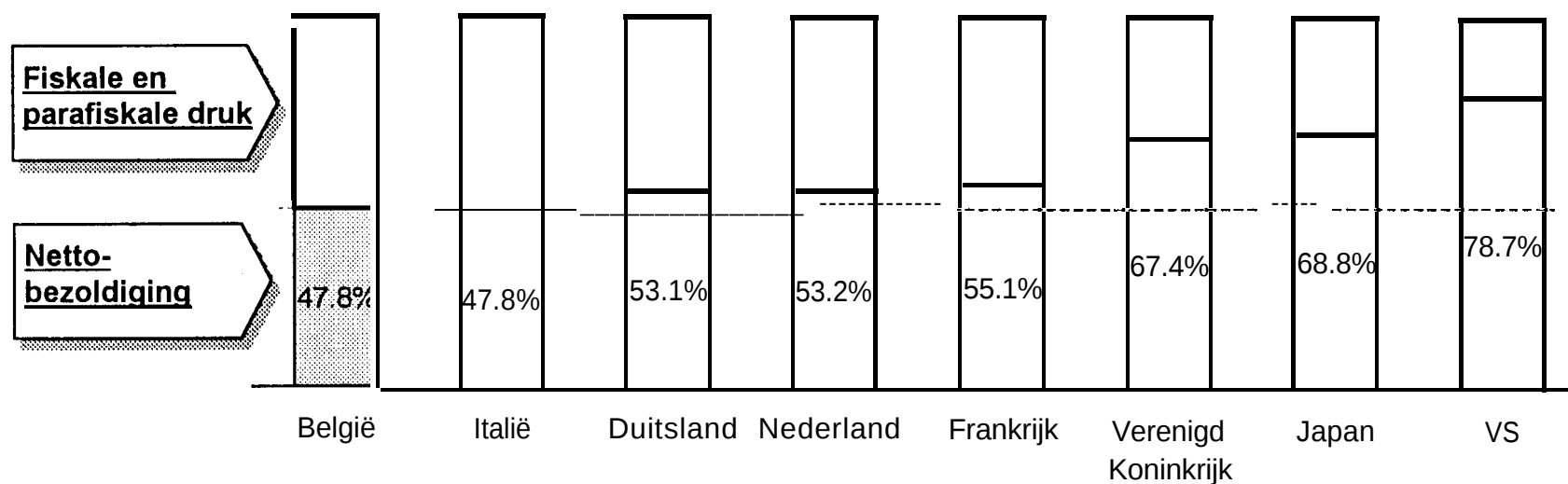
Bron : OESO; Hoge Raad van Financiën; Teamanalyse.

-België Frankrijk, Duitsland, Ver. Koninkrijk

Werknemers kosten veel maar verdienen weinig : de fiskale en parafiskale druk in België is de hoogste van alle OESO-landen.

LOONKOST

LOONWIG: **NETTOLOON** IN % VAN DE TOTALE LOONKOST*,
EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1992

- voor het gemiddeld loon van een arbeider (alleenstaande) in de industrie.

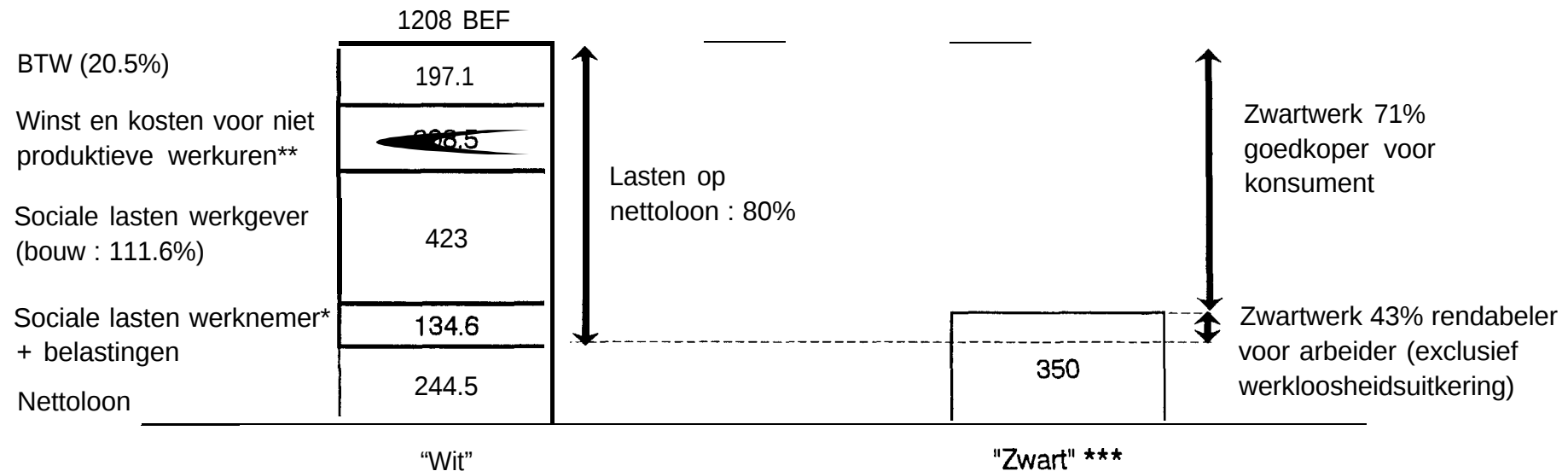
Bron : OESO, The Tax/benefit Position of Production Workers - Annual report 1989-1992,1993.

De vraag naar en het aanbod van arbeid wordt ontmoedigd door een hoge wig tussen de marktprijs voor arbeid en het nettoloon, wat het zwart circuit aantrekkelijk maakt. Het zwart werk zou in België meer dan 15% van het BBP bedragen en zou goed zijn voor 300.000 tot 400.000 banen.

LOONKOST

PRIJS BETAALD DOOR DE KONSUMENT VOOR EEN SCHILDER, BELGIË, 1993

BEF per uur

* ongehuwd, zonder kinderen ten laste, werkt 38 uur per week in een bedrijf met 10 of meer werkliden.

• * schatting ,

*** reëel voorbeeld.

Bron : Sociale Dienst-VEV; Teamanalyse.

**RAMINGEN VAN DE OMVANG VAN HET ZWARTCIRCUIT IN
VERSCHILLENDE LANDEN VAN DE EUROPESE UNIE**

	In procent van het BNP
Begië	15 %
Frankrijk	8 à 10 %
Nederland	10 %
Denemarken	10 %
Luxemburg	6 %
Verenigd Koninkrijk	5 %
Zuideuropese landen (Italië, Spanje, Portugal, Griekenland)	20 à 25 %

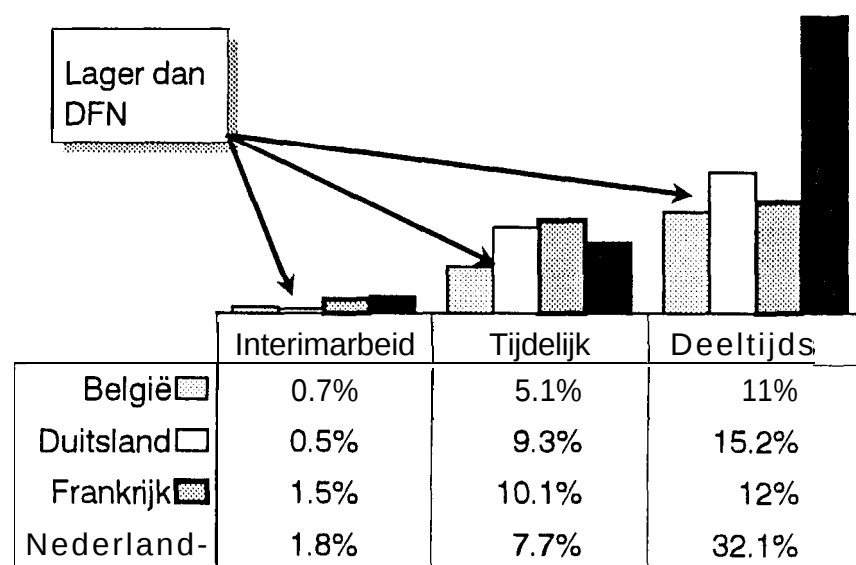
Bron: Europese Kommissie, Création d'emplois dans les services abrités par un abaissement du coût salarial.

Inzake flexibele tewerkstellingsvormen vertoont België een duidelijke achterstand. De ontslagkost voor bedienden ligt beduidend hoger dan in de ons omringende landen. De wettelijk voorziene ontslagkost voor arbeiders is lager dan in onze buurlanden, maar in talrijke sectoren is de opzeggingstermijn verlengd.

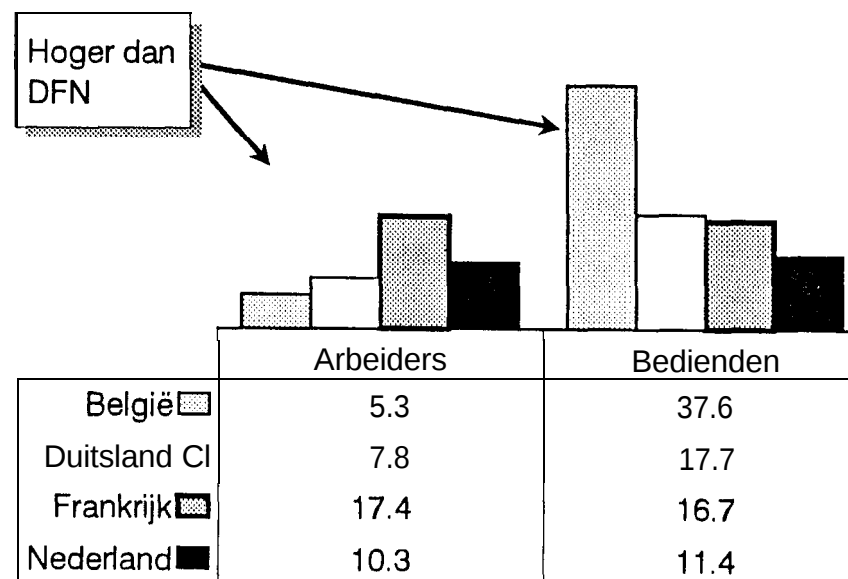
ARBEIDSMARKTFLEXIBILITEIT

FLEXIBELE TEWERKSTELLINGSVORMEN EN ONTSLAGKOST, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1991

Flexibele tewerkstellingsvormen in % van de totale werkgelegenheid, 1991

Gemiddelde ontslagkost, 1991
(in aantal weken)

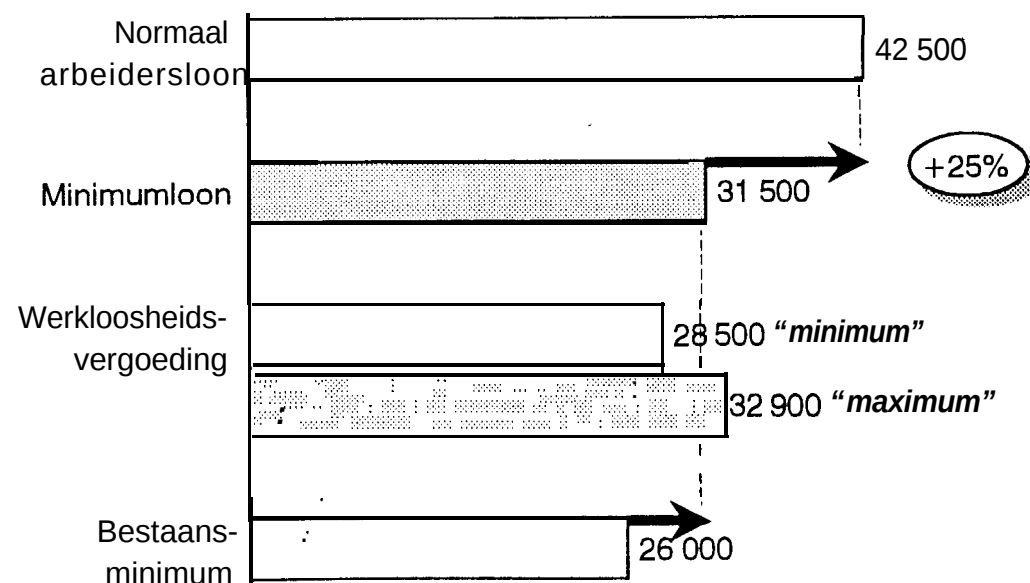

Bron : Europese Commissie, Employment in Europe, 1993.

De bandbreedte tussen normaal loon, minimumloon, werkloosheidsvergoeding en bestaansminimum is zeer smal, waardoor er weinig stimulans bestaat om aan het arbeidsproces deel te nemen en waardoor de aanwerving van vooral laaggeschoolde jongeren wordt belemmerd.

LOONKOST NETTOLOON EN UITKERINGSWAAIER*, BELGIË, 1993

BEF per maand

Slechts 25% netto verschil tussen het minimumloon en het normaal loon

Geen verschil tussen het netto-minimumloon en de werkloosheidsvergoeding

Gering verschil tussen de werkloosheidsuitkering en het bestaansminimum

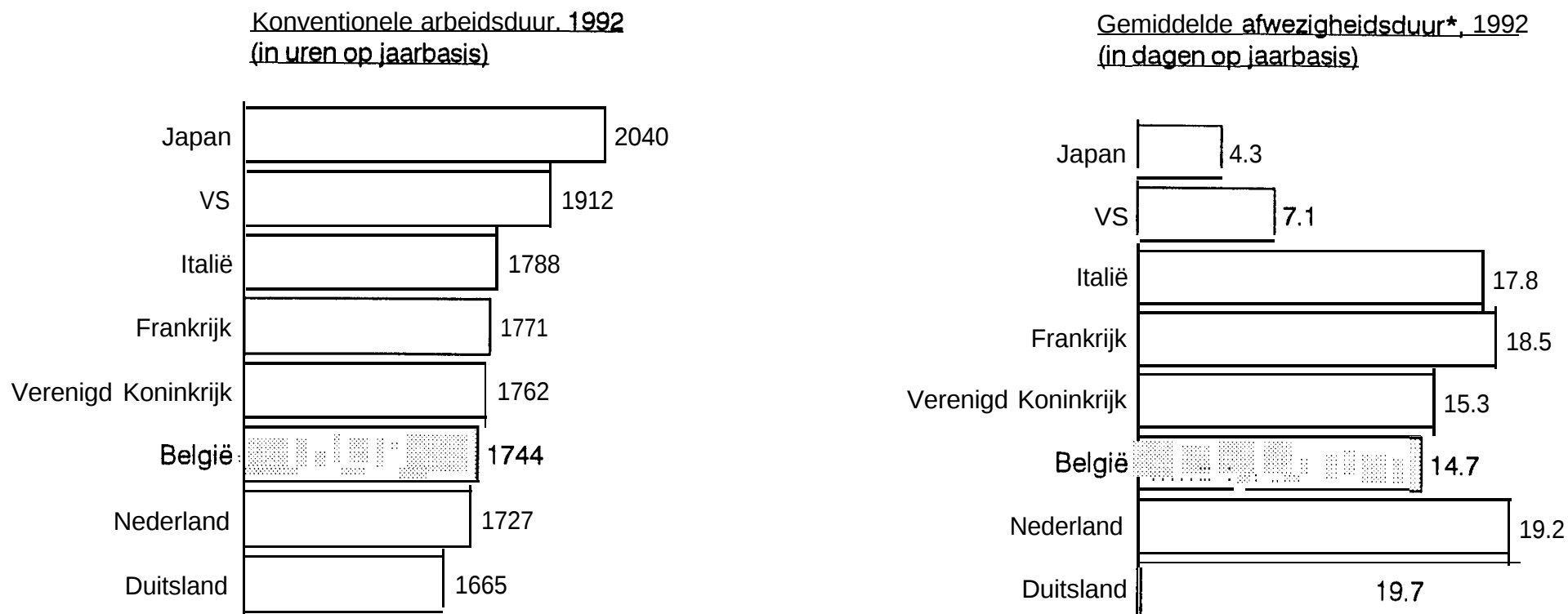
* gezinshoofd, zonder kinderen.

Bron : Dienst Industriële Psychologie: Sociale Dienst-VEV; Teamanalyse.

De konventionele arbeidsduur ligt in België, net zoals in heel Europa, op een lager niveau dan deze in de Verenigde Staten en Japan. Bovendien is de gemiddelde afwezigheidsduur in deze landen slechts een fractie van deze in Europa.

ARBEIDSMARKTFLEXIBILITEIT

KONVENTIONELE ARBEIDSDUUR EN GEMIDDELDE AFWEZIGHEIDSDUUR, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1992

- afwezigheid omwille van ziekte, ongeval, e.d.

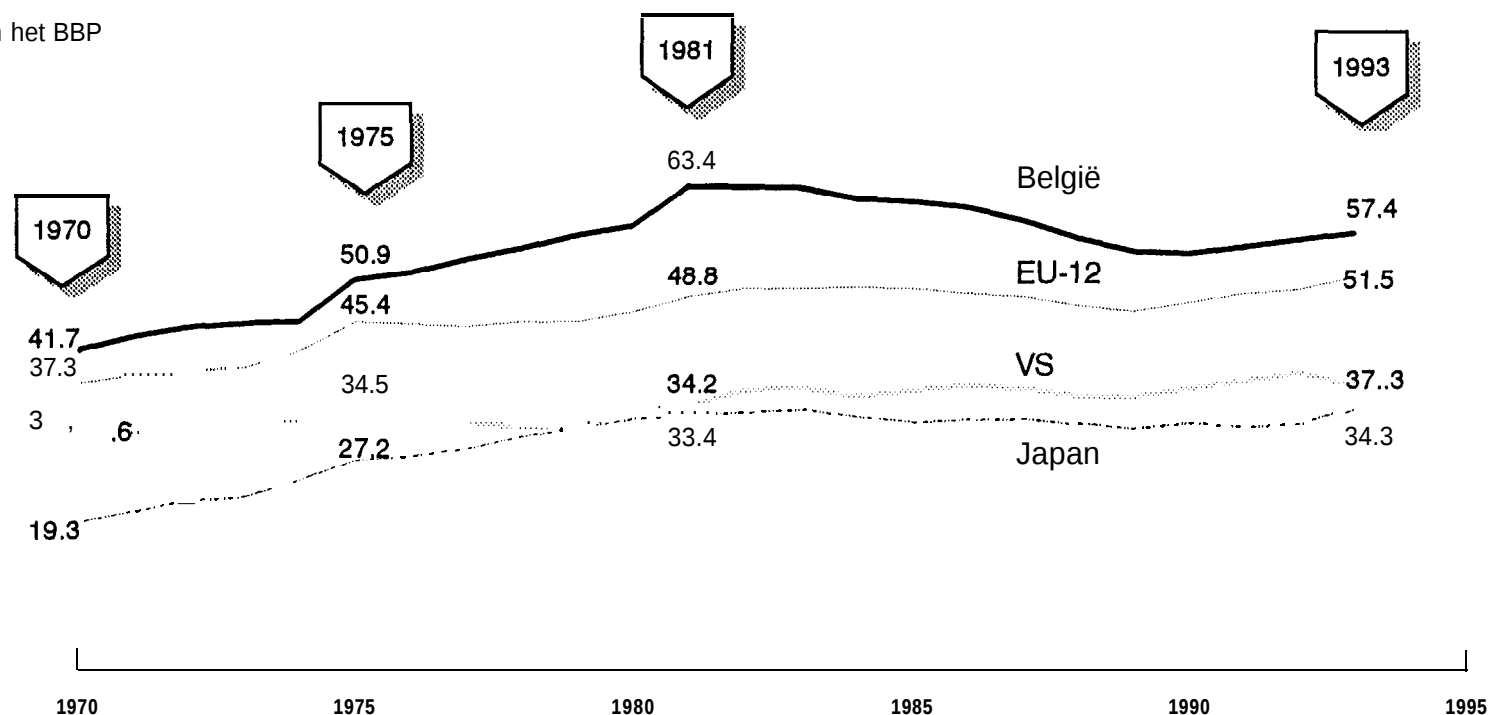
Bron : World **Economic** Forum, World Competitiveness Report, 1993; IDW, Internationale Wirtschaftszahlen, 1993.

Gedurende de laatste 20 jaar vond er een sterke groei van de overheidssektor plaats in Europa en in België in het bijzonder. Het overheidsbeslag in de Europese Unie ligt op een fundamenteel hoger peil dan in de VS of Japan.

GLOBALE OVERHEIDSFINANCIËN

OVERHEIDSUITGAVEN, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1970-1993

in % van het BBP

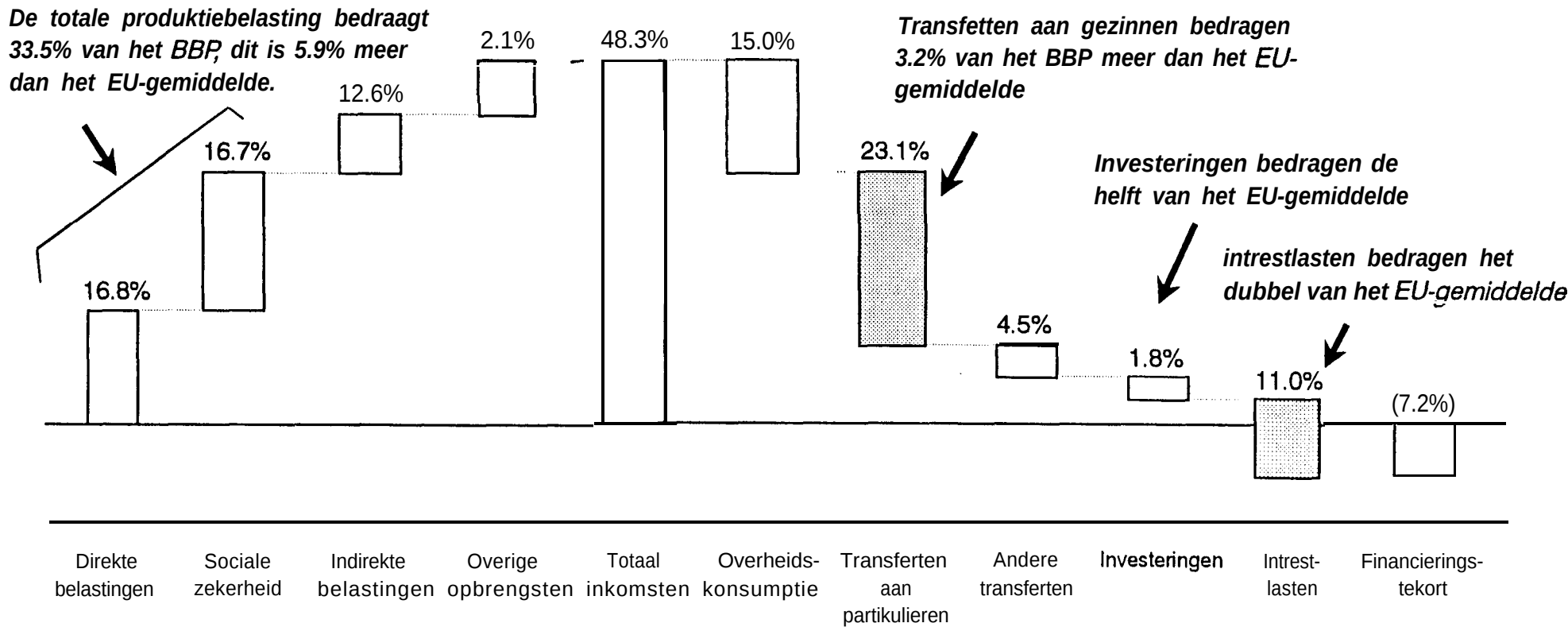

Bron: Europese Commissie, European Economy, Broad Economic Policy Guidelines and Convergence Report, no 55, 1993.

De overheid trekt bijna de helft van het BBP naar zich toe en geeft meer dan 55% van het BBP uit. De produktiebelastingen in België zijn bijna 6 % hoger dan het EU-gemiddelde en inzake overheidsuitgaven liggen vooral de transferten aan de gezinnen en de intrestlasten op een hoger peil dan het Europees gemiddelde.

GLOBALE OVERHEIDSFINANCIËN BRONNEN EN AANWENDINGEN VAN DE OVERHEIDSMIDDELEN, BELGIË VERSUS DE EU, 1993

in % van het BBP

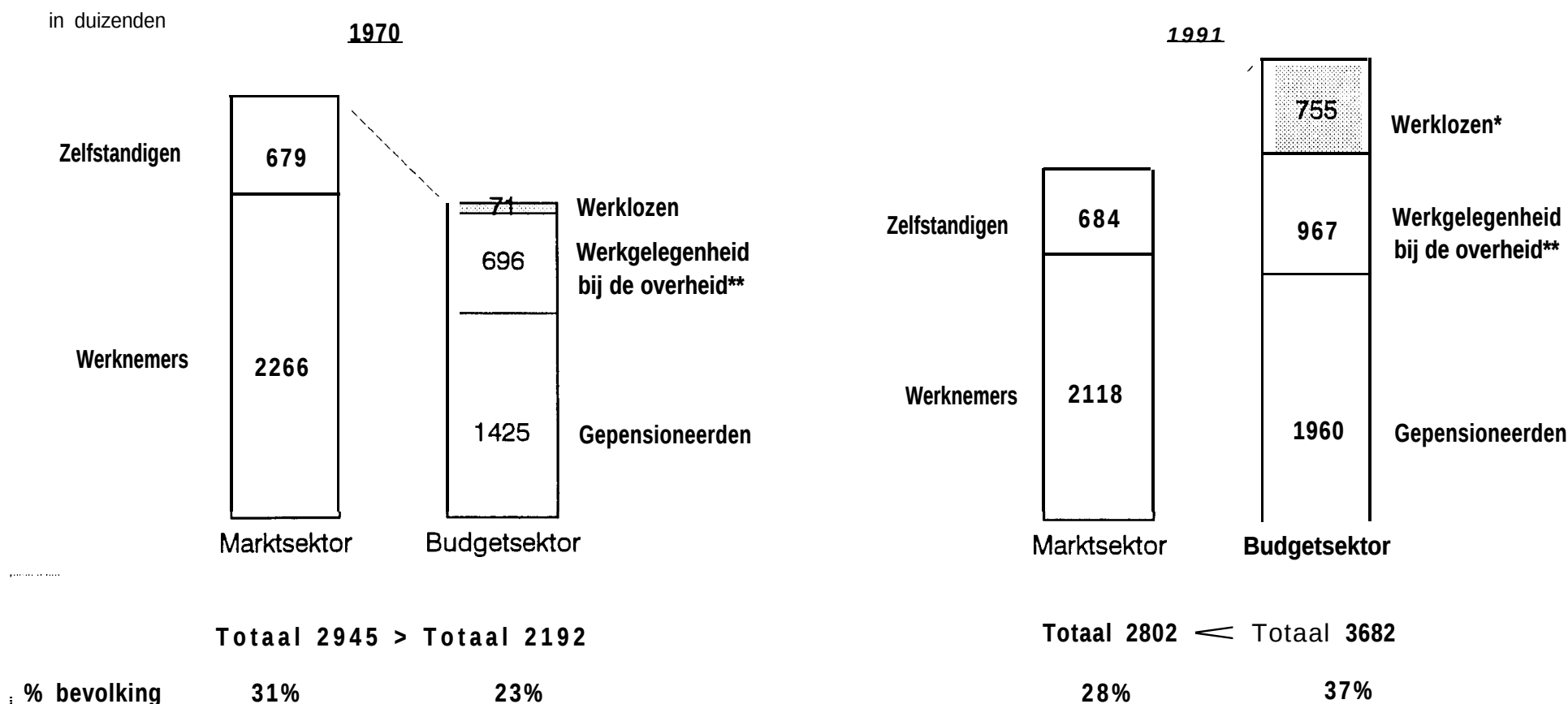

EU-gem. (exclusief B)	12.6%	15.0%	13.4%	1.8%	42.8%	16.6%	19.9%	4.0%	3.1%	5.6%	(6.4%)
-----------------------	-------	-------	-------	------	-------	-------	-------	------	------	------	--------

Bron : NBB.

De herverdelende rol van de overheid is de voorbije twintig jaar alsmear toegenomen. Terwijl in 1970 1 Belg op 4,3 zijn inkomen ontving van de overheid, is dit in 1991 opgelopen tot 1 op 2,7.

GLOBALE OVERHEIDSFINANCIËN MARKTSEKTOR VERSUS BUDGETSEKTOR, BELGIË, 1970 EN 1991

• uitkeringstrekkers in de werkloosheid, exclusief deeltijds werklozen.

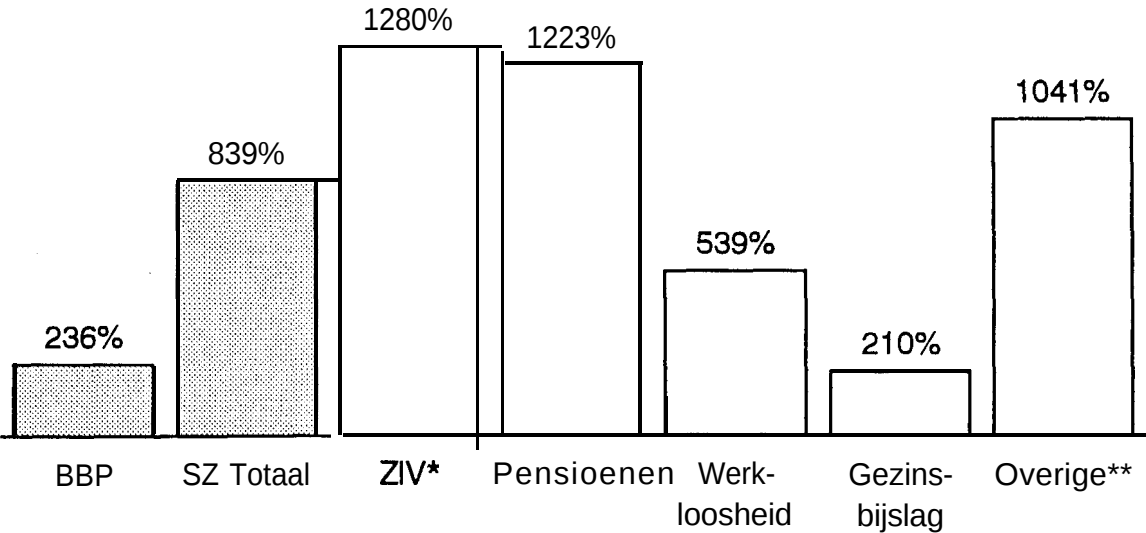
• * inclusief overheidsbedrijven.

Bron : Teamanalyse.

De uitgaven voor sociale zekerheid groeiden sinds 1953 aan een beduidend hoger ritme dan de welvaart. Vooral in de jaren '70 namen de sociale uitgaven exponentieel toe. Uitschieters zijn de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de pensioenen.

SOCIALE ZEKERHEID DE UITBOUW VAN DE VERZORGINGSSTAAT, BELGIË, 1953-1993

Sociale zekerheid van werknemers en zelfstandigen exclusief de overheidspensioenen
 Reële groei 1954-1993

Aandeel sociale zekerheid in van het RBP	
1953	7.3%
1961	9.1%
1971	13.0%
1981	20.8%
1993	20.1%

Gemiddelde reële groei per jaar	3.1 %	5.8 %	6.8 %	6.7 %	4,7 %	2.9 %	6.3 %
Relatief gewicht 1993		100%	35.4 %	33.7%	15.4%	9.4%	6.0 %

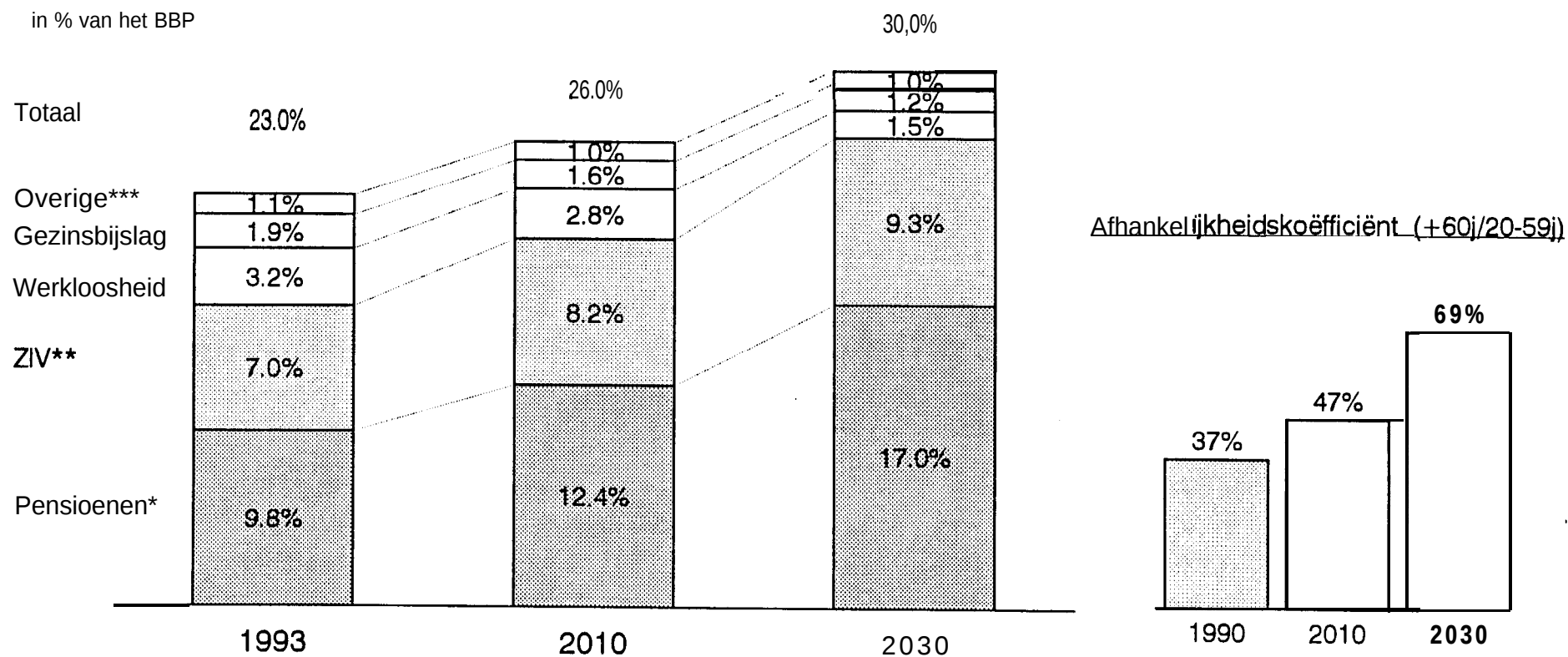
- ziekte- en invaliditeitsverzekering (uitkeringen en geneeskundige prestaties).
- * hoofdzakelijk beroepsziekten, arbeidsongevallen, gegarandeerd inkomen voor bejaarden en bestaanszekerheid.

Bron : NBB; Teamanalyse.

Bij ongewijzigd beleid komt de sociale zekerheid in de toekomst in financiële problemen. Onder druk van de demografische evolutie zullen vooral de uitgaven voor de pensioenen en gezondheidszorg (ZIV) sterk stijgen.

SOCIALE ZEKERHEID

SOCIALE ZEKERHEIDSUITGAVEN NU EN IN DE TOEKOMST, BELGIË, 1993-2030

• inclusief overheidspensioenen.

** ziekte- en invaliditeitsverzekering (uitkeringen en geneeskundige prestaties),

** arbeidsongevallen, beroepsziekten, gewaarborgd inkomen en bestaanszekerheid,

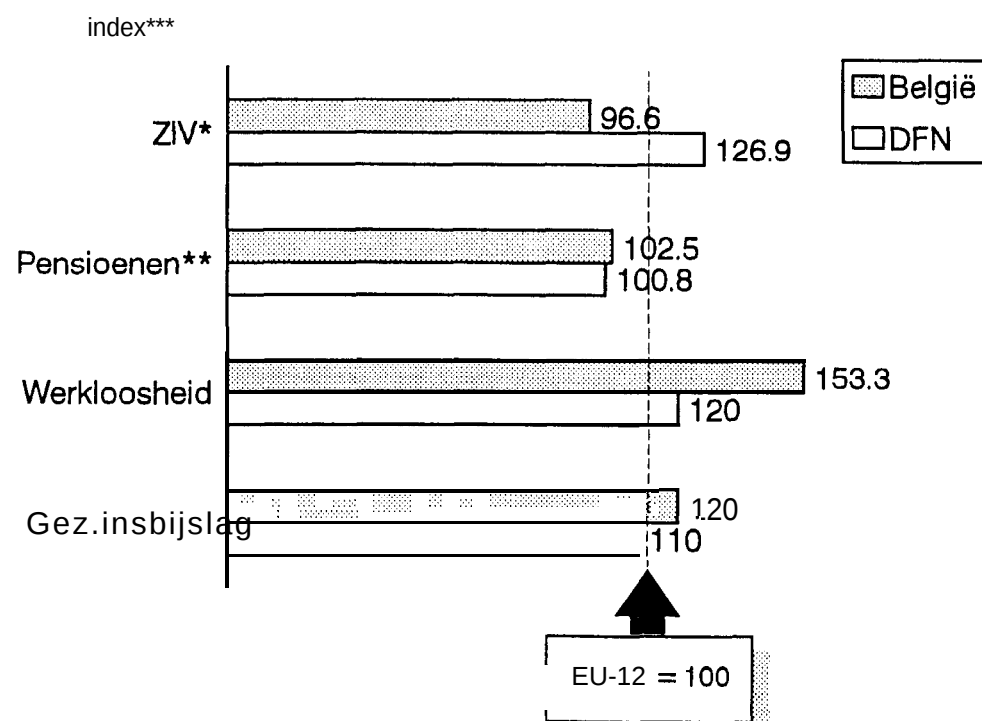
Bron : NBB; Planbureau; Teamanalyse.

De uitgaven voor gezinsbijslag en werkloosheid liggen in België aanzienlijk boven het Europees gemiddelde. De hoge gezinsbijslag, samen met de fiscale subsidies, zorgen ervoor dat in België een zeer gezinsvriendelijk beleid wordt gevoerd.

SOCIALE ZEKERHEID

SOCIALE ZEKERHEIDSUITGAVEN , EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1990 EN 1993

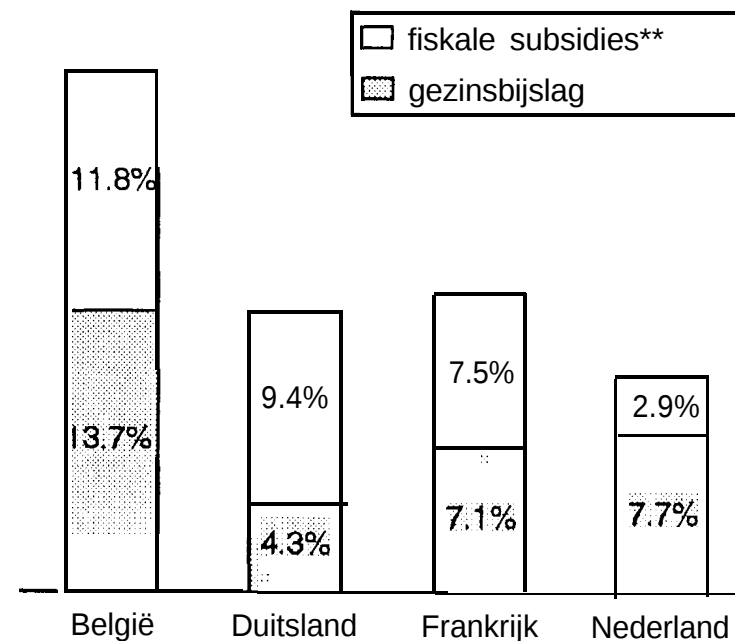
Sociale zekerheidsuitgaven in % van het BBP, 1993

- ziekte- en invaliditeitsverzekering (uitkeringen en geneeskundige prestaties).
- ** inclusief overheidspensioenen.
- ** een index groter dan 100 duidt op relatief hogere uitgaven (in % van het BBP) t.o.v. EU-12.

Bron: Europese Commissie, Social Protection in Europe, 1994; OESO, The Tax/benefit Position of Production Workers - Annual report 1989-1992, 1993; Teamanalyse.

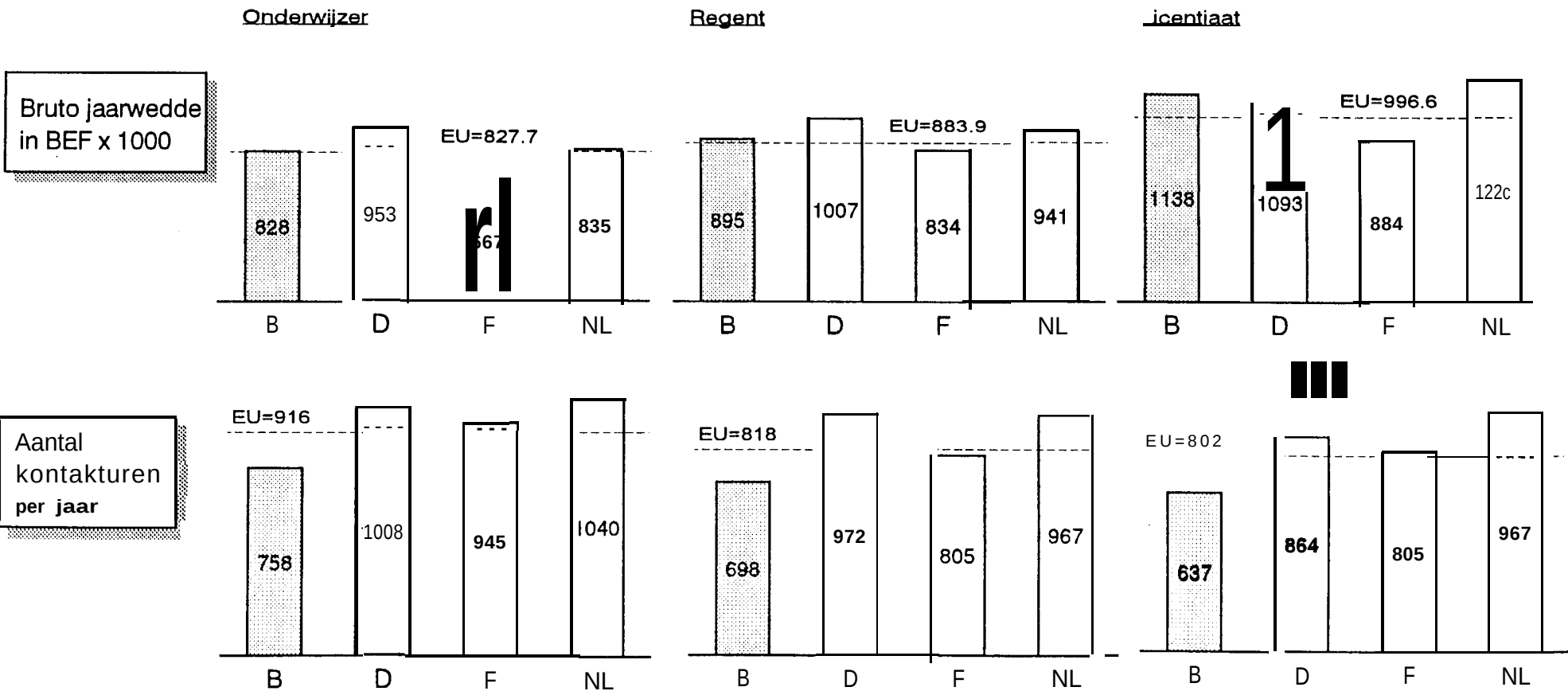
Gezinsbijslag en fiscale subsidies in % van het bruto-loon van de gemiddelde arbeider*, 1990

- * voor een gezin met 1 inkomen en 2 kinderen ten laste,
- ** huwelijkscoëfficiënt en fiscale aftrek voor personen ten laste

Bij een ongewijzigd onderwijsbeleid dreigt in het jaar 2010 een financieringstekort van 45 tot 65 miljard BEF. De hoge kost van het onderwijs wordt onder meer verklaard door lonen die iets hoger liggen dan het Europees gemiddelde maar vooral door het laag aantal gepresteerde uren.

ONDERWIJS
PRESTATIES EN VERLONING ONDERWIJZEND PERSONEEL,
EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1988

Bron : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Klasse no 28, oktober 1992.

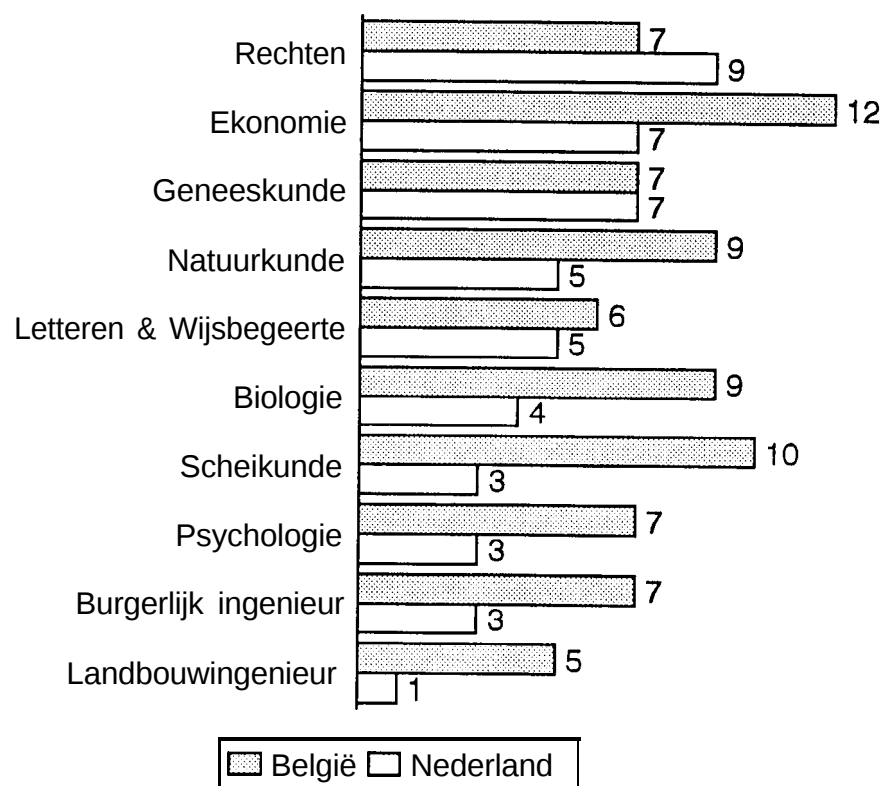
De hoge kostprijs van het onderwijs in Vlaanderen wordt weerspiegeld in het relatief grote aantal universitaire faculteiten en het kleine aantal leerlingen per leerkracht in het secundair onderwijs.

ONDERWIJS

EFFICIENTIE UNIVERSITAIR EN SECUNDAIR ONDERWIJS, 1991

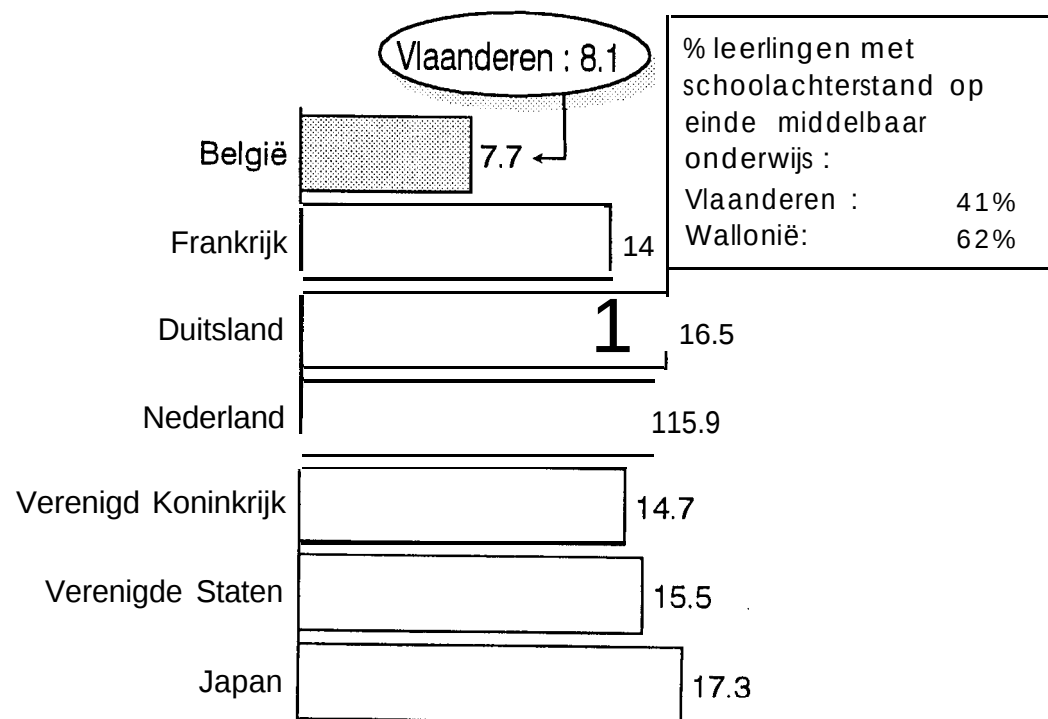
Aantal faculteiten! 1991

Belaië - Nederland

Secundair onderwijs, 1991

aantal leerlingen per leerkracht

[64]

Figuur 32

Ondanks de hoge onderwijsuitgaven is het algemene scholingsniveau van de actieve bevolking in België zeer laag. In tegenstelling tot de buurlanden, bestaat in België een relatief grote groep die maximaal een getuigschrift van lager secundair onderwijs bezit.

ONDERWIJS
SCHOLINGSNIVEAU AKTIEVE BEVOLKING, EEN NTERNATIONALE VERGELIJKING, 199

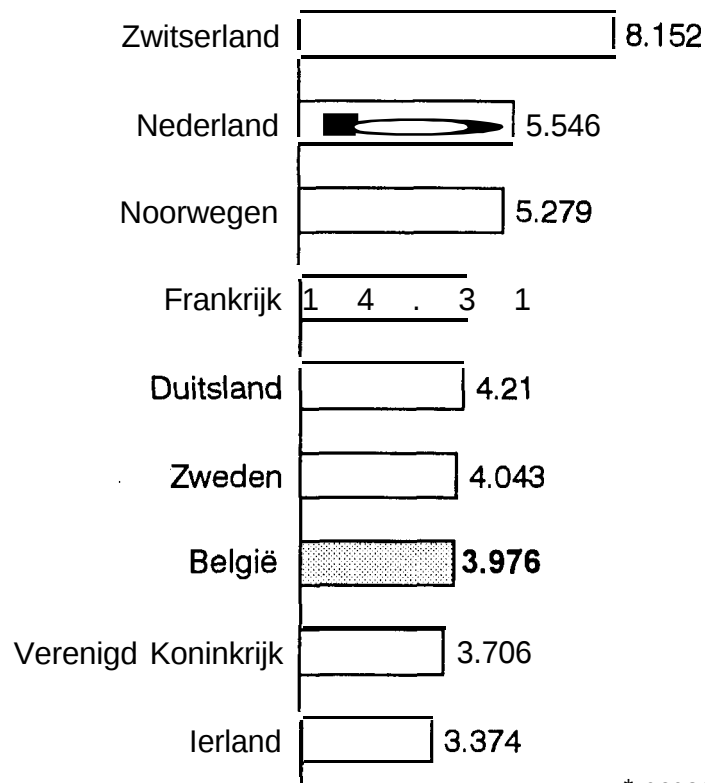
25-64 jaar										25-34 jaar (enkel mannen)									

Ook inzake telekommunikatie scoort België internationaal vergeleken ondermaats : de produktiviteit ligt relatief laag en de dienstverlening laat te wensen over.

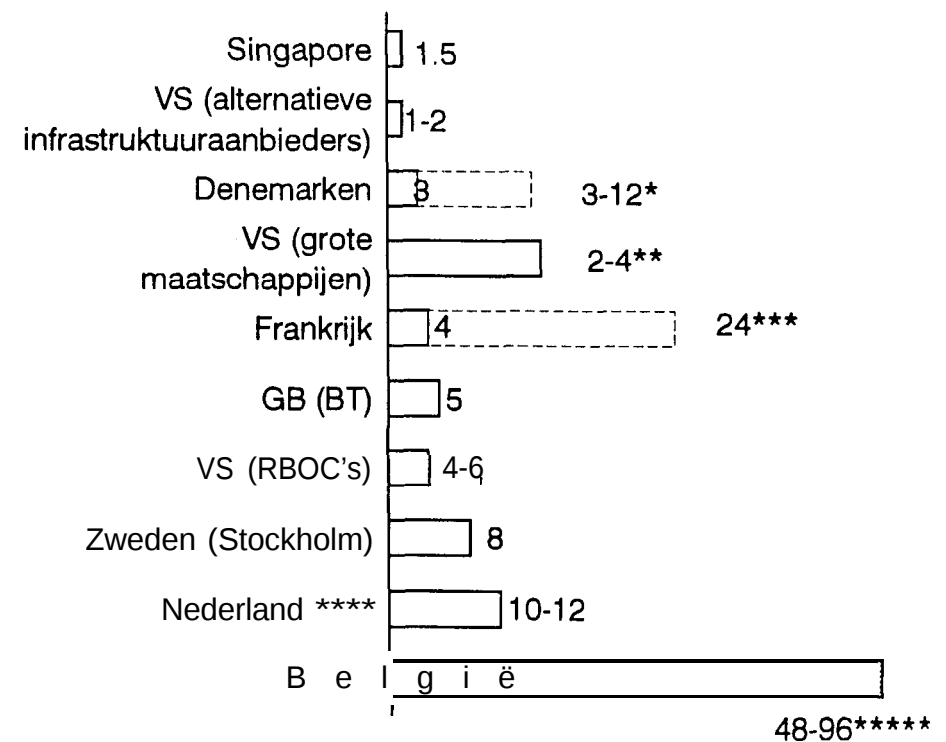
OVERHEIDSBEDRIJVEN

PRODUKTIVITEIT ENDIENSTVERLENING TELEKOMMUNIKATIE, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1990 EN 1992

Inkomsten per werknemer in 1000 BEF. 1990

Uren reparatietijd huurlijnen. 1993

* gegarandeerde reparatietijd, 3 uur voor speciale service, 12 uur voor normale service,

** 2 uur voor servicefout, 4 uur voor kabelbreuk.

*** gegarandeerde reparatietijd 24 uur; in 1993 mogelijk te betalen voor gegarandeerde reparatie binnen 4 uur.

**** metingen lopen uiteen: sommige interne metingen van PTT Telecom geven kortere tijden aan.

***** 48-72 buiten Brussel, 96 uur binnen Brussel.

Bron : Verschillende telekommunikatiebedrijven; Northern Business Information, Valuelin.

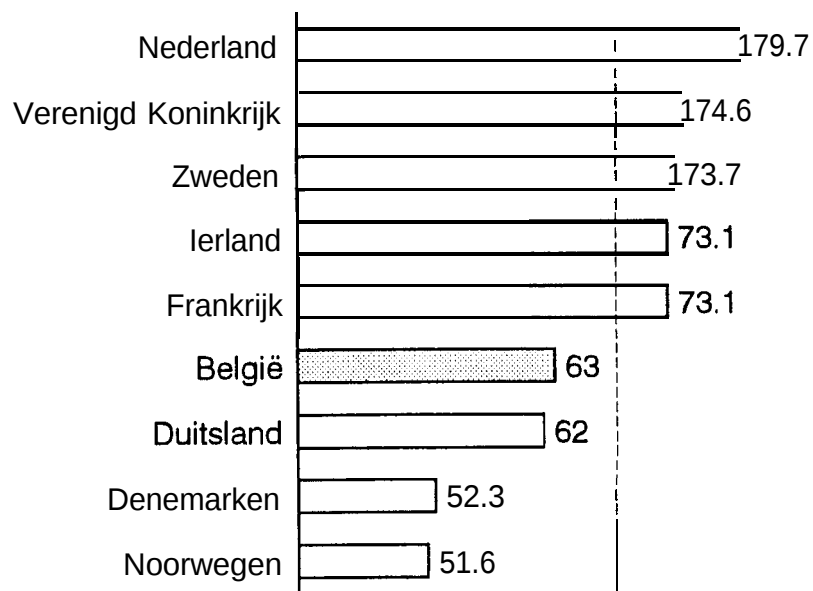
De prestaties van de overheidsmonopolies zijn ondermaats. De NMBS bijvoorbeeld werkt internationaal gezien inefficiënt en ging er in de periode '62 - '88 relatief op achteruit.

OVERHEIDSBEDRIJVEN

PRODUKTIVITEIT SPOORWEGEN, EEN INTERNATIONALE VERGELIJKING, 1962-1988

index *

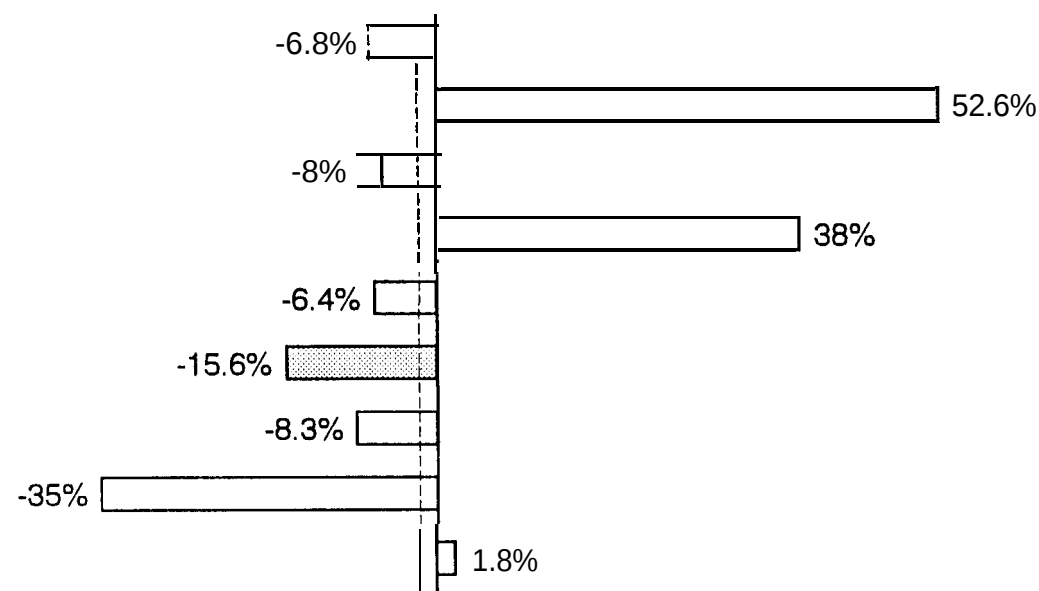
Efficiëntie van de spoorwegen gemeten in termen van produktiviteit, 1986-1988

4

Gemiddelde : 66.8

Toename (afname) van de produktiviteit over de periode 1962-1988

↑

Gemiddelde : -2.5%

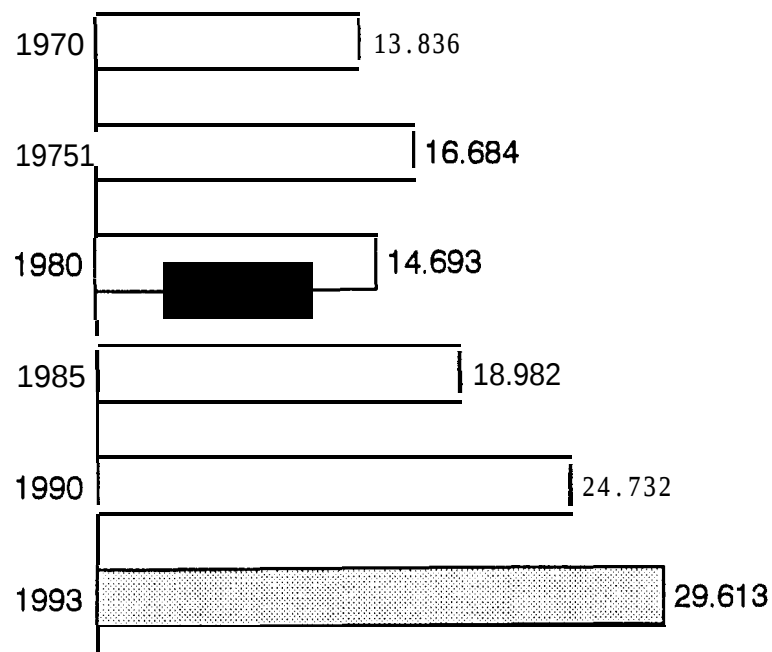
* maximum = 100.

Bron : Europese Commissie, European Economy, Social Europe, Market Services and European Integration: the Challenges for the 1990s, no 3, 1993.

De regelgeving wordt alsmaar complexer en wordt herhaaldelijk gewijzigd, wat het ondernemingsklimaat niet ten goede komt.

KOMPETITIVITEIT REGELGEVING, COMPLEXITEIT EN INSTABILITEIT

Aantal bladzijden van het Belgisch Staatsblad, 1970-1993

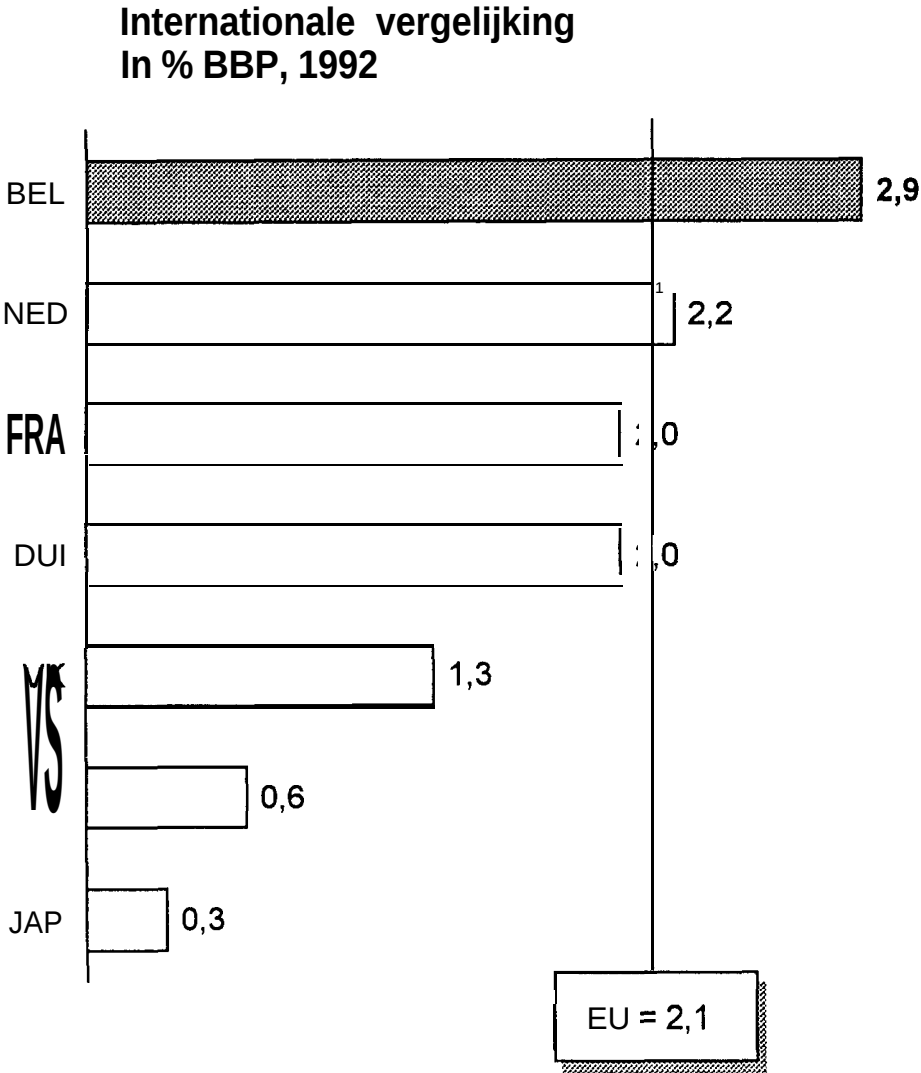
Aantal sociaalrechtelijke wijzigingen, 1991-1993

	'91	'92	'93	TOTAAL
loonfiscaliteit	30	26	26	82
sociaal zekerheidsrecht	228	199	210	637
arbeidsrecht en aanverwante	183	131	114	428
TOTAAL	441	356	350	1147

Bron : Sociale Dienst-VEV; Teamanalyse.

De kost van de werkloosheidsverzekering ligt maar liefst 40 procent boven het Europees gemiddelde. Amper de helft van de 1 miljoen uitkeringsstrekkers ontvangt een uitkering als werkzoekende volledig werklozen.

WERKLOOSHEIDSVERZEKERING
KOST VAN DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING

Bron : OESO; Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling.

Opdeling werkloosheidsuitgaven, 1992
België, in miljard BEF

